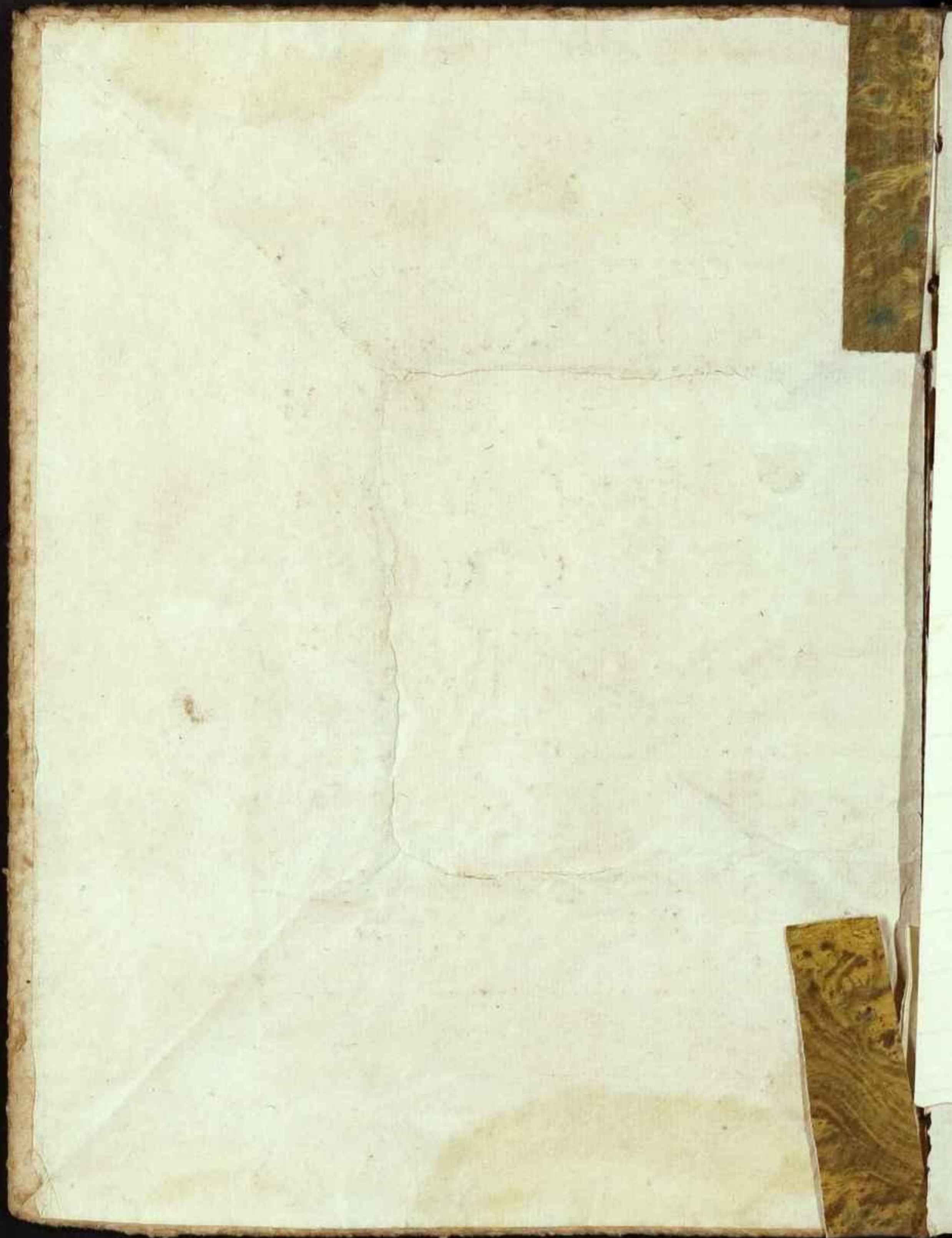

Burollo m. Franco. Dialectica.

313

Donato p. Stano - Diathecica

Burlii Francisci

1722

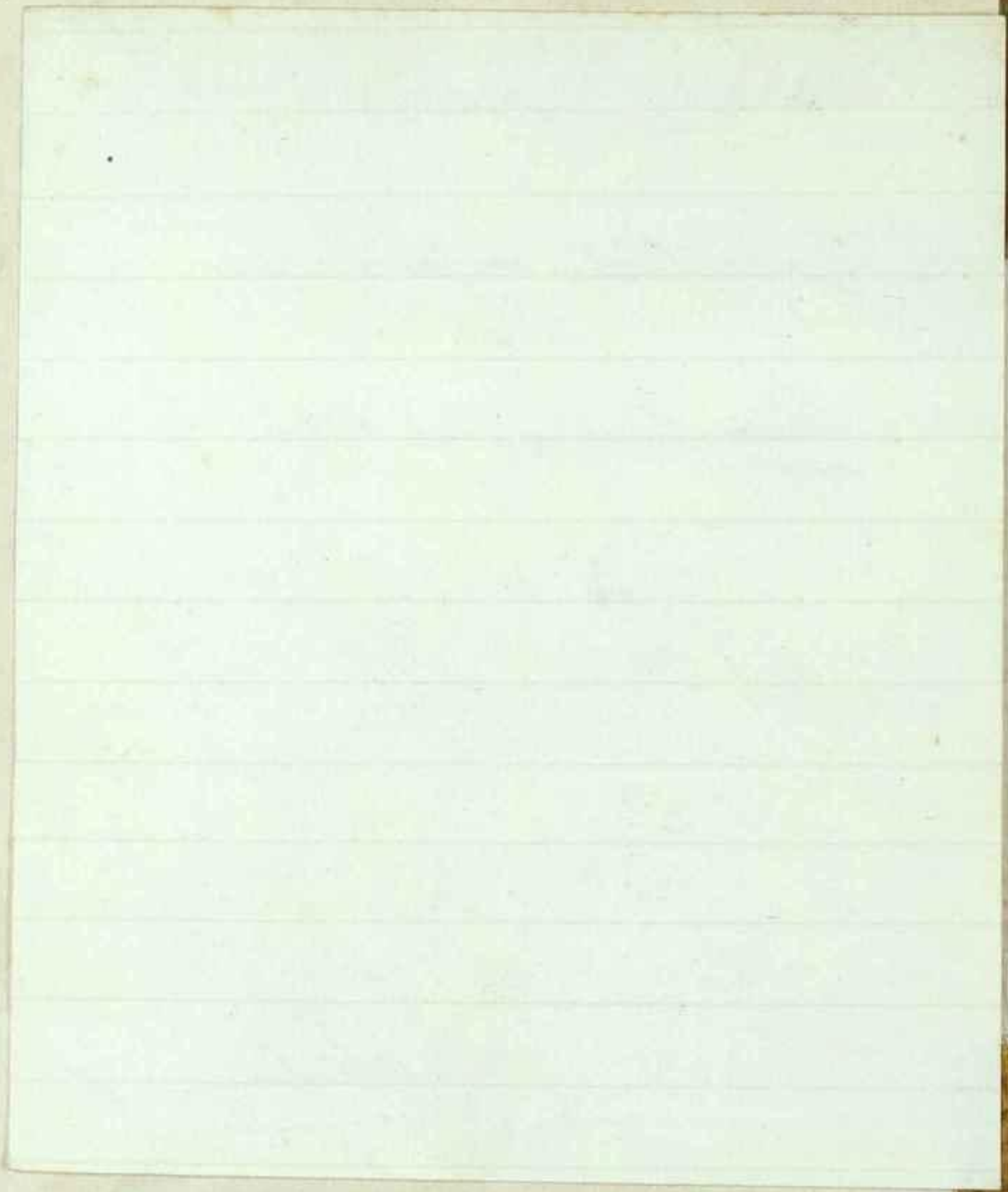
Dialectica in 8. Subio

Manuscripto del 1723

N n - L

Non trovarsi a posto.

Ottelii

DYALECTICA INSTITVTIO
EXPOSITA PER
ADMODVM REVENDV
PATREM
FRANCISCUM
BVRLO
CLERICUM REGVLAREM
BARNABITA
DE CONGREGATIONE D. PAULI

CIVIDINVS
IOANNES BAPTISTA

1723:4:5.

DYALECTICA INSTITUTE

EXPOSITA PER

ADMODVM REVERENDVM

PATREM

FRANCISCVM

BARLO

CLERICVM REGVLAREM

BARBARIT

DE CONGREGATIONE D. PAULI

CIVIDINVS

JOHANNES BAPTISTA

In Universam Aristoteli Philosophiam
 Summatistica Introductio
 Prooemium

sum benigna parens nra ad veritatis amplexationem velle nos, max-
 imi quodam instinctu compellat. Primum est ut serio studia vestra
 dialecticis institutionibus dicantur parvi conatu in sciendi possessionem con-
 tendere; legibus enim methodus exhibet, facultati additum versat
 ne igitur pigrescat inuicte pyras obire difficultates, ego significanter
 sedulitati invidens vos parvam generasse indoli involutam sortiri confido.
 Summatistae quippe et logica minor duntaxat velle facillimam methodum
 disputandi, ubi rationandi, et quae ad legitimam variacionem
 suam requiruntur, proutque huiusmodi, et eorum velle diffuso in modo
 et figure, in tres partes divisi solent, summatistae in quarum
 prima agitur de huiusmodi, in secunda de pyras, in tertia de forma syllogistica
 seu de argumentatione; hanc autem divisionem est, quae finis logicae
 est dirigere intellectum in cognoscendam veritatem, intellectus autem in inveni-
 ganda veritate tribus operationibus procedit, prout operatio est apprehensio
 ubi iudicatur, huiusmodi duntaxat. Apprehensio est illa actus, quo intellectus
 velle simpliciter apprehendit, nihil de illa affirmando, et negando,
 ut cum videtur lapidem esse nihil de illa omnino affirmat, et ne-
 gat. Distinguitur autem actus, quo intellectus aliquid negat et affirmat de re
 apprehensa, ut postquam apprehenderit lapidem, et eius gravitatem, dicit lapis
 est gravis affirmans gravitatem de lapide. Distinguitur autem actus, quo intellectus
 ex aliquo affirmato, et negato aliud infert, sic postquam affirmaverit
 esse casum u. g. fumum prodire, infero quod intra domum est ignis. Huiusmodi
 agendum est de illis, quae spectant ad prae intellectus operationes et conclusiones.
 Unde ait.

est pars constitutiva, et contingens p[er] se; adverbia autem, et signa
quantitatis solitarie accepta non contingunt nec. Efficiunt p[er] se, q[uod]
nihil designat, et effectus signant.

(apud Deum)

Quatuorplex sit 3us

similis p[ro] 1us in mentali, vocali, et scripto. Mentali est ille, qui
mente concipit, et vult; Vocali, qui & vocem exprimit, et scripto, qui
litteris mandat.

Similis 2us in categoriaticum, et singule. Cate[gori]c[us] idem latine sonat, q[uod] se
significans, et ideo q[uod] se et vocem sui aliquid designat signat et ab ipso omni
alio p[er] se videtur, et p[er] hoc in p[ro]p[ri]o: u. g. Hoo, Leo p[er] Deum idem
latine sonat, q[uod] non significans, atq[ue] se solum n[on] h[ab]et signationem
nisi imperfectam, et indeclinabilem, adeoq[ue] potest alteri copulari, ut effectus
et designat signat, si aliquis, nullus p[er] idem se nihil designat signant
bene dicto si alteri iungant, dicendo aliquis Hoo: nullus Hoo: Acut[us]
p[er] 3us similis, qui utramq[ue] virtualiter participat, et utriq[ue] exprimit.
ut u. g. h[ec] vox nemo q[uod] e[st] idem ac nullus Hoo:

Similis 3us in signatum, et non significans. P[er] e[st] ille, qui non p[ro]fecto audire
sui nostri aliquid representat, ut u. g. si dicat Hoo, Leo p[er] Deum e[st] ille,
qui q[uod] p[ro]fecto nihil representat audienti, ut Polichri, Bauf, Baf.
Similis 4us in simplicem, et non in completum, et compositum, seu complexum
P[er] e[st] ille unus p[ar]tes separatas signant nullam, et hinc tam h[ab]et signat[ur]
nem, ut patet consideranti Hoo, Yris, Leo, Hoo, Dominus: Deum e[st] unus
p[ar]tes separatas eandem retinent signationem, ut patet consideranti
Hoo doctus, quamvis etiam Homo separatus a se doctus, scilicet signat
p[er] se.

Similis 5us in abstractum, et concretum: 3us abstractus e[st] q[uod] e[st] qui signat
formam separatam a subiecto, si albedo e[st] 3us abstractus, q[uod] signat illam
qualitatem separatam ab omni subiecto. 3us concretus
significat formam inveniendam in subiecto, ut u. g. album, quo
albedo ut in subiecto posita, exprimitur.

Similit. 6to in Genum primae intentionis, et 2do in inten:
tionis; primus est, qui significat rem ut est in se à pte
rei: ut u: g: lapis, arbor & 2dus ē qui significat rem 2dum
ē qd sit in nobis intellu, ut genus, species, nam qd Hōo
dicitur species, et animal genus habet. & intellu operatione.
Similit. 7mo in Limitationem, et infinitatem. Primus ē ille qui aliquid
rem certam, et determinatam significat ut Hōo, lapis. 2dus ē ille
qui nihil determinat significat, sed tantum aliquid determinate negat
ut non Hōo, non lapis & ubi notandum, qd ad pponendum facien:
dam de 3no infinitate partha non debet pponi ppositi:
catō, & subitō, nunquam tñ uerbo, pponendo nō dicitur
Hōo non ē lapis, qd tñ erit ppositō negativa, sed & Hōo ē non
lapis, & non lapis ē Hōo.

Similit. ultimus in Pertinentiam, et impertinentiam. Qui im:
pertinentes sunt illi, qui se nōc mutuo inferunt, nōc
excludunt, ut album, et dulcis. pertinentes sunt, quorum
unus inferat alium, et dicuntur pertinentes respectu, & mutua,
si se mutuo inferant, ut Hōo et uale, & non mutua si se
mutuo non inferant ut Hōo, et aul, & unus excludit alium,
et dicuntur pertinentibus repugnancia, quorum alij sunt pertinentibus
repugnancia contraria, ut calor, et frigus, alij contradictoria
ut Hōo, et non Hōo, alij privatione ut lux, et tenebrae, alij
sancem relativa, ut Pater, et Filius.
Similit. 8ma 3m in Minorem, equiuocum, et Analogum, sed de
his in loca maiori.

Capitulum 3um

de suppone Znovu.

Inter proprietates Znovu principalis est supponere, quod est usus et accipere
 Znovu pro se, et pro suo signato; dicitur supponere quia veluti substitui-
 tio, quae alicuius sufficit loco veri, quod in medium afferre non pos-
 sumus, ut in hoc calculi ^{substitutio} sufficit loco verum non est dñi idem
 signum ac supponere, sed signare est dñe in cognita alterius
 ut facit quoniam verum est igitur; supponere vero est ex dictis loco
 alterius substitui, ut in dato exemplo de calculi pro signatione
 intelligitur pro intelligentia supponis.
 Sciendum quod hic Znovu hoc (quod dicitur et de alijs) hoc significat: hoc ad modum
 suum, est combinatio syllabarum, quibus componitur, hoc non hoc, aliud ad formam
 et est id, quod signat non hoc subiectum vel reale: usus Znovu pro sua signatione est illius usus
 pro se et dicitur supponere matris: Nam Znovu pro sua signatione est eundem usus pro suo signato
 et dicitur supponere fortis.
 Exemplum supponis matris sit u. g. Hoc est vox dissilaba: Exemplum
 de ut u. g. Hoc est vel reale: ab una suppone ad aliam arguere
 non valet, unde acquirit dñi Hoc est vox dissilaba: Transus est Hoc,
 go Transus est vox dissilaba.
 Subiunctis supponere fortis, inappropiat, et inappropiat. Prima est quod nomen
 accipit pro se, quod proprie signat, ut cum hoc accipit pro
 vero hunc, hoc pro vero leone. Inappropia est quod accipit
 nomen pro se, quod non in se, sed solum metaphorice, et
 inappropie signat, ut cum incedens pulchrum Angelus appellamus
 honorem fortis leonem.
 Item subiectis supponere figura, in comuna et singulari, audire:
 tam comuna est accipere Znovu comuna pro suis inferioribus, quod
 signat ut cum dicitur Omnis Hoc est realis, hoc hoc signat, quod Petrus
 est Paulus et sint reales, et hoc hoc comuna. De a accipere
 Znovu singulari pro se singulari, ut Petrus est hoc ubi hoc Petrus
 signat honorem singulari, qui in hac suppone secundum a quocumque
 quod alio hunc, et idem velis dicere.

Similit. 6to in 3um primam intentionem, et 2um 2d intentionem: primam est, qui significat rem ut est in se à pte rei: ut u: g: lapis, arbor & 2da est qui significat rem 2am est qd sit in nobis inbta, ut genus, species, nam qd Hoo dicitur species, et animal genus habet. & 3ta operatione. Similit. 7mo in Limitatam, et infinitatam. Pos est ille, qui aliquid rem certam, et determinatam significat ut Hoo, lapis. 2us est ille, qui nihil determinat significat, sed tantum aliquid determinate negat, ut non Hoo, non lapis & ubi notandum, qd ad pponem faciendam de 3no infinitate partha non debet pponi ppositio, & subito, nunquam in verbo, pponendo n̄ ita dicit Hoo non est lapis, qd si erit ppositio negativa, sed & Hoo est non lapis, & non lapis est Hoo.

Similit. ultimo in Pertinentiam, et impertinentiam. Qui impertinentes sunt illi, qui se nec mutuo inferunt, nec excludunt, ut albus, et dulcis. pertinentes sunt, quorum unus inferat alium, et dicuntur pertinentes reciproca, & mutua, si se mutuo inferant, ut Hoo, et vultus, & non mutua, si se mutuo non inferant ut Hoo, et aul, & unus excludit alium, et dicuntur pertinentibus repugnancia, quorum alij sunt pertinentibus repugnancia contraria, ut calor, et frigus, alij contradictoria ut Hoo, et non Hoo, alij privativa ut lux, et tenebrae, alij tandem relativa, ut Pater, et Filius. Similit. etiam 3um in Minorem, oppositum, et Analogum, sed de his in loca maiori.

Capitulum

de suppone Znovu.

Inter proprietates Znovu principalis est supponere, quod est usus et acceptio
Znovi pro se, et pro suo signato; dicitur supponere quia veluti substitui-
tio, quae alicuius sufficit loco veri, quod in medio effectu non pos-
sumus, ut in hoc calculi ^{sufficit} loco plenius non est dñm idem
signum ac supponere, nam signare est ducere in cognationem alterius
ut facit summy veritatem ignis; supponere vero est esse dicti loco
alterius substitui, ut in dato exemplo de calculi pro signatione
intellectus pro intelligentia supponitur.

Sciendum quod hic Znovi hoc (quod dicitur et de alijs) hoc significat: hoc ad modum
sue, est combinatio syllabarum, quibus componitur. hoc non hoc, aliud ad formam
et est id quod signat non hoc substituit aut valet: usus Znovi pro sua signatione est illius usus
pro se et dicitur supponere matris: Nam Znovi pro sua signatione est ducere usus pro sua signatio-
ne et dicitur supponere fortis.
Exemplum supponitur matris sit u. g. hoc est vox disyllaba: Exemplum
de aut u. g. hoc est aut valet: ab una suppone ad aliam arguere
non valet, unde acquirit dñm hoc est vox disyllaba: Transsum est hoc,
quod Transsum est vox disyllaba.

Subiunctis supponere fortis, in propria, et in propria. Propria est quod nomen
accipitur pro se, quod proprie signat, ut aut hoc accipitur pro
vero hunc, hoc pro vero leone. In propria est quod accipitur
nomen pro se quod non ut sua, sed solum metaphorice, et
in propria signat, ut aut invencum pulchrum Angelus appellamus
honorem fortiter leone.

Item subiectis supponere figura, in communem et singularem, ut dicitur.
Item communis est acceptio Znovi communis pro suis inferioribus, quod
signat ut aut dicitur. Omnis hoc est valet, ly hoc signat, quod leone
est Paulus et sint valet, et ut hoc dicitur communis. Item a acceptio
Znovi singularis pro se singulari, ut leone est hoc ubi ly leone
signat honorem singularem, qui in hac suppone videtur a quocumque
quod alio hunc, et ideo valet dicitur.

Alia est suppositio simplex et haec est acceptio ^{nomini} pro re quod indi-
cat, et de primario significat. dicitur simplex quia abstractit ab omnibus
inferioribus ut hoc est species by hoc supponit tantum pro
re humana communiter sumpta quod de primario signat.
Alia est personalis et est acceptio nomini pro re quod mediato
signat, ut hoc currit, by hoc supponit pro aliquo individuo.
Ius singulare non pro homine in communi curere cum conuenit
individui non utro homini ut sic. Ex his inferitur quod a suppositione
simplici ad personalem non tenet illatio, non enim ualeat autem
genus sed hoc est autem quod hoc est genus.

Suppositio diuisiva est in distributiva et collectiva, distributiva et confusa.
Distributiva est usus termini communis pro omnibus suis inferioribus seorsim
sumptis, ut cum dicitur omnis homo est rationalis, by hoc distributiva suppo-
nit quia ualens dicitur de omnibus et singulis hominibus, et diuisiva in
distributionem completam et incompletam. Haec est usus termini commu-
nis pro aliis inferioribus mediato, et immediato sub eo contentis
ut cum dicitur omnis animal est substantia by autem ita supponit quia praedictum
substantia conuenit non solum singulis speciebus animalium contentis
immediate sub genere animalis sed etiam singulis individuis contentis
mediis specie sub genere animalis. Haec est usus termini communis pro suis
inferioribus tantum immediato sub eo contentis ut cum dicitur omne
animal fuit in Aua Noe by autem supponit pro singulis speciebus
immediate contentis sub genere animalis non pro singulis indivi-
duis, quia non fuerunt in Aua Noe circa dictam suppositionem dedit
hoc argumentum omne animal fuit in Aua Noe: hic canis est animal, ergo
hic canis ^{fuit} in Aua Noe.

Suppositio collectiva est usus termini communis pro suis inferioribus simul non
seorsim sumptis, ut cum dicitur Omnes Apostoli sunt duodecim
ab his Apostoli supponit collectivam circa quod supponendum
dedit hoc argumentum: Omnes Apostoli sunt duodecim. Petrus

et Paulus sunt Apostoli; g. Petrus, et Paulus sunt duodecim h. Apostoli in sua: supponit collectivè in sui: distributivè.

Suppositio designata est usus huius communis pro aliquo inferiori, de quo
 eorum sumptis designatè affirmari, et negari potest prædictum,
 ut cum dicitur: Aliquis oculus videt h. oculus ita supponit qd
 h. videt p. huius designatè de aliquo oculo contento sub hoc
 huius communis oculus

Suppositio confusa est usus huius communis pro aliquo inferiori de quo eor-
 um sumptis non potest designatè, sed tantum disjunctivè affir-
 mari prædictum, ut cum dicitur: aliquis oculus d. necessarius ad
 videndum h. oculus ita supponit, qd h. necessarius d. requirit
 dici de oculo designatè sumptis, sed disjunctivè, et tunc est
 et huiusmodi.

Capitulum 4um

de reliquis huiusmodi proprietatibus.

Quinguae alie enumerantur. Huiusmodi proprietates, et sunt status am-
 pliatio, restrictio, alienatio, et appellatio.

Status est qd huiusmodi supponit solum illud illud differentiat tempore,
 quod importat a copula verbali posita in præposito a: g. Petrus amat
 h. Petrus dicitur habere statum, quia supponit tantum pro tempore prædicti
 verbum amat importat.

Ampliatio, quæ statui opponitur, est qd huiusmodi se extendit ad plures differentias
 temporis, quæ non indicat adverbium in præposito positum. V. g. Miles habet:
 ditabat terra, huiusmodi Miles habet ampliationem, qd se extendit ad omnes
 huiusmodi Miles, qui sunt fuerunt, et erunt, ad huiusmodi verbum prædictum, utrumque
 prædictum indicat solum tempus futurum.

Tertia est restrictio, et est qd huiusmodi est aliquid additum collectivè a mai: ad huius-
 signationem, ut si dicat Omnis homo qui moritur in gratia salvabitur huiusmodi
 huiusmodi. Huiusmodi alioquin est illud se communis tam bonis quam malis,
 si illam additionem in gratia collectivè ad signandos solos bonos
 pios, et sanctos.

Quarta est alienatio, quod scilicet trius ratione alius additi alienati. a
 propria signatione ad improprietatem, ut si dicat: equus ligneus. hoc lapideus
 si cum hoc signatus uideretur aut ualeat. Et illud additur lapideus ad
 denotandum quod signatus est ab aliis, ubi nota quod a 3° alienato ad non aliena-
 tum non tenet illatio, neque a 3° diminuto ad non diminutum:
 a: g: est equus ligneus: g: est equus: est albus 2us dicitur: g: est albus
 est enim fallacia a 2da quod ad simpliciter: id est 2us dicitur: g: non
 est enim fallacia a 2da quod ad simpliciter: id est 2us dicitur: g: non
 Sta est appellatio, que est applicatio signationis uocis uocabuli ad aliud, ut
 ut dicitur Alexander est magnus loquax, si magnus applicatur illi nomini
 loquax, et dicitur appellatus, si loquax qui applicatur. Sic appellatus, est
 in eadem appellatio contingere ex ipso uocabulo, ut si dicitur Alexander
 magnus est loquax. Pars 2^a

De iis que spectant ad 2^{am} operationem intellectus
 Caput 1um

Absolute 3^{or}um enunciationum in uerbo examinanda propter, que ex 3^{is} con-
 stat systema ex tribus coherere nomine, uerbo, et oratione in confesso
 est apud omnes: quibus igitur enuntiandum quid sint, et quid sibi uelint
 Nomen Verbum, et Oratio.

Nomen definitur ab Aristotele, quod est Hierarchia non signatum ad plautum
 sine tempore, cuius nulla pars separata signat finita, et uerba: dicitur
 uerbum, et stat loco gentis: dicitur signatum ad plautum ut excludantur
 tam uerba non signata, ut Plauti et tunc signatum, nullo modo ut
 gemitus, et suspiria: dicitur sine tempore, quod differt a uerbo, cuius
 proprium est signare cum tempore, id est denotare existentiam alius
 actionis, et passionis in tempore, quo fit h: g: amo, a matris signat
 existentiam matris aeternam, in istis duobus temporibus diffinis
 existentibus, et quoniam dicitur aliud nomen signans tempus, ut dicitur
 h: annus, h: mens, et non tamen cum tempore sicuti uerbum: dicitur enim
 nulla pars, quod si ipse uerbi dissonant, aut nullam, aut saltem diuersam
 obtinent signationem, ut patet in his domus, et dominus: dicitur finita
 ut excludantur 3^{is} infiniti, ut. non hoc non lapis: dicitur tandem uerbum
 ad innuendum solum uerbum esse proprium nomen, nam casus obliqui
 sunt potius casus nominis, quam Nomen.

Verbum est vox signativa ex instituto ad tempore finita, et verba unius
nulla pars separata signat, atq. tempore claudit, quod de alio dicitur.
nota. qm. hoc pariter iam explicavimus supra: hinc. ad tempore
ad diffam nominis, qd. sine tempore signat, unius nulla pars
ut supra: Finita est excludens verba infinitantia, ut Tametsi
non sedet p. recta, qm. unius respectu nominis sola vox in se
verbo est pprie nomen, ita respectu Verbi tempus p. recta
modi indicationi est pprie verbum: ut studere est verbum ad tempore
sunt potius modi verborum, quam verba: reliqua pariter atq. scribere
coram, quod de alio dicitur. nota signat verbum esse nomen
inter p. recta, et subiectum et ea id, quo eorum identitate denotat.

Oratio est vox signativa ad plures, unius p. recta separata, aliquid signant
divisim vox, qm. plures voces p. recta unius simpliciter unius orationem
componunt, divisim unius p. recta p. recta ad diffam orationis, a nomine
et Verbo, quorum p. recta separata non significant, ut prius.

Similitudo p. recta in p. recta, et in inf. p. recta: Ita est quod facit sensum
p. recta: ex. g. Petrus currit: Ita quod facit sensum inf. p. recta
ex. g. si Petrus currit.

Similitudo. Ita in communicatione, et in etymologia, p. recta est quod verum
latet, et falsitatem importat: ex. g. Petrus currit, et vice di
fert a p. recta. Ita est quod veritatem, et falsitatem ad importat
ex. g. utina currit, studuisse p.

hinc definitio orationis a nobis tradita non est bona, et probata. Defi
nitio competens alteri a definito non est bona, sed data defi
nitio competit alteri a definito; qd. p. Prob. qui competit
hinc complere, sed hinc completum est alter, id est diversum
ad orationem definita; qd. p. +

sed contra neg. assumpto. Ad p. rectam conc. ma: neg. mi: ad 2da
Prob. conc. ma: dict. mi: est lineas acutiter, et extrin
secus conc. essentialiter et intrin: neg. mi: est conseq. sola igit
definitio competens alteri, et diversitate essentiali et intrin:
Ita est mala definitio, non ita accedat, et extrinsecus, quod

Quare hinc. nota vox si composita est pluribus vocibus quae concurrunt q. modum
unius, et ideo hinc. vox.

non sit variare infringere eam, in opposito, quoniam completum
 non est diuersum essentialiter, et intrinsecum ab oratione cuius est ipse
 includit intrinsecum plures uocis rationem signatam, sed tantum
 accidentiter, et extrinsecum: quatenus aliquando contingit considerari
 ab intellectu extra speciem, et propter hoc diu orationem, aliquando
 intra speciem loco subiecti et praedicati, ut in hac specie: Petrus
 currit est uera species, et propter hoc dicitur quod dicitur
 consideratio intellectus est extrinseca generi, ut definitio orationis est bona.
 Hic obiter notandum quod completum non est species, et simpliciter
 genus, sed potius orationes.

Caput I de
 quid sit species, et quod sit completum.

Species bene definitur ab Aristotele per priorem scilicet in oratione affirmativa,
 et negatiua unius de alio. Si oratio stat loco generis. Species enim con-
 uenit cum oratione in hoc quod utraque constat pluribus uocibus
 signatim; ceterum partem stat loco diffinitionis. Species enim differt ab
 oratione in hoc quod illa semper est affirmatiua, et negatiua: unde dicitur.
 Oratio affirmatiua et negatiua. Hinc est placet species definitio
 quod sit oratio signata uerum, et falsum, est enim definitio modo
 descriptiua, ut ueritas, et falsitas sint passionis speciei, seu
 partium accidentia, et quidem separabilia.

Diuiditur itaque species in ueram, et falsam. Ita est unius obiectum ita est sicut
 enumeratio. Ita, unius obiectum aliter est, ac enumeratio.

Diuiditur 2do in speciem de se adiacentem, et de 2do. Ita est in qua
 praeter uerbum sum, est, est non ponitur aliud praedicatum, ex: g.
 Oculi est: Ita est, in qua praeter uerbum sum, est, est ponitur
 aliud praedicatum saltem implicite, ex: g. Petrus currit
 quod uoluntate in hanc Petrus est uerum. Hic obiter nota species
 de 2do adiacente semper includere et superaddere speciem de se
 adiacente, implicat enim Petrus currere non existat.

Veritas et falsitas
 sunt accidentia speciei

Similitudo 3^a in Materia, et Formam. Ea est in qua idem de se ipso
procedit ex: g. Homo est Homo, ad in qua procedit non est omnino
idem cum subiecto ex: g. Homo est Animal, animalis est saltem fortiter
et sic intelligitur distinguere ab. Hone

Similitudo 4^a in Simplicitate, et compositione. Ea que est simpliciter (ale-
gorica est que variis de verbis ex: g. Deus est iustus: Ita que
est simpliciter. Hypothetica est que constat pluribus copulis ex: g. Deus
est iustus et bonus. et sic Ea est simpliciter talis dicitur uera
unitatem. Ita tantum idem quid dicitur in re unitatem aggre-
gationis.

Similitudo 5^a in absolute, et modale. Ea est que absolute significat propositum
inest subito: ex: g. Deus est iustus: Ita est que exprimit modum, que
procedit inest subito ex: g. Deus est necessarius iustus.

Capitulum Tertium

De Materia, forma, quantitate, et qualitate secundum

Materia in genere est id, ex qua aliquid componitur. Sic lapides sunt materia
bonorum, quare materia proprie sunt zni, ex quibus proprie componitur,
et in quibus versantur. Ratione materiae similitudo. proprie in proprie in
materia necessaria impossibili, et contingenti. Ea est cum procedit
necessario inest subito: ex: g. Deus est infinitus. Ita est cum procedit
ita repugnat subito, ut repugnat illi conuenire ex: g. Deus est finitus.
Ista est cum procedit ita conuenit subito ut possit non conuenire,
ex: g. Homo est albus.

Adverbia in materia necessaria proprie affirmativa semper sunt vera,
et negat: semper falsa; in contingenti utrumque pro aliquo est
verum, et aliquo falsum. In materia vero impossibili, affirmativa semper
est falsa, et negat: semper verum.

Forma in genere est id, quod subiectum determinat quare forma proprie est copula
prout determinat quod subiectum determinat: ratione forme similitudo.

propos in naturam, et innatam. Pa e in qua zni recte disponuntur: dicitur
propos autem hee e si zni n^o sint convertibiles, zni magis late patens
et e^o quodam, et minus late patens subditur ex: g. Hoc e al, et si zni
 se habent ut foe sit propositum, zni in quo subditur foe sit subditum
propos: ex: g. Hoc e albus. Innaturalis e, in qua zni non recte disponuntur
 sic dicitur propos erant innatam, al e Hoc: albus e Hoc.
 Quantitas in genere e id, q. q. extenditur subditum, quodam quantitas propos e
 extensio subiti ad plura, et primario signanda, unde e universalitas, et
 partialitas propos; ratione quantitatis dividitur propos in universalis, et partialis
 in indefinitam, et singularem; Pa e cuius subitum propos signum
 universalitatis ex: g. Omni Hoc e al. Dea e, cuius subitum propos signum
 partialitatis ex: g. aliqui Hoc e in al. zna e, cuius subitum e zni com-
 muni, nullo tamen addito signo universalitatis, et partialitatis: ex: g. Hoc
 e al. propos indefinita si sit affirmativa, et in sua necessaria equiva-
 let uni al, equivaleat em hee duae propos Hoc e al, et Omni Hoc e
al, si aut sit in sua contingenti equivaleat partiali affirmativa.
 Idem e dicere Hoc e in al, ac aliqui Hoc e in al; si autem sit
 negativa in quacumq. sua sit, equivaleat uni negativa, idem em
 e dicere Hoc ad e lapis, ac ac dicere nullus Hoc e lapis, cum
 ly non omnia negat: Pa e cuius subitum e singulis ex: g. Petrus e
Hoc, vel si subitum e zni communis, illi addit. signum demonstrationis
hic illic per ex: g. Hic Hoc e in al.

Qualitas in genere e id, q. q. ver. fit qualis, alba, et nigra et quare qualis
propos e id, q. q. propos e affirmativa et negativa: Pa e, in qua copula affirmat
Dea e, in qua copula negat ob partialitatem ubi propositam.
 Caput 4um
 de oppositio propos
propos sunt propos ubi ad invicem conferantur. Oppos, equivolentia,
 et convergentia. de qua hic de reliquis infra.
Oppos igitur e duo propos habentibus idem propositum, et subitum deum quantita-
tem et qualitatem diffa: quod negativum e. Contradic: contra: subaltern: et
subal: quia e duo propos habentibus idem propositum, et subitum in qualitate.

et quantitate differre: ex. g. Omnis homo est animal: Aliquis homo non est animal: Deo
universali, Deo partiali, esse differre in quantitate: Deo est affirmative, Deo negative,
esse differre in qualitate, hae proposiciones negantur esse ambe verae, s. falsae, sed
si una est vera, altera necessario est falsa, quare oppositio est omnino maxima,
utrobis fundata in illa generali propositione: idem de contra simul affirmari,
et negari non potest.

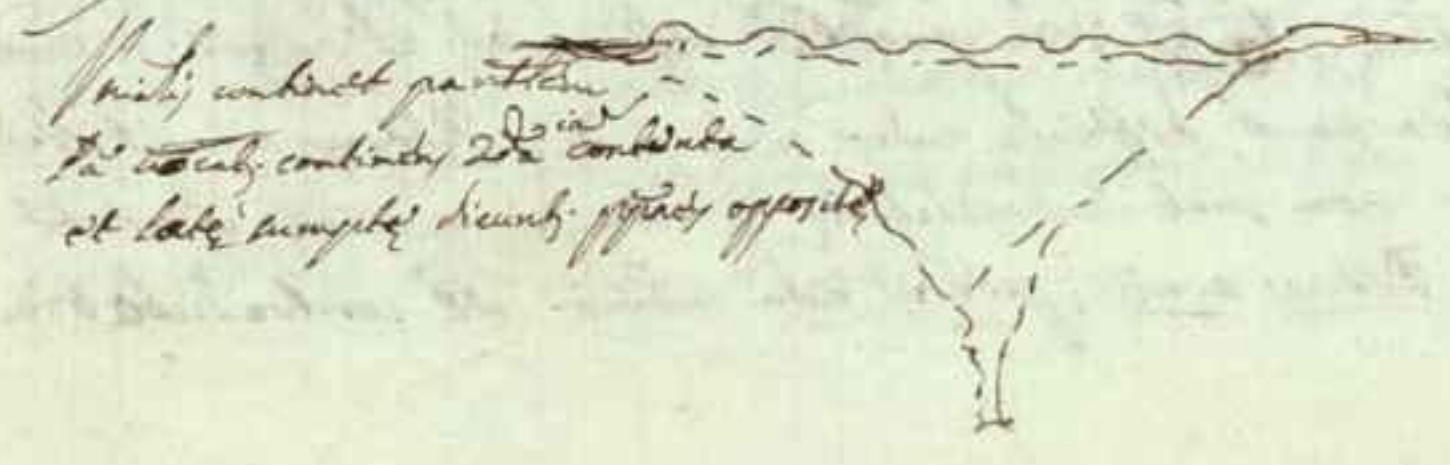
Ita est duarum proposicionum habentium idem propositum, et subiectum eum signum universalitatis,
in cola quantitate differre: ex. g. Omnis homo est animal, nullos homo est animal: Ipse in maxima
contingenti contrarie possunt esse ambe falsae; ex. g. Omnis homo est albus, nullos
homo est albus, Idem enim aliquis homo non albus, et aliquis homo albus, in nulla tem
maxima possunt esse ambe verae.

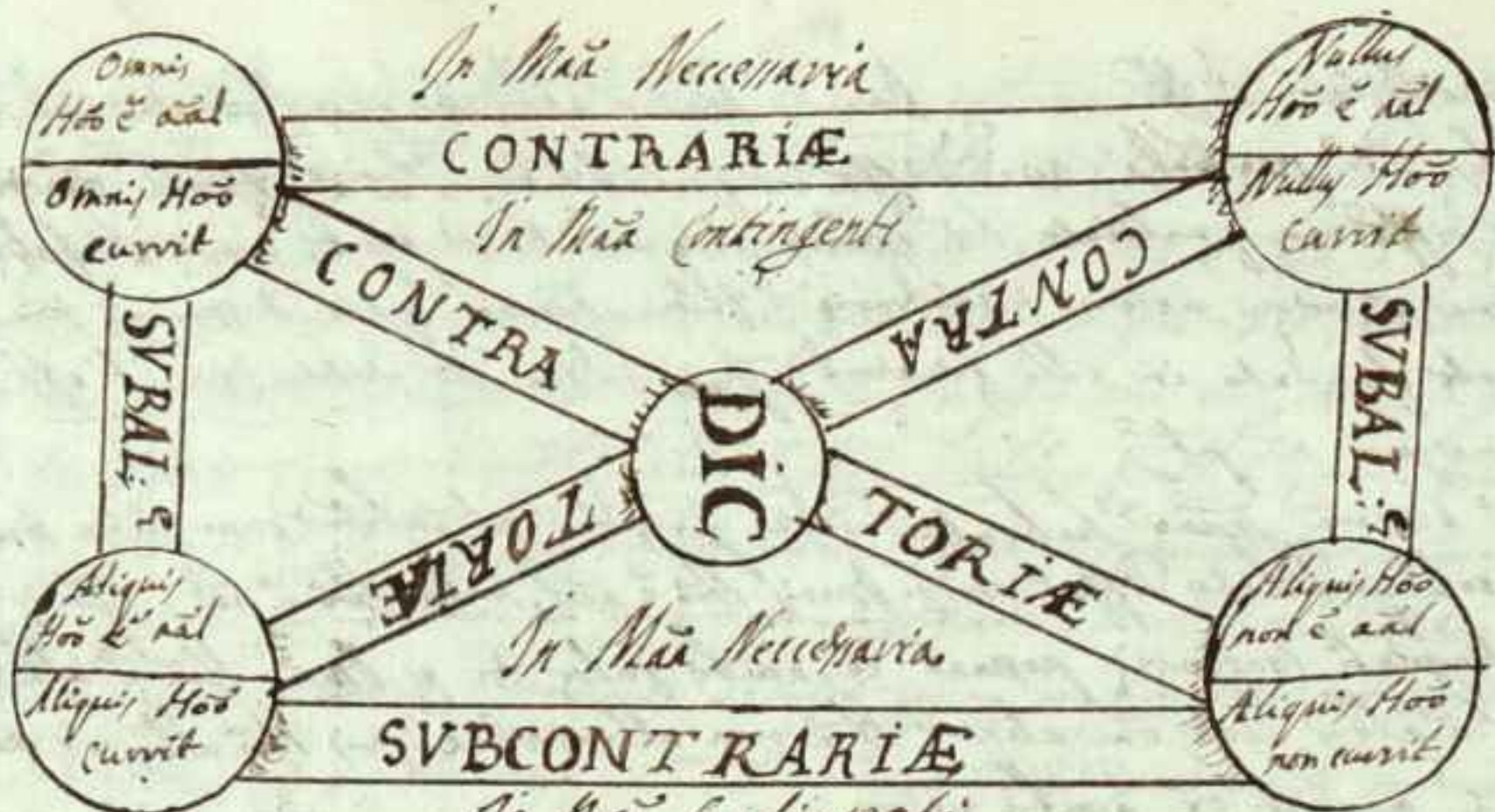
Quia est duarum proposicionum habentium idem propositum, et subiectum eum signum parti-
cularitatis, in cola quantitate differre, ex. g. aliquis homo est animal, aliquis homo non
est animal: proposiciones subcontrarie in maxima contingenti possunt esse ambe verae
ex. g. aliquis homo est albus, aliquis homo non est albus, in nulla tem maxima
possunt esse ambe falsae.

Ita est duarum proposicionum habentium idem propositum, et subiectum eum eandem
quantitatem, in cola quantitate differre: ex. g. Omnis homo est animal, aliquis homo
est animal.

Nota hinc pro quod universalis subalternans, et partialis subalternata.
Deo quod ambe possunt esse simul verae, et falsae: Ita quod in veritate
universali bona inferunt veritates partiales, non est contra: Quarta, quod in
falsitate partiali inferuntur falsitates universales, non est contra, tandem
quod haec oppositio non sit propositio lati, nam partialis, concordat in universali, ex
ea inferuntur, et ut non opponitur in veritate, et falsitate, quae omnino con-
ducuntur propter subordinationem, quod oppositionem;

Ita autem explicita oppositio subiecti significanti figuram hanc de more
subiecto

In Māa Necessaria
In Māa Contingenti
In Māa Necessaria
In Māa Contingenti

Placet hic quasdam regulas tradere ut bene ignorent. p̄ncip̄ p̄p̄riē
subcontrarietatis, videlicet qd̄ contradictionem ē affirmacionē, ~~non~~ et negacionē
eiusdem de eodem ad idem ~~et~~ idem similiter, et pro eodem tempore
quarē ad utramq̄ contradictionē p̄ncip̄ requirunt, p̄ qd̄ idem p̄p̄riē
affirmat, et negat. De eodem sub̄to, deffinita cuius iste p̄ncip̄: Petrus
currit. Petrus non currit non sunt contradi: currit ē affir. et neg.
De duobus sub̄tis, ~~et~~ qd̄ idem p̄p̄riē affir. et neg. de eodem
sub̄to comparato ad idem idest ad eundem respectu, deffinita
cuius iste p̄ncip̄: Petrus ē pater Joannis, Petrus nō ē pater Antonij
non sunt contradi: q̄ in p̄a Petrus comparat. ad Joannē, in 2da
ad Antonij; p̄ qd̄ idem p̄p̄riē affir. et neg. de eodem sub̄to
comparato sumpto ad eundem p̄tem deffinita cuius iste p̄ncip̄: Petrus
currit. Petrus non currit. 2da caput nō sunt contradi:
q̄ in p̄a Petrus currit. 2da p̄p̄riē, in 2da 2dum caput: ~~et~~ qd̄ idem
sub̄tis comparat. similiter in abrag. p̄p̄riē ut eadem sub̄tis p̄p̄riē
deffinita cuius iste p̄ncip̄: Petrus currit. Petrus non currit
sunt contradi: q̄ in p̄a p̄p̄riē p̄p̄riē p̄p̄riē collecti:
ut in 2da distributivē: ~~et~~ qd̄ idem p̄p̄riē affir. et neg. de eodem
sub̄to pro eodem tempore, deffinita cuius iste p̄ncip̄: Petrus currit. Petrus
currit. Petrus non currit non sunt contradi: q̄ tempus variat. aduēte
iste p̄ncip̄, singularit. Petrus currit, Petrus non currit ē contradi: et

Idem verum non tunc idem modus, idem verum, quia repugnant in veritate, et falsitate, non tamen idem modus quia non repugnant etiam in quantitate, sola ergo repugnantia est quantitate, et qualitate est effectus contradictorius idem verum, et modum, quae in praedicti sunt definita.

Caput Quintum

De equivalencia et conversione Propositionum

Equivalencia est genus proprietatis est equivalencia duarum propositionum in significando, ita ut una tantum significet quantum alia, sicut moneta argentea et aurea dicuntur equivalentes, quod una tanti valet, quantum alia, ut autem propositio fiat equivallens oppositis, regula generalis est apponere partem non, quae utroque malignanti naturae debet quod inducit hoc est, quare propositio Universalis mutatur in Particularem, negatur, in affirmativam, et est contra, partem tamen non est apponenda modo contento in hoc capitulo.

Præ contra, post contra, præ post, subalter.

Præ contra docet partem non præponendam toti propositioni, ut equivaleat præ contradictoriis, sic hæc propositio Omnis Homo est animal, fit equivalentis præ contradictoriis aliquis Homo non est animal: si dicatur non Omnis Homo est animal

Præ post contra docet partem non postponendam subito, ut propositio equivaleat contrariis, et subcontrariis, sic hæc propositio Omnis Homo est animal, fit equivallens contrariis, nullus Homo est animal: si dicatur Omnis Homo non est animal

Præ post, subalter docet partem non postponendam, et præponendam subito, ut propositio equivaleat subalternis, sic hæc propositio Omnis Homo est animal fit equivalentis subalternis aliquis Homo est animal, si dicatur non Omnis Homo non est animal

Conuersio 3ta p^{ro}p^{ri}a p^{ro}p^{ri}etate & unius p^{ro}p^{ri}etatis ex alia q^uo^o solum
 extremorum translationes necessariae et fortis illatio, qua
 fit ut mutato subiecto in p^{re}dicto, et p^{re}dicto in subiectum
 una p^{ro}p^{ri}etate ex alia inferatur. P^{ro}p^{ri}etatis cuius extrema conuertuntur
 diuisi conuertuntur, p^{ro}p^{ri}etatis quae resistent, diuisi conuertuntur. Triplex
 est conuersio simplex, s^{cilicet} a^{ffirm}at^{iva}, et s^{cilicet} c^{on}tr^{ad}ic^{tor}ia. P^{ri}mo
 de p^{re}dicto fit subiectum, et est contra^{dict}io manente eadem qualitate et
 quantitate p^{ro}p^{ri}etatis, s^{cilicet} conuertit^{ur} uniu^{er}sali^{ter} negatiua ex. g. Nullus
 H^{omo} est lapis; q^{uod} Nullus lapis est H^{omo}, et p^{ar}t^{ic}ulari^{ter} a^{ffirm}at^{iva} ex. g.
 aliquis H^{omo} est h^{ab}et q^{uod} aliquis a^{er} est H^{omo}. Ita est q^{uod} de p^{re}dicto fit
 subiectum, et est contra^{dict}io manente eadem qualitate non quantitate
 p^{ro}p^{ri}etatis, s^{cilicet} conuertit^{ur} uniu^{er}sali^{ter} negatiua, in p^{ar}t^{ic}ulari^{ter} negatiua. Ex. g.
 Nullus H^{omo} est lapis; q^{uod} aliquis lapis n^{on} est H^{omo}, et uniu^{er}sali^{ter} a^{ffirm}at^{iva}
 in p^{ar}t^{ic}ulari^{ter} a^{ffirm}at^{iva} ex. g. Omnis H^{omo} est a^{er}; q^{uod} aliquis a^{er} est H^{omo}.
 3ta est q^{uod} de subiecto fit p^{re}dictum, et est contra^{dict}io manente eadem
 qualitate, et quantitate, sed 3^{is} finit^{ur} in infinitos mutatis
 s^{cilicet} conuertit^{ur} uniu^{er}sali^{ter} a^{ffirm}at^{iva} in similem, ex. g. Omnis H^{omo} est a^{er}; q^{uod} omnis non
 a^{er} est non H^{omo}, et p^{ar}t^{ic}ulari^{ter} negatiua in similem, ex. g. Aliquis H^{omo} non est lapis,
 q^{uod} aliquis non lapis non est non H^{omo}, ex his trib^{us} conu^{er}sionib^{us}, p^{ro}p^{ri}etatis due sunt p^{ro}p^{ri}etatis
 ad Syllogismorum reductionem. 3ta inu^{er}sio p^{ro}p^{ri}etatis negatiua Multitudinem, quae
 regule ut memoria seruetur, hec uermina summo^{rum} excogitauit.

Simpliciter P^{ro}p^{ri}etatis conuertit^{ur} quae s^{cilicet} a^{ffirm}at^{iva}
 s^{cilicet} contra^{dict}io sic fit conuersio tota

Quae ut p^{ro}p^{ri}etatis d^{ic}tam iterum aud^{ire} Musam
 Asserit A negat L uerum generaliter Amb^{iguum}
 Asserit I negat O id p^{ar}ticulariter Amb^{iguum}

Notanda sunt Vocales A et I O, tanquam nota p^{ro}p^{ri}etatis. A signat^{ur} uniu^{er}sali^{ter}
 a^{ffirm}at^{iva} L uniu^{er}sali^{ter} negatiua, I p^{ar}ticulari^{ter} a^{ffirm}at^{iva}, O p^{ar}ticulari^{ter} negatiua
 quare uerba p^{ro}p^{ri}etatis p^{ro}p^{ri}etatis est uniu^{er}sali^{ter} negatiua, et p^{ar}ticulari^{ter} a^{ffirm}at^{iva} ex p^{ro}p^{ri}etatis
 s^{cilicet} vocales E et I in s^{cilicet} P^{ro}p^{ri}etatis conuertuntur simpliciter; uniu^{er}sali^{ter} negatiua
 et a^{ffirm}at^{iva} ex p^{ro}p^{ri}etatis s^{cilicet} vocales E et A in s^{cilicet} P^{ro}p^{ri}etatis conuertuntur s^{cilicet} a^{ffirm}at^{iva}
 uniu^{er}sali^{ter} a^{ffirm}at^{iva}, et p^{ar}ticulari^{ter} negatiua ex p^{ro}p^{ri}etatis s^{cilicet} vocales A et O in s^{cilicet} P^{ro}p^{ri}etatis

Malum de singulis diffinita bonum est integrum
 (cura)

Conuertuntur. & contrapositionem.

Caput Sextum

De signis Hippotelicis.

Hactenus de signis simplicibus, nunc de compositis, quae Hippotelica dicuntur. Haec autem sunt sapienter definita pro constans pluribus copulis, et quatuor-
glossa est iuxta quatuor modos coniunctionis, disiunctionis, copulationis, condi-
tionalis, et causalis.

Disiunctiva est in qua plures copulae disiunguntur. & partem autem, ex. g. Petrus, et
iustus, hoc dicitur dupliciter est: primum ita disiungit species simpliciter, ut eandem oppositam
signet ex. g. Petrus studet, et non habet, quae tunc est vera, quando una pars
est vera, et altera falsa, et tunc est falsa, quod utraque pars est vera, et falsa
tunc enim non opponerentur, sed conuenirent. Ita ita distinguit species sim-
pliciter, ut non eandem oppositam, sed diuersitatem proprie signet, ex. g. Petrus
studet, et loquitur, quae tunc est vera, quod utraque pars est vera, et altera
simpliciter vera est, falsa vero si utraque pars est falsa.

Copulativa est in qua plures copulae coniunguntur. & partem et ex. g. Hoc
est iudicium, et est visibile, propter est vera si utraque pars est vera, falsa si ter-
tu una est vera.

Regula oppositorum in speciebus copulativis et disiunctivis haec est: copulativa equi-
uocatur uni, disiunctiva partem, unde differunt in quantitate ad
qualitatem diuersam habere, contradi. & duae copulativae si differant
in qualitate, sunt contrariae, duae disiunctivae si differant in qualitate
sunt subcontrariae, tantum copulativa, et disiunctiva si in qualitate
non differant sunt subalternae.

Conditio est in qua plures copulae coniunguntur. & partem si ex. g. si Petrus
studet, laudabitur, quae tunc est vera, quod propter consequentem est neces-
sario connexa cum antecedenti, quare data propter est vera, quia laus con-
sequens est studio, tunc vera. falsa est quod dicitur tali connexio, quare
haec est falsa si propter est falsum et albus albus enim non connexio, unde taliter
Causalis est in qua plures copulae coniunguntur. & partem quia, si Petrus, u. g. quia
sol est, licet est, quae tunc est vera, quod propter ante est vera causa consequentis,
unde haec causalis est falsa si propter est visibile est iudicium, Nam visibilitas non est

causa veritatis, sed e contra.

Capitulum Septimum de p[ro]p[ri]e exponibili, et Modali

Prop[ri]e exponibilis e[st] p[ro]p[ri]e expositione indigens propter aliq[ui]d signu[m] in ea
explicitu[m], et implicitu[m] positu[m]. Triplex e[st] exclusiva, exceptiva, et veda-
plicativa. Pa e[st] in qua ponit[ur] signu[m] exclusiv[um], ut tantum, solum &
que p[ar]te[m] si afficiant p[ro]p[ri]e dicit[ur] exclusiva p[ro]p[ri]e, ex: g.
Nulli sunt tantu[m] novem, si afficiant p[ro]p[ri]e dicit[ur] exclusiva p[ro]p[ri]e.
ex: g. tantum Deus e[st] bonus: in p[ar]te omnia alia p[ro]p[ri]e excludunt[ur] a
subito, et in dea excludunt[ur] omnia alia p[ro]p[ri]e a p[ar]ticipatione p[ro]p[ri]e
divini, que p[ro]p[ri]e exponunt[ur]. & equipollentes copulationes, ex: g.
p[ar]te[m] composita, p[ar]te[m] si Nulli sunt Novem, et non sunt plures
quam novem, Ida si Deus e[st] bonus, et Ida e[st] alius ita bonus

Pa e[st] in qua ponit[ur] p[ro]p[ri]e erigendi ut, p[ro]p[ri]e nisi & ex: g. Omni Homo
e[st] felix p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e, h[ic] autem e[st] inter exclusiv[um], et exceptiv[um] d[ic]ta, q[uod]
p[ar]te[m] excludit p[ro]p[ri]e non contenta in subito p[ro]p[ri]e: Ida excludit etiam subito
contenta: exponit[ur] & equipollentes copulationes sic: Nullus peccator e[st] felix
et Nulli non peccator e[st] felix.

Pa e[st] in qua ponit[ur] signu[m] veduplicativu[m], et in quantum, quatenus, p[ro]p[ri]e ex: g.
Hoc quatenus realis e[st] diurnus, que exponit[ur] & p[ro]p[ri]e equipollentes co-
pulationes, Hoc e[st] diurnus, et e[st] diurnus e[st] effectus solus veritatis.

Prop[ri]e Modali ex dictis e[st] que duplicat modu[m], quo p[ro]p[ri]e inest subito, p[ar]te[m]
autem, quadruplicat e[st] modus, ita quadruplicat p[ro]p[ri]e Modali. Ita de possi-
bili, Ida de impossibili: Ita de necessario: Ita de contingenti. Paone Modi
p[ro]p[ri]e Modali e[st] affirmativa, et neg[ati]va, unialis, et p[ar]te[m]. Affirmativa e[st]
in qua modus affirmat, licet dictu[m] negat, ex: g. necessario e[st] equu[m] non
e[st] a[li]i valde: Negativa e[st] in qua modus negat, licet dictu[m] affirmat,
ex: g. non e[st] necessario equu[m] e[st] a[li]i valde: Prop[ri]e e[st] Modali a modo
specificat[ur] ex dictis p[ro]p[ri]e Modi necessario equivalet Omni, et impossibile
nulli unde uterq[ue] e[st] unialis: Prop[ri]e affirmativus: Ida negativus.
Possibile equivalet alium, contingens alium non, unde uterq[ue] e[st] p[ar]te[m]
Prop[ri]e affirmativus, Ida neg[ati]va: Ida quare Ida eodem dicto, et unialis Ida

modo habetis quoniam prout modum, ut proportionem ad superius dicta.
 Copulationem prout modum sic iuxta regulas de equivalencia simplicium
 et hac diffinitio, quod in simplicibus particula non preponitur, et postponitur.
 subito, in modalibus vero preponitur, et postponitur. modo, idem dicitur de con-
 versione, apponendo negationem semper post modum, in conver-
 sione tamen. et videtur, in quo convertitur est particula, modi univale, scilicet nec-
 esse, et impossibile dicitur mutari in modum, particula contingens, scilicet et
 possibile.

Parva Tertia Introductionis

De spectantibus ad Tertiam in illis operationibus seu de syllogismo

Capitulum Ium.

De modis sciendi

Et simul tradantur omnes modi sciendi eodem ad presentem partem reducantur
 sicut ad omnes prout spectant ad eandem. Modus quoque sciendi est oratio
 ignota manifestativa, et oratio stat loco generis, et quod convenit modalibus
 orationibus, que non sunt modi sciendi, dicitur ignota manifestativa, id est
 explicans rem in tenebris latentem, tripliciter est scilicet definitio, divisio
 et argumentatio.

Definitio est oratio explicans rem veram, tripliciter est essentialis, causalis, et accidentalis.
 Essentialis. Quia est, que explicat rem veram per partes essentielles, ex. g. Hoc est
 animal rationale. Quia, que explicat rem veram per causas, ex. g. Hoc est sub-
 stantia constans corpore, et anima rationali creata a deo propter beatitudinem.
 Divisiva, que definitio procedit per quatuor causas materiales, formalem,
 efficientem, et finalem. Tertia explicat rem veram per sua accidentia et
 dicitur descriptiva ex. g. Hoc est animal in plume, fere, &c. Definitio essentialis
 subdividitur in theoreticam, et metaphysicam. Quia explicat rem veram per
 partes essentielles philosophicas, scilicet et formam ex. g. Hoc est substantia
 constans anima, et corpore. Quia explicat rem veram per partes essentielles
 metaphysicas, genus scilicet et diffinitum; ex. g. Hoc est animal rationale. Defi-
 nitio legitime altior erigit, pro ut concludatur ut definitio, ubi ut
 equum latet patet ut definitum; sed ut non conveniat alteri a de-
 finito, cum non explicaret diffinitum essentialiter definitum, a quolibet

alio; Et hoc quod sit clarior diffinitio, nam explicatio est et clarior
explicitio; tandem quod non sit nec diminuta nec sufficiens, quae sit
regula ad priores deducit.

Divisio est oratio, quae totum in duas partes distribuit. Quod Aristoteles dicit
divisum; Item, vero, in duas dividit. dicens. membra dividenda.
multiplex autem est divisio iuxta multiplicem rationem partium divi-
dentium, quae sunt subiecti, divisio est subiecti, si accidit, accidit,
si partes sunt Phisice, Phisica, si metaphisice, metaphisice, si inte-
grales, ut de, manus, et divisio integralis. Et

Verum sunt leges bonae divisionis, prout ut omnes partes dividenda sint
in toto diviso, ideo deficit divisio aali in actum, et in actum, quia
non inactivum, non est in aali diviso. Ita ut nullum membrum
dividendi omittatur, quia divisio est ad aequale divisum, ideo deficit divisio
aali in bipedem, et quadrupedem, quia aliqd aal est sine pede;
Ita ut unum membrum non includatur in alio, ne idem sit dividat.

Argumentatio, seu discursus est oratio explicata illatione unius ex alio, seu
clarior motus intellectus ab affirmatione, et negatione vel notae ad affirma-
tione, et negationem vel notae. dicitur motus duobus similitudinibus a mo-
tu locali; unde requiruntur saltem duae species languae una a quo, et
ad quid; prout dicitur Aristoteles; 2da consequens. Consequentia vero est species
a qua denotata. Et hoc quod dicitur consequens. Notandum hic videtur differre con-
sequens, et consequentia, nam nominis consequentia videtur 2da species conside-
rata 2da et, nomine vero consequens videtur 2da species, ut connexa est et
ante, et ad ea dependens, et ideo videtur consequens a verum, consequens a falsum,
ex: g: Hoc est lapideus; ergo est aether, et videtur consequens a falsum, consequens
verum, ex: g: Hoc est lapideus; ergo est in aether.

Consequens dupliciter est materialis, et formalis. Ita est quae requiritur ratione materiae
possibilis, ita ut in alia materia non valeat, ex: g: Hoc est possibile; ergo
valens; in sola enim materia necessaria bene arguitur a potestate ad actum;
Ita est quae requiritur ratione formae syllogisticae, et dispositive generum, in
qualibet sua.

(omnium) specios argumentationi sunt quatuor, encephali, Inductio
Datiuena, et syllogismus de quo in sequenti.

Caput I^{um}
De Syllogismo, eiusq. mai et min

Syllogismus est argumentatio, scilicet oratio, in qua premissis duabus propriis
de illarum connectione, necessario sequitur alia propositio; dicitur argumen-
tatio hoc loco generis, scilicet quod syllogismus conuenit cum ceteris speculatiuis
argumentationibus; dicitur etiam oratio, quod non est intelligendum de simplicibus, sed
composita; dicitur autem una oratio, tum propter unitatem maius, in quo pre-
missae continentur, tum propter unitatem finis, quod premissae ordinantur ad eandem
conclusionem, et ad hoc pertinet hoc diffinitio ponitur in diffinitione inferius
proposita requiritur ad syllogismum, duas partes, quarum prima premissae, et 3^{ia}
consequentem, quarum prima conclusio, ut autem 2^a 3^a 4^a, quae autem sit maior,
et minor cum distinctione praevidenda, in qua cum figura propositio habetur, ut:
dicitur 3^{ia} loco subiecti dicitur maius, quod loco praedicati dicitur minus, in 2^a uero
et 3^a figura maior est, in qua ponitur praedicatum conclusionis, minus in qua
subiectum conclusionis, scilicet ut alij uolunt, maius est, quod ponitur pro loco, minor,
quod ordo.

Maior syllogismi est duplex uel triplex, et proxima. Ita sunt 3^{ae}: 2^a quae
quae in simplicibus syllogismis sunt tres, uel etiam tres 3^{ae}. Per 3as dicitur
maius extremum, 2^a dicitur minus extremum; 3as dicitur medium,
quod in premissis non in conclusione ponitur, in qua figura maius extremum
est, quod de medio praedicatum minus, quod medio subiectum; in 2^a uero; et 3^a
figura maius extremum est praedicatum conclusionis, minus est subiectum conclu-
sionis.

Duplici maius duplici forma respondet, 3as uel triplex figura. propriis modis figurarum.
Figura autem est dispositio terminum secundum rationem subiecti, et praedicati
et tripliciter est, cum enim 3^{ae} sint tres, tripliciter eorum dispositio est, scilicet nam uel
medium in una premissa subiectum, et in alia praedicatum, et tunc syllogismus
est in 1^a figura, et in utraque praedicatum, et est in 2^a, et in utraque subiectum
et est in 3^a iuxta illud carmen

Sub p^{re} p^{re}, bi p^{re} 2da, 3ta p^{re} sub

terius ē in p^{re} figura mediū gemel ē subitū, et semel p^{re}thū, ex: g:
omniū, Hō ē aīl vāle: Petrus ē Hō, gō Petrus ē aīl vāle: nota
dispositionem mediū hō: in 2da bi p^{re}thū ex: g: omniū, Petrus ē
felix, nullus peccator ē felix: gō nullus peccator ē iustus. Nota
dispositionem mediū hō felix: in 3ta bi subitū ex: g: omniū, Hō ē aīl:
omniū, Hō ē vāle: gō aliqd vāle ē aīl: Nota dispositionem
mediū hō omniū, Hō: P^{re} figura p^{re} concludere directe ē indirecte
p^{re} modo, si extrema hnt in conclusione sedem, quā habent in p^{re}missis;
2da modo si non hnt: 2da figura concludit indirecte ex p^{re} p^{re}diati:
tantum, q^{ia} mediū bi in illa p^{re}thū ē p^{re}thū in conclusione
sed p^{re}thū conclusionis ē aliqd subitū in p^{re}missis: idē dīc de
3ta figura, quē indirecte p^{re}thū concludit ex p^{re} subitū ob p^{re}mi:
tem monem. De p^{re} figura galatini agemus alibi.

Modus figure ē dīp^{re} p^{re} p^{re} 2da qualitatem, et quantitatem, quare
tot sunt p^{re}thū modi syllogismorum, quot dīp^{re} p^{re} p^{re} 2da
qualitatem, et quantitatem, veluti gō inatib^{us}, utib^{us} sunt decem
et novem hī p^{re}minib^{us} contentē.

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralypton,
Celante, Dabiti, Fapesmo, Trisomorum,
Cesare, Camestres, Festina, Baroco, Darapti,
Felanpton, Disamis, Datisi, Brocardo, Ferison.

Pro intelligētiā vocolendū q^{uod} diximus alibi circa vocalē A, E, I, O
signatib^{us}, et qualitatem, et quantitatem p^{re}thū. Notandū insup^{er} in qualib^{et}
vocalē tres p^{re} tantummodi syllab^{as} ēē consid^{er}and^{as}, ita ut vocalē p^{re} syllab^{as}
signet qualitatem, et quantitatem maiori, 2da syllab^{as} minori: Itē consequentiē
vocalē Barbara signet syllogismū constantem trib^{us} p^{re}thū, vocalib^{us} affir-
mativ^{is}, idē dīc de reliquis eū p^{re}thū, ex hī modis p^{re} novem p^{re}thū
stant ad p^{re} p^{re} figure, p^{re} p^{re} p^{re} ad 2da, ceteri sibi ad 3tam

Caput Tertium

Principia, et Regulae pro quolibet Figura.

Pars prima metaphysica, in quibus fundantur syllogismi: Quod est
fuit eadem sententia sunt eadem inter se: sensus est, quod duo effectus
et adequatus unius, et alio effectus unius, inter se, et in hoc fun-
dantur. Omnes syllogismi affirmativi. Item est, quod si unus effectus, cum quo
~~aliter non potest idem, necessitate ad eadem inter se~~
~~se distinguntur a~~ alio: sensus est, quod duo effectus, et adequatus unius,
inter se, si unus illorum distinguatur a 3to, necesse est etiam aliud distingui,
et in hoc fundantur. Omnes syllogismi negativi. Ambo fundantur in
notissimo axioma applicabili ad sonum est, hinc descendunt duo genera
logice distincta à metaphysicis. Primum est de omni: sensus est quod affirmatur
universaliter de superiori, distributivè affirmativè de inferiori sub eo
contento etc.: g: si aut affirmativè de sono universaliter, distributivè affirmativè
etiam de singulis sonis contentis sub specie soni, et in hoc fundantur.

Syllogismi affirmativi
Habet veritates tradentes ut Syllogismi veritatis concludunt, quando alie communes
pro omni figura, et alie partiales pro qualibet.

2ª regula e' ex vero nunquam sequi falsum si duo sunt identificata
universalia essent, et identificata inter se, etc. falso autem p^o q^o a^o evidens
non q^o ut aliquo sequi verum, ut si dicat: Omnis homo e' arbor,
Platanus e' homo, ergo platanus e' arbor.

Platanus ē Hōō gō platanus ē avōv.
Hic tñ adnotate qđ si b. fabo scypti; uerū non ē intelligendum
quasi qđ p̄missa influant ueritatem in conclusionem, qđ nemo deb
qđ non hē, sed serua ē p̄missas alias fabas posse uē disponi, ut
eie ip̄i uerūq. consequens uerū.

Dea regula e' ut in syllogismo sint tantum tres Termini scilicet Major
Extremus, Minor extremus, et Medium, in hoc enim essentialiter consistit
syllogismus, dicitur autem esse tres Termini non solum quoad uerba, sed etiam quoad
quoad sensum, ita ut non uarietur suppositio Medij, et extremorum nulla
sit equivocatio in Terminis, nec aliquid ponatur in conclusione, quod non
fuerit in premissis, neque oritur distributio in conclusione, qui non
fuerit distributus in premissis, propterea petunt isti syllogismi:

111
Hoc est speciale, petrus est hoc, quia petrus est speciale, quia uariis suppositis.
omnis canis latrat, sed petrus est canis, ergo petrus latrat, quia fit equivoco
omne animal est vivens, sed leo est animal, ergo leo mortuus est vivens.
inclusio enim in conclusione per mortuum, sed non fuerit in premissis.
omne animal est substantia, sed omne animal est sensibile, ergo omnis
substantia est sensibilia, quod distribuitur per tres substantias in conclusione.
Ista regula est quod ex premissis partibus ratione factis non concluditur, sed
ubi premissae sunt partiales, non adest deus de omni. Et de nullo
cum nulla sit univocalis, unde non valet hic syllogismus, aliquis
hoc est animal, aliquis equus est animal, ergo aliquis hoc est equus, quare
et una ex premissis est univocalis, in qua medium supponat pro
omnibus, pro quibus sit, scilicet, offerat distribuitur in premissis.
Ista regula est, quod ex premissis negativis nihil sequitur, quia propter non
valet haec consequentia, nullum est animal est insensibile, sed nullus
lapis est animal, ergo nullus lapis est insensibilis, ratio regulae est quia ex
eo, quod duo non univocaliter, sed aliquo modo, non sequitur ea non uniri
inter se, sed videtur enim, ut sit ratio separandi extrema de coniungi
cum altero extremo iuncta illud sequitur, quoniam unum est, ut autem
videtur in premissis negativis, sed videtur extrema coniungas, id est, et
Ista est quod conclusio sequitur debiliorem partem, unde si una premissa est
partialis, conclusio est partialis, si una negativa, conclusio negativa.
ratio quia est quia iuncta in naturalibus effectibus magis assimilata, cause
partialis, quam univocali. Hoc videtur magis assimilata, Patris, quam soli, ita
est conclusio, quia est effectus premissarum.
Ista regula est quod medium nunquam conclusionem ingreditur, ratio est, quia
quolibet quum sit tantum ponitur in syllogismo, ergo cum invenitur ibi, fuerit
in premissis iterum in conclusione poni nequit, sed etiam per conclusionem
sic non differret a premissis.
Iste regulae generalis huiusmodi verbis continetur.

Partibus ex puris sequitur nihil siue negativum
 Si quia propositio partibus sequitur conclusio partibus
 Si quia negata propositio conclusio sit; negativa
 Hec generaliter est medium concludere debet.

Regule partibus puris quatuor figurae sunt. Pro 1^a figura in modis directis
 conclusio sit; si regula est, quod ex maiori parte non concluditur. 2^a est quod ex
 minori negata non concluditur. Pro 2^a figura si regula est, quod ex puris
 affirmativis non concluditur. 2^a est, quod ex maiori parte non concluditur. Hinc
 in 2^a figura conclusio est negativa. Pro 3^a figura si regula est, quod con-
 clusio sit; est parte, 2^a est, quod ex minori negata nihil inferitur.

Caput 4um

De reductione syllogismi ad effectum, et ad impossibile.

Nomine syllogismi imperfecti non intelligimus hic syllogismum transibit, cui dicitur
 aliqua pars eo modo quo solent appellari satismena, etenim 2us hanc rationem
 omnes syllogismi facti in dictionibus supra relatis sunt effecti, sed intelligimus
 syllogismum, qui licet legitime concludat, tamen ad istam clarem et evidenter
 ostendit vim illationis, conclusio ad istam clarem sequitur ex praemissis, unde ut ait
 illationis, tamen ad necessitates inae concludentes evidenter, et clarius appa-
 rent, indiget reductione ad syllogismum effectum, ita se habent syllogismi
 facti in quindam modis, id enumeratis, nempe, per quatuor, ad quos
 ut patet effectivis, reliqui debent reduci.

Porro ista reductio dupliciter fit, nempe per ostensionem, et per impossibile
 reductio per ostensionem est revocatio syllogismi imperfecti ad effectum, quae
 ostendit, et veluti digito demonstrat. syllogismum bene concludere per redu-
 ctionem istam ad aliquem ex effectibus convertendo, et transponendo praemissas.
 Pro intelligentia reductionis ostensionis advertendum sunt in his illis quatuor
 litteris initialibus, B, C, D, E, quae incipiunt quatuor modi effecti per figuras
B, C, D, E, quae bene notata sunt, reliquos modos imperfectos ad hos
 quatuor esse reducendos, ita quod tamen quilibet modus imperfectus reducitur.

ad illum modum effectus aut quo sit similem littera initialium etc. g.
Baralypton incipit S. B. et e' modus imperfectus, ut fiat effectus debet
 reduci ad Barbara, et sic ut proportionem de reliquis, erigitur Et in Ba:
et vero, et Brocardo, sunt enim duae species per partes adq. adq., et istae
 nullo modo conueniunt per se in unius affirmatiua, sicuti respiciunt ad syllo-
 gismum factum in Barbara. Ideo aduertendū sunt quatuor istae consonantes:
S. P. M. C., quarum una saltem reperitur in Medio, et fine terminat dictionem
 quo posita iuncta litteram S signare speciem denotatam S uocalem sibi immediate
 praecedentem conuertendam et simpliciter P signat speciem designatam P uoca-
 lem sibi immediate praecedentem conuertendam et S accidens, M signat conuer-
 sionem et sufficere, sed praemissas transponi debere faciendo de maiore
 minorem, et e' contra C denotat signat modum illos in quibus repositis non
 potest reduci ostenditur, sed S impossibile tantum, et talis sunt Baroco, et
Brocardo, id autem totum hic duos uerbiis exprimitur.

Suauit simpliciter uerti P uero S accid.
M uult transponi, C S impossibile duci.

Probatio ad impossibile fit per aduersarij concessam: et tunc negat consequen-
 tiam ut demonstremus veritatem illationis illam adducimus ad considerationem
 alij absurdum et contradictorium. ut autem talis reductio recte fiat, hoc
 generale praecipuum observandum est ut uerbi attendat ad conclusionem
 illam, et sumat contradictorium eius, deinde ponat illa contradic. pro
 una ex praemissis, et inferat contradic. cum contrarium a linis praemissis
 iam conuenit hic enim aduersarij adducit ad impossibile hoc est ad duas
 contrarias, et contradictorias concedendas, quoniam uero omnes modi imperfecti
 cuiuscumq. figurae ad impossibile reduci possunt, ideo pro ipsis sint regu-
 lae contentae hijs uerbijs quoniam si duo stant pro modis imperfectis per
 figuras, reliqui pro modis 2^{is}, et 3^{is}.

Maior fit Minor, et fit contradictio Maior
 semper celante, in quo conuertitur Pro
 seruat Maiorem, uariat. Quia Minorem,
 Tertiam Maiorem uariat, seruatur Minorem.

1° No uerum signat, qd si argumentum cuius conclusio negata fuit con-
cedi premissis, sit in uno ex quinque modis indirectis, p^{ri} figure, ut
reducatur ad impossibile ut accipi contradictorium concessu negatu, et poni
loco maioris, maior uero concessa loco minoris, deinde ponit conclusio
opposita minori concessu, accipite tñ Celantes, in quo qd contradictorium
conclusionis ē partitū ut poni pro mi, minor fieri Ma, et oppositum
maiori concessu inferri.

2° No uerum signat, qd modus est figure reducens ad impossibile seruando
maioem concessam ponendo oppositū concessu negatu pro mi, et infer-
rendo oppositū minori concessu.

3° No tandem uerum signat, qd syllogismi 2^{ae} figure reducens ad
impossibile sumendo contradictorium conclusioni pro maiore seruando
minorem, et inferendo contradictorium, et contrarium maiori concessu
Baroco, et Brocardo supersunt quoru exempla uenti, et singulorum
comitto uobis, preferenda, eoru eni reductio ad impossibile facili ē cum
habent eadem regulas, quas 2^a et 3^a figure, et reducens ad impos-
sibile ad Barbaram; sic p^{ri} contradictori conclusioni fieri ut mi, seruata
eadem maiore in modo Baroco, sed ut fieri Ma, seruata eadem
mi, in modo Brocardo.

Seruata maiorem, mutabz. Baroco minorem
Maiorem mutat, retinetz. Brocardo minorem.

Caput 8um

De ceteris speciebus syllogismorum

A syllogismo in comuni ad syllogismum in specie progredimur, qui sunt:
typicus et demonstrativus, et Topicus, et Sophisticus, reliqui alij, ab ipso
solum momenti.

Demonstrativus ē syllogismus factus p^{ri}ve, id est, qui ex premissis certis neces-
sariis, et evidentibus infert conclusionem certam necessariam, et evidentem.
Duplex ē, alia a priori, et ē causa, ut uerū ex ueritate inferat ueritas
vera, et alia a posteriori, et ē effectus, ut uerū ex ueritate inferat
ueritas.

Sophisticus seu probabilis est qui ex una & pluribus premissis probabilibus
et contingentibus infert conclusionem probabilem. id est non evidenter
veram, nec evidenter falsam.

Sophisticus est qui constat ex premissis apparentibus veris, in re tamen falsis
ex: g: quidquid dicitur erit de ore tuo: sed dicitur Leonem, ergo Leo erit
de ore tuo. Tappetum est alius orationis modus, qui videtur procedere ex premissis
veris, et huius solutio spectat ad facultatem in cuius ore fit, alius orationis
modus qui videtur recte concludere, et huius solutio spectat ad legem. Fallacia
autem sunt dictionis, quae in solis vocibus apparentiam includunt, aliae extra dictionem,
quae in verbis signatis apparentiam important. Fallaciae dictionis sunt
scilicet Equivocatio, amphibologia, ^{accusatio} Apathologia, compositio, et divisio, et figura
dictionis. Equivocatio fit ut idem terminus variis signat in premissis.
u: g: Omnis canis latrat, sed aliquid canis est canis: ergo aliquid canis latrat.
Amphibologia est quod ex duabus signationibus orationis inferatur falsa conclusio
Hae capra est mater, haec capra est tua, ergo est mater tua, differt ab
equivocatione, quia haec est una signatio huius illa orationis dupliciter
fit, et quia variis terminis ut in dato syllogismo, in quo ly est in me:
signat canem abiter, in mi: puerum, et quia variis casibus ex: g: Omnes
episcopi sunt baptizati, sed isti episcopi sunt episcopi ergo baptizati. Fallacia
autem differtur videtur in hoc syllogismo: Haec praedens est equus, sed equus
est hyemibilis: ergo praedens est hyemibilis.

Fallacia accidentis est quod qui utilis vocis ex diversitate accidentis hoc est non
proferendi & intelligendi servat invariante, sic ex sine aspiratione signat
altare cum aspiratione signat stabulum porcorum.

Fallacia compositionis et divisionis, fit per transitum a sensu composito ad divisum
est quod ex parte vera in sensu diviso inferatur falsa in sensu composito,
et e converso ut si dicas, qui potest per ambulare, tu sedes, ergo sedendo potest
ambulare, a maiori vera in sensu diviso inferatur conclusio falsa in sensu
composito.

Fallacia figure dictionis fit per transitum a re unius predicamenti ad rem
alterius predicamenti: quod comisti, comedisti, sed bonum vivum comisti.
ergo bonum vivum comedisti, in quo fit transitus a substantia ad qualitatem.

Fallacia dicta Notionem et septem. Ita est accidentibus quae fit arguendo aliquid conuenire subito ratione cui, eo quod conueniat ratione accidentibus. ex. g. albus est conueniens accidentibus, sed Petrus est albus, ergo Petrus est conueniens accidentibus. Ita est a dictum quod ad simpliciter quae fit arguendo aliquid conuenire subito simpliciter, eo quod conueniat dictum simpliciter. Ita est ignorantia et lenchi, quae fit inferendo uelut contradictorium, quod est tale est. quing. et mediatas denarij, et non mediatas denarij: ergo est mediatas et non mediatas.

Ita est fallacia consequentis, quae contingit, ut quia est consequente recte deducto de suo ante, ipse autem uult etiam colligere, licet magis late patet, aut ut duo quae sunt coniuncti, ut conuenientibus, aut ut unus sit superior ad alterum, ut si quis dicit et hoc ergo est alius, et alius ergo hoc: Huius etiam spectat fallacia quae quia dicit: qui dicit te esse alium dicit uerum, qui dicit te esse asinum dicit falsum, et alius; ergo qui dicit te esse asinum dicit uerum.

Ita est fallacia petitionis propria, et fit probando idem quod idem, de quo est quae: istud, non fit tamen, si ad probandum definitum assumat definitum, quia est notior definitio, nisi de ipsa definitione sit questio.

Ita est ergo assignatus non causa pro causa, sed tribuit effectus ei a quo non causatur: ut. g. si dicitur, quod inebriat est malum, uinum inebriat, ergo est malum: ubi potest assignari non causatur pro causa, non enim est uinum, sed effectus uini, qui inebriat.

Ultima est fallacia interrogationis et est ergo quia de oppositis simul interrogando unum pro utraque interrogatione erigit responsionem, ut si dicatur, uinum est uinum, et uinum non est amanda? ignis, et aqua calefaciunt non? Haec autem fallacia eluditur danti unicuique parti suae responsiones.

Pro complemento superest breuis notitia de reliquis praedictis argumentationibus, quia est exemplum, et est illud a singulis ad aliud, et similitudinem: ex. g. petrus studendo euasit doctus, ergo si tu similiter studas doctus eris. Quia est Enthymema, seu syllogismus breuis, in quo est una praemissa posita, et alia uolente inferitur conclusio: ex. g. Petrus est homo, ergo est uisibilis: Ita est inductio, et est argumentatio a singulis sufficientibus enumeratis ad uniale, et ab uniali ad singula: ut. g. si dicatur: hic

ille et alter ignis comburit qd omnis ignis comburit, & ab opposito
omnis ignis comburit qd sic, et ille ignis comburit.

Hic addit. Summa qd dicitur argumentum comburitur, qd dupliciter velut cornu
ferit, et o argumentatio, in qua aliqua pte concessa videtur contra conce:
deretur aliquid inferri: ut si dicitur in casu quo quis appetit se amare
deum, et potest, I amas deum, & non, si amas quomodo potes,
si ad amas qd est inimicum.

Caput ultimum

De methodo arguendi, et defendendi

Arguens in disputationibus si exordiri debet: Brevis argumentor
praestantissime Philosopho condiscipulis contra anam etc pte expositis
conclusionibus et praecipua contra positam sub numero (hic dicit
numerus in quo signata e conclusio) in qua si habes, hic legat
conclusionem postea argumentum suum incipiat.

Respondens si exordiri debet optime argumentatus est
Philosopho condiscipulis contra anam etc pte expositis conclusio:
ribus, et praecipua in qua si habes, hic s ut supra, hic respicit
argumentum adversarii: Quando postea Pater resumit, & aliquid
aliud, dicit optime resumit Rdn, & admodum Rdn, Pater,
hic dicit Patri officium: V: g: Theologiae lector & philosophus, &
studiorum Rector, seu regens, iuxta diversitatem Personarum, et
professionis: Notet autem defendens, qd debet repetere totum
argumentum fideliter quantum fieri potest etiam quoad verba
et in pte repetitione argumenti nihil de regere aut concedere
aut distinguere, in Ida vero negabit, concedet, & distinguet
quod oportet erit, qd concedit negat & distinguit nam ptem
dicat concedo, nego, & distinguo maiorem qd Ida minorem;

quando debet distinguere. Item dicit distinguo consequens, non
consequens. Ratio est quia consequens appellat materiam consequens vero formam
consequens autem distinguere nequit, nam si syllogismus est in debita
forma, et tunc consequens est bona, et si est sine debita forma, et
tunc consequens est mala. Distinctio igitur cadit super consequens, non super
consequens, hoc est super materiam, non super formam.

Quod potest, quod quod argumentum est entimema per proo dist.
an; unde si dicere concedo, nego, distinguo an; quod aliqua
proo est causalis, et includit partem quia dicit concedo, nego, et
distinguo causalem: quod includit verbum sequens. dicit con:
cedo nego, et distinguo sequens. si argumentum sit dilemma
illud repetat, et dicit con: et nego, aut distinguo partem partem
et idem prout opus erit, si ad alterum afferat aliquam
auctoritatem divi Thomae, et Aristotelis, aut alterius gravis au-
toris dicit admitto auctoritatem, et illam explicio

Primum a vobis bene observandum, quod quam maxime intelligentes
ostendit, et communiter negligit; et est quod proo quod distinguitur
debet integre repeti toties quoties applicat. Huius distinctionis
et insuper cavendum est quod distinctio bene et recte applicata
sit proo, et non fortuito; Alii addo non debere diffidentem esse
solicitem in vedenda ratione, quare neget et concedat, sed totum id per:
stare quod de hoc est postulatum, item tutius esse negare quam
concedere, iuxta illud commune adagium

Sepe nega, concede parum, distingue frequenter
et hec sufficiant pro summi ad laudem dei, servare, doctoris,
gentis, et Angelici.

Barbara de Modis Syllogismorum in particulari

Bar : Omne visibile est vivibile.
Ba : Omnis homo est rationalis.
Ba : ergo omnis homo est vivibilis.
Celarent
Ce : Nullus equus est vivibilis.
La : Omne invisibile est equus.
Rent : ergo nullum invisibile est vivibile.

Darii

Da : Omnis homo est rationalis.
Ri : Aliquid animal est homo.
I : ergo aliquid animal est rationalis.

Ferio

Fe : Nullum visibile est leo.
Ri : Aliquid animal est visibile.
O : ergo aliquid animal non est leo.
Ad figuram
Nihil quatuor modis directis concludunt

Indirecti in praefigura sunt.

Bavalypson

Ba : Omne visibile est animal.
Ba : Omnis homo est vivibilis.
Lyp : ergo aliquid animal est homo.

Celantes

Ce : Nullum matte est angelus.
Lan : Omnis homo est matte.
Tes : ergo nullus angelus est homo.

Dapitij

Da : Omne animal est vivens.
Bi : Aliguae substantiae sunt animalia.
Lij : ergo aliguae substantiae sunt viventes.

Fapetmo
Fa : Omne visibile est leo.
pe : Nullus equus est vivibilis.
Smo : ergo aliquid leo non est equus.

Trisesomorum

Tri : Aliquid animal est homo.
Se : Nulla planeta est animal.
So : ergo aliquid homo non est planeta.

In his modis unus in maiori subest, et in minori praefig.

Modi 2ae figurae

Cesare

Ce : Nullus homo est lapis.
Sa : Omne marmor est lapis.
Re : ergo nullum marmor est homo.

Camestres

Ca : Omnis homo est vivibilis.
Me : Nullus equus est vivibilis.
Stres : ergo nullus equus est homo.

Festino

Fe : Nullus equus est vivibilis.
Sti : Aliquid animal est visibile.
No : ergo aliquid animal non est equus.

Baroco

Ba : Omnis leo est vivibilis.
Ro : Aliquid animal non est vivibile.
Co : ergo aliquid animal non est leo.

In his modis unus unus praefig.

Modi hie figure sunt
Sumpti

- Da : Omnis Homo est mortuus.
 Sa : Omnis Homo est animal.
 Ph : ergo aliquid animal est mortuus.

Relapson

- Te : Nullus lapis est visibilis.
 Sa : Omnis lapis est durus.
 Phon : ergo aliquid durum non est visibile.

Visum

- Di : Aliquid est animal et homo.
 Sa : Omne animal est vivens.
 Ph : ergo aliquid vivens est homo.

Obis

- Da : Omnis hinnibile est equus.
 Si : Aliquid hinnibile est album.
 Si : ergo aliquid album est equus.

Brocardo

- Bro : Aliquid animal non est fel.
 Car : Omne animal est vivens.
 Do : ergo aliquid vivens non est fel. Leo.

Terison

- Te : Nullum vitium est amandum.
 Ri : Aliquid vitium est detestabile.
 Son : ergo aliquid detestabile non est amandum.

In his modis sum est semper substitui

Modi isti syllogismi verbi posuit
 q. ostensionem ex. p. h. Præmissæ et Pro.
 cardo. q. videtur. Sed q. impossibile, ut
 innuit. q. litteræ C. quæ in his continetur.
 et hinc videtur ad impossibile fieri etiam
 p. in omnib. alijs modis, et tunc fit qd
 quis concessit p. et tunc negat consequ.
 Quare ut ostendat. istum t. malè concess.
 sive p. missas, t. malè negare consequ.
 conclusionem videtur. syllogismus ad im.
 possibile, et ita respondens obstringit.
 ad concedendum aliquid impossibile, ut op.
 ponitur veritati in concessis in priorib.
 syllogismis. licet autem ut semper inferat.
 p. p. contradictionem p. p. iam concessæ, in.
 ferat. semper talis p. p. ut q. simpliciter
 conclusionem oppositam contradictoria.

His positis si quis dicit concessa
 p. p. et tunc syllogismi

De Hijs positis

Si quis concedere me: et mi: syllogismi imperfecti negaret consequentiam, assumens
 quod ipsum contradic: consequentem negaret, et ipsam ponit pro premissa sui syllogismi,
 quod quia aliam premissam conneret, et ex his duabus premissis conclusionem deducit,
 quae erit contradic: alium enim premissis ab adversario concessis; unum est, si in se
 tenet, concedere per consequens et negare priorem premissam, et simul concedere
 et negare, quod est absurdum. In modis imperfectis per figuram debet assumeretur contradic:
 consequens negare, et ipsum ponere loco maiori, maiorem partem prioris syllogismi ponere
 debet loco minori, et sic deducere consequens. Cuius tri sunt ceterae, qui diversis ordinibus
 erigit, scilicet contradictoria consequens syllogismi imperfecti facienda est minor perfecti, et
 minor imperfecti facienda est maior perfecti. In 2da figura contradic: conclusionis negare
 facienda est minor, relicta eadem maiore, et in 3ta figura contradictoria conclusionis
 facienda est maior, relicta eadem minore. Hoc indicant sequentes utriusque.

Maior fit minor, et contradictoria maior

In pra utrum in ceteris utriusque ordo

servat maiorem uariat, 2da minorem

Tertia maiorem uocat, ceteras; minorem

Pone hic exemplum in 2da figura, sic alium hunc syllogismum pono. Nulla
 uirtus est turpis, atque omnis auaritia est turpis, ergo nulla auaritia est uirtus, et ipse
 consequens amboque premissis negare mihi uult consequens, inferat statim contradictoriam
 consequens negare. Dicendo: aliqua auaritia est uirtus, quod postea ponendo loco minori
 istud effectum in tertio affirmabo syllogismum, nulla uirtus est turpis, sed aliqua
 auaritia est uirtus, ergo aliqua auaritia non est turpis, et sic aduersarius concedere
 cogetur istam consequens, quae est contradic: minori ab ipso concessae scilicet, omnis auaritia est turpis.
 Ad quoniam utroque et quatuor modi perfecti singuli syllogismi imperfecti si impossibile reduci debent
 indicant ista quatuor dictiones ad hunc finem a dialecticis connotatae: *Negativa*, a
dicta, *Latine Romani*. Haec dictio designat quinque modos per figuram, adeo ut
 singulae syllabae designent singulos modos, et ipsae uocales, quae sunt in singulis
 istis syllabis, referantur ad ultimam uocalem modi directi ad quem isti modi
 indirecti reduci debent. Sic per syllaba *Ne* indicat, quod *Barabylon* reduci
 debet ad *caluent*, per ultimam uocalem in *caluent* est *E*. Ista syllaba *Si* per *calent*
 reduci debet ad *darij*; *E* per *dabit*, ad *caluent*. Haec per *happesmo*, ad *Barbara*.
 Sic per *Trisomoru* ad *darij*. *Dicta* signat ut praedictione quatuor modos per
 figuram. *Latine Romani* signant sex modos 3tie. Ad alterius explanationem
 subiungo hic singulos modos si impossibile reduci debent.

Ne

Ra: Omnis virtus est honesta
 Ra: Omnis fortitudo est virtus
 Hy: ergo aliquid honestum est fortitudo

Sci

Ce: Nullum turpe est amplectendum
 Lae: sed virtus est turpe
 Te: ergo nullum amplectendum est virtus

e

Ra: Omne bonum est amandum
 Bi: sed aliqua creatura est bona
 Tij: ergo aliquid amandum est creatura

Be

Ra: Omne utile est bonum
 Pes: sed nulla culpa est utilis
 Mo: ergo aliquid bonum non est culpa

Tis

Tvi: aliqua culpa est punibile
 Tel: nulla virtus est culpa
 Sq: ergo aliquid punibile non est virtus

Mod. 2da
 figure

O

Ce: Nullus lapis est sensibilis
 Sa: Omne aëre est sensibilis
 Re: ergo nullum aëre est lapis

di

Ca: Omne rationale est flebile
 Me: Nullum vagabile est flebile
 Stre: ergo nullum vagabile est rationale

e

Te: Nullum aëre est insensibile
 Si: Aliquis lapis est insensibilis
 No: ergo aliquis lapis non est aëre

Te

Nullum honestum est fortitudo
 Ce: Omnis virtus est honesta
 Rent: ergo nulla virtus est fortitudo et hoc conuenit
 go aliquid turpe est amplectendum
 go nulla fortitudo est virtus

Ra: Omne utile est bonum
 Ri: Aliquid amplectendum est utile
 J: ergo aliquid amplectendum est bonum
 go aliquid turpe est amplectendum

Ce: Nullum amandum est creatura
 La: sed omne bonum est amandum
 Rent: ergo nullum bonum est creatura
 go nulla creatura est bona

Ra: Omne bonum est culpa
 Ba: sed omne utile est bonum
 Ra: ergo omne utile est culpa
 go omnis culpa est utilis

Ra: Omne punibile est virtus
 Ri: aliqua culpa est punibile
 J: ergo aliqua culpa est virtus

Te: Nullus lapis est sensibilis
 Ri: Aliquid aëre est lapis
 J: ergo aliquid aëre non est sensibilis

Ra: Omne rationale est flebile
 Ri: Aliquid vagabile est rationale
 J: ergo aliquid vagabile est flebile

Ce: Nullum aëre est insensibile
 La: Omnis lapis est aëre
 Rent: ergo nullus lapis est insensibilis

Bam.

Ba : Omne uiuentiu e substantia
 Ro : Aligut uiuentiu n e substantia
 Co : go aligut uiuentiu n e uiuentiu

Bar : Omne uiuentiu e substantia
 Ba : Omne uiuentiu e uiuentiu
 Ra : go omne uiuentiu e substantia

Modi 3^{ti} Le

Da : Omne aal e sensibile
 Ra : Omne aal e substantia
 Ri : go aliqua substantia e sensibile

Le : Nulla substantia e sensibile
 La : Omne aal e substantia
 Rent : go nullam aal e sensibile

Ta

Le : Nullus uiuentiu e inanimatus
 La : Omne uiuentiu e substantia
 pton : go aliqua substantia n e inanimatus

Bar : Omnis substantia e inanimatus
 Ba : Omne uiuentiu e substantia
 Ra : go omne uiuentiu e inanimatus

Re

Di : Aligut rationale e visibile
 Sa : Omne rationale e uiuentiu
 Mi : go aligut uiuentiu e visibile

Le : Nullus uiuentiu e visibile
 La : Omne rationale e uiuentiu
 Rent : go nullus rationale e visibile

Ro

Da : Omne aal e sensitivum
 Si : Aligut aal e rationale
 Si : go aligut rationale e sensitivum

Le : Nullus rationale e sensitivum
 Si : aligut aal e rationale
 O : go aligut aal n e sensitivum

Ma

Bro : Aligut rugibile e labrabile
 Car : Omne rugibile e leo
 Do : go aliquis leo n e labrabilis

Bar : Omnis leo e labrabilis
 Ba : Omne rugibile e leo
 Ra : go omne rugibile e labrabile

Ni

Le : Nullus irracionalis e hominis
 Ri : Aligut irracionalis e canis
 Son : go aliquis canis n e hominis

Da : Omnis (canis) e hominis
 Ri : Aligut irracionalis e canis
 J : go aligut irracionalis e hominis

Pro complemento istius sectionis advertendum, quod sicut sunt plures propositiones
hypotheticæ, ita etiam sunt plures sylogismi hypothetici, et modales etiam
qualitates primæ, ex quibus omnes consequuntur. Et similiter sicut propositiones quodammodo constant
casibus obliquis, ita etiam sylogismi, unde in terminis his casibus propositiones ipsæ resolvende
sunt, ut ignoretur in qua forma, et in quo modo est ipse sylogismus.

Sectio Tertia et Ultima

De Fallaciarum sylogismorum

Si plerumque contingit, ut etiam sylogismi fallacia, et sophismatibus implicentur, et illo
eodem modo, quod ad sinceriores veritates investigationem est introductus, abutatur, qui
ad errores introducendos, opere pretium ducit subnotare huc aliquam de fallaciis
sylogismorum, ut eandem cognoscere non ad abusum intellectus instruat, sed ad eius defen-
sionem, quæ se ab ipsis in quocumque casu circumstantibus promit expedire. Ut quod
dignoscatur, an in sylogismo aliqua lateat fallacia reflectere inuabit ad nu-
merum terminorum, ad eorum suppositionem, et distributionem, quæ si variantur iuxta
supradicta ducimus agendum de suppositione terminorum diffundimus propositionibus, sensus effi-
ciunt, et ipsum sylogismum fallacem reddunt. . . .

Fallacia autem duplex est, alia est Fallacia dictionis, et hæc est in uerbis, alia extra dictionem
et hæc est in ipsis rebus. &

Fallacia dictionis sunt sex, nempe æquivocatio, amphibologia, accidentis, compositio, Nui-
tio, et figura dictionis.

Fallacia extra dictionem sunt septem, id est fallacia de accidentibus, et etiam quidam sim-
plicitati, ignorantia et leuiti, petitio ipsius, à non causa ut causa, à consequentibus,
et septima est etiam plures interrogationes, ut uisat.

Æquivocatio est, quod terminus unus in una propositione una rem signat, et in altera aliâ ^{rem}
signat, ut V. G. populus est arbor, sed gens utinensis est populus, quod gens utinensis est arbor.
Populus in hæc supponit pro arbore, quæ aduersus propositionem aquas, et in hæc pro ho-
minibus, et ideo sylogismus est fallax.

Amphibologia est ambiguitas, quæ accidit, tunc de quod una uoce modo accipitur in rebus
et modo in obliquo, tunc eo quia multis sensibus ipsis. u. g. Omnes episcopi
sunt sacerdotes, sed isti equi sunt episcopi, quod sunt sacerdotes. Et episcopi

in tua: punit in casa velis, in minori vero in obliqua. Item si quis dixerit: Hec
capra est matris, sed hec capra est tua; go est matris tua; Nam iste go tua in thi:
 signat se habere illius dominium, et possessionem, in consequens vero se habuisse
 ab illa originem.

Fallacia auditis oris. ex diversa pronuntiatione, et mutatione eiusdem uerbi,
 nam una et eor taliter accentata ut unus signatur, et pronuntiata
 diuersimode ut aliud signatur, ut u.g: caritas est misericordia, sed dilectio dei
est charitas; go dilectio dei est misericordia. caritas hinc H in thi: signat psona-
 riam, ut H in thi signat amorem dei.

Fallacia compositionis contingit, qd aliqua pposita, que subito diuisione conueni-
 unt, ipsi postmodum simul attribuunt. V.g. Hoc albus potest fieri niger, sed Petrus
est albus; go potest fieri albus, et niger. Vel Hoc potest ambulare et sedere, sed
ambulare, et sedere est impossibile; go Hoc potest impossibile. Ita ma: ambu-
 lare, et sedere sumant diuisione, in thi uero copulatiue, et conposite, et
Hinc oris: tota fallacia: Quare resoluunt. Distinguendo minores, et dicendo
qd sedere, et ambulare in sensu composito sit impossibile, ut sic autem in
sensu diuiso.

Ad huiusmodi fallacias pariter occurrentes, annotandas notandum est aliud esse habere
 potentiam simultatis, et aliud simultatem ppositi. Habere simultatem ppositi est ha-
 bere simul ppositam ad plura quamuis ea nequeant simul poni: sic ergo. E.g.
go quod habetis potest ad loquendum, et ad silendum, quamuis locutio, et silen-
 tium simul esse nequeant. Habere potestiam simultatis est habere ppositam ad
 plura, que simul esse possunt, sic ego habeo ppositam ad loquendum, et ad sedendum,
qd possibile est qd simul sedeam, et loquar, Dctus. est habere ppositam in sensu
 composito, et in sensu diuiso; et qd. hanc doctrinam solui possunt omnes falla-
 ciae, que contingere possunt in hac materia.

Fallacia diuisionis est qd res in ppositis sumptis sunt copulatiue, et in
 conclusionem sumant diuisione, ut si quis dixerit: impossibile est ambulare
et ambulare, sed Petrus ambulat, go impossibile est Petrus et ambulare.
 Distinguit consequenter dicendo illud esse impossibile in sensu composito
 non in sensu diuiso.

Figura Sicioni tunc contingit, qd in vocib. similib. diversa signantib. arguit.
aut idem signarent, ut si quis diceret: mons e' generis masculini, qd estu' frons.

6a Fallacia contra dictionem e' fallacia accidentis, et tunc contingit qd ex eo, qd
aliquid quoddam conuenit subito accidentiter arguitur, postea autem essentialiter conue-
nit. V. g. Hunc albus a' conuenit accidenti, sed petrus e' albus, qd Petrus e' con-
uenit essentia. In his. scilicet. Petrus prout substantia albedinis; in consequens autem
conuenit accidenti. In his. scilicet. Petrus prout substantia albedinis; in consequens autem
conuenit accidenti. Sed id se, atq; adeo consequens e' neganda, qd petrus ad se id e' conuenit accidenti
sed substantiale.

7a e' a' idem quid ad simplicitatem, et tunc contingit qd ex eo qd aliquid conueniat
alium ad aliquid item arguitur, aut ipsi conueniunt simplicitatem; V. g. Chrys
fit habes albus, qd e' albus.

Ignorantia elenchi, seu contradictionis, tunc contingit, qd ex aliquo conuerso putat
quis se inferre ppter contradictionem, que tunc ad e' ut si quis diceret: Plato
fuit doctior aristotele in rebus diuinis, ad fuit doctior in rebus humanis, qd fuit
doctior, et ad fuit doctior.

Petitio ppter a' qd ponit, ut eundem aliquid ppter qd tunc probari de, ut si quis
diceret, creatura nulli cognoscat a' deo, qd deus.

Quinta fallacia que dicitur a non causa ut causa tunc contingit, qd ponit pro
causa alterius id qd videtur eius causa ut e' id se. Ut si quis diceret:
qd bella causat, malum e'; sed euangelium causat bella, qd pergitur euang-
gelium plura bella intra sunt, qd euangelium e' malum. (euangelium suum)
ut causa bellorum, ut videtur tunc causa ut sit. sunt enim abusus hominum, et
improba veritas contra euangelium, que bella causant.

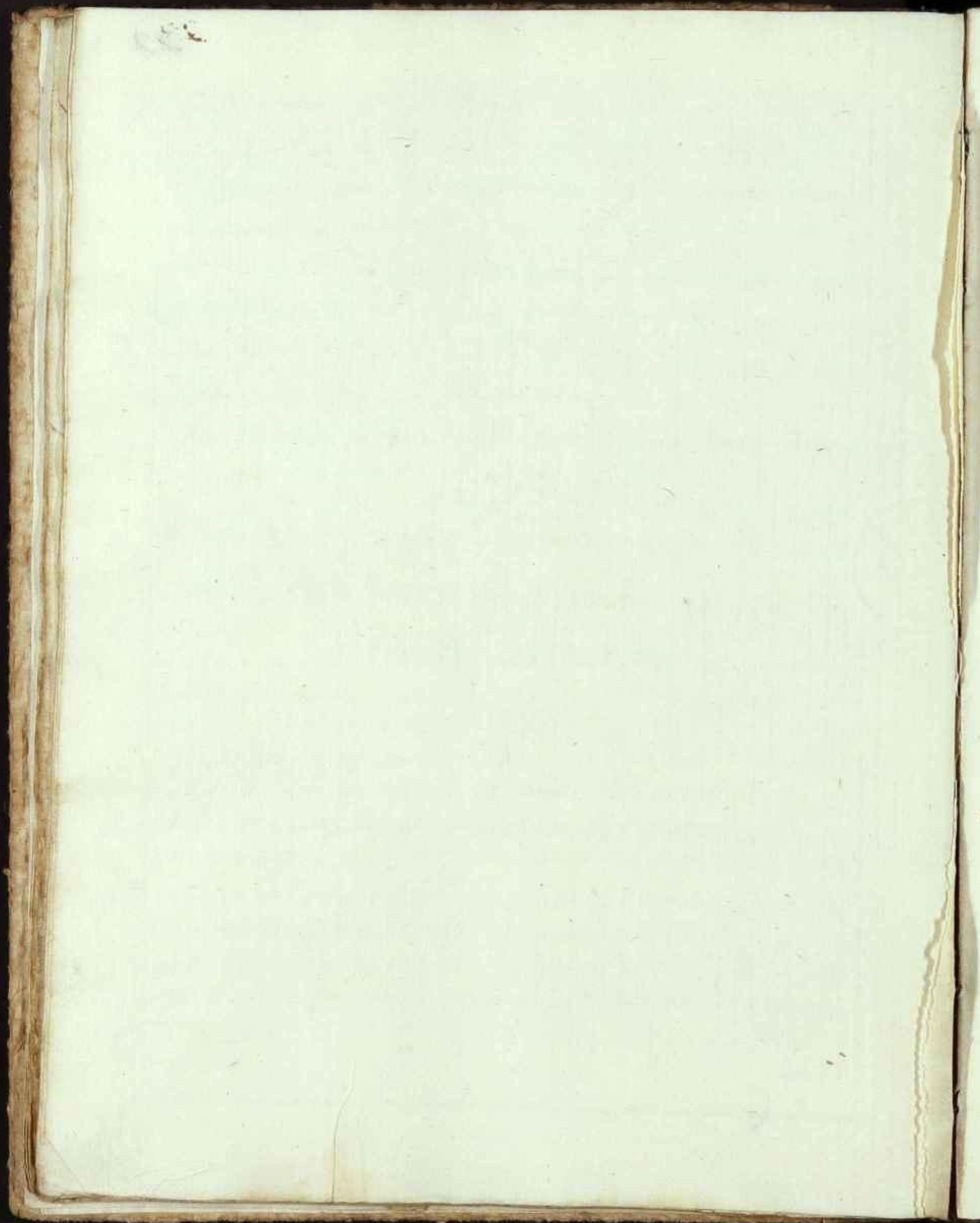
Sexta fallacia e' consequentis, qd videtur ex aliqua arte magis late patenti
deducit consequens minus late patens. ut si quis diceret, e' ad, qd e' hoc.

Ultima tandem fallacia, que e' ad plures interrogationes, ut una, tunc fit qd
quis interrogat multippli interrogatione, et unius petit responsionem; ut
si quis diceret: Alexander, et eius Buccephalus sunt ne uacati? Respondere
ad proles neque affirmatiue, neque negatiue, sed debet cum distinctione procedere
et dicere qd Alexander quidem e' rationalis, sed non eius Buccephalus.

Rarissimi viri, qui de inventione Medij 3^{mi} in summis agant
 qd' ideo factum arbitror, qd' cum Diversitas questionum, quas
 excitari contingit, Diversitatem exigat 3^{rum}, impossibile
 propterea foret unam regulam generalem pro omnibus
 questionibus tradere, in quibus Medium 3^{rum} necesse est inve-
 nire. Quare Hic unum propono optimum esse evolvere Medium 3^{rum}
 a definitione rei, a causis, ab effectibus, a repugnantibus, et ab
 oppositis. Omnia tñ vos pariter docebit, quam ut optimam Magistra
 efficaciter vobis insulas. Huius brevis tractatus summularum
 finem impono . . .

Ad laudem Dei, Regum, Doctoris, Gentium, et Omnium Sanctorum
 Die 2da Mensis Decembris Anno repare salutis Millesimo
 Septingentesimo, vigesimo Tertio.

(i. Ba. Do. Tu. Ph.)

Indere Tractatus Scientie

Questio 1^a. De existentia sciē. Artus 1us. Quid sit scia . . . Pag: 1.~

Artus 2us. Quam evidētia sit de subitā
sciē. Pag: 2.~

Artus 3us. An de scia in intellu Hūno . . . Pag: 3.~

Artus 4us. An sciē acquirant de nouo . . . Pag: 6.~

Artus 5us. An, et quomodo Hōo appetat sciē. . . Pag: 7.~

Artus 6us. An obitum sciē debeat ēē necessa:
riu, et vniuersale Pag: 10.~

Artus 7us. An dari possit scia de ente
raōnis, et g. accidentis Pag: 12.~

Questio 2^a. De scia habituali. Artus 1us. Quid sit scia habitualis Pag: 14.~

Artus 2us. Unde desumantur unitas, et speci:
ficatio sciārum Pag: 17.~

Paragraphus 1us. De Unitate Generica sciārum . . . Pag: 17.~

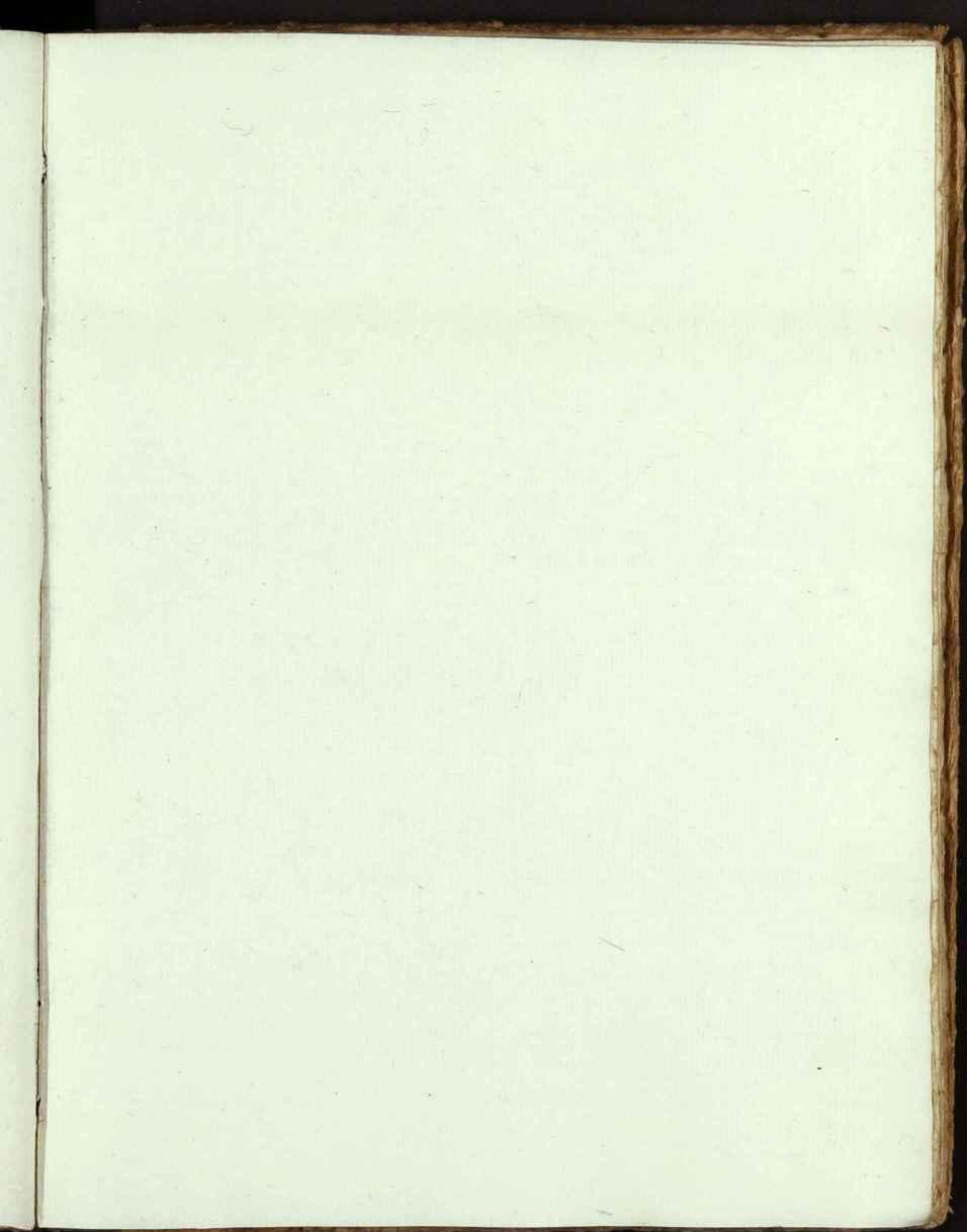
Paragraphus 2us. De Unitate Specifica sciārum . . . Pag: 18.~

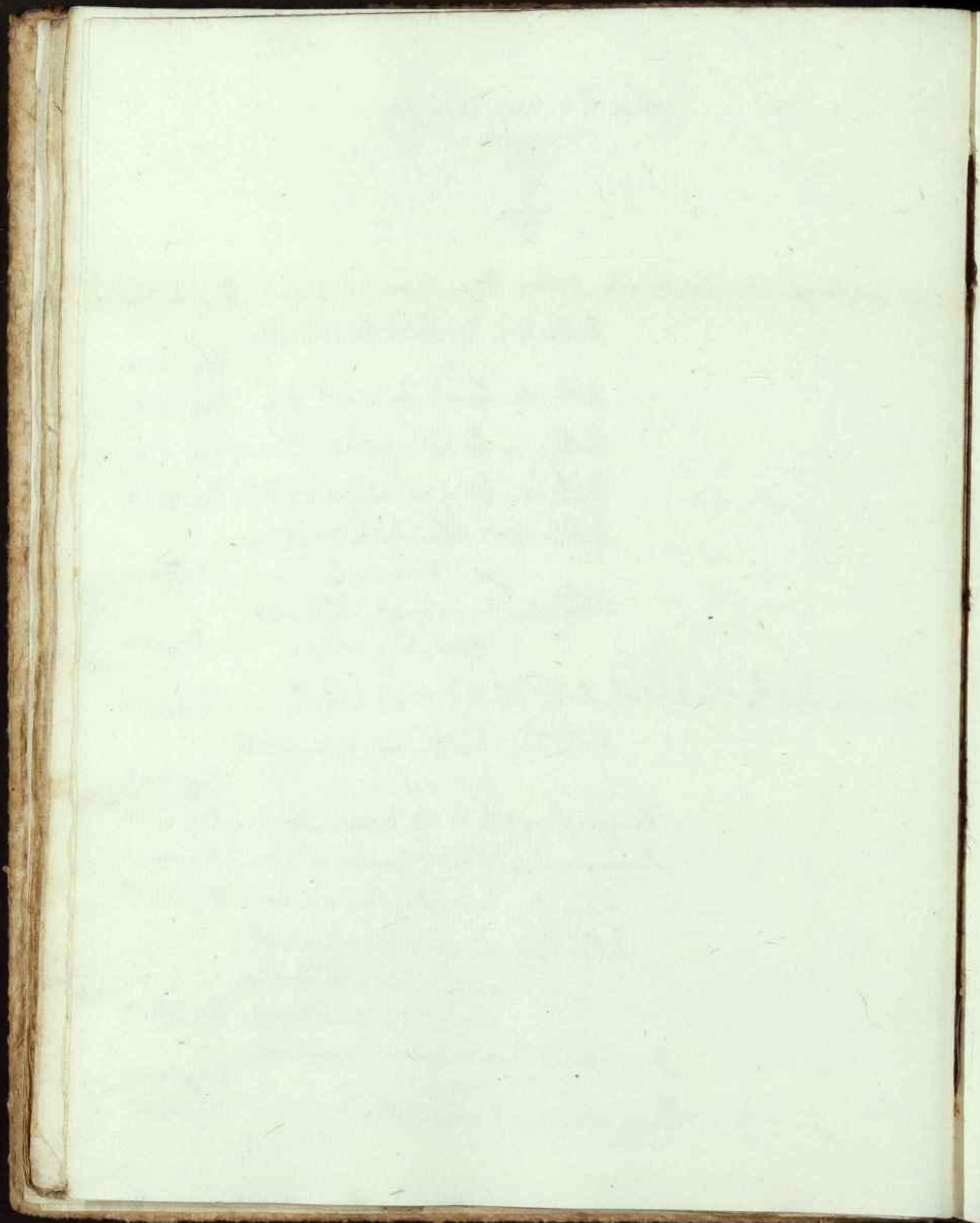
Artus 3us. De subalternatione sciārum . . . Pag: 19.~

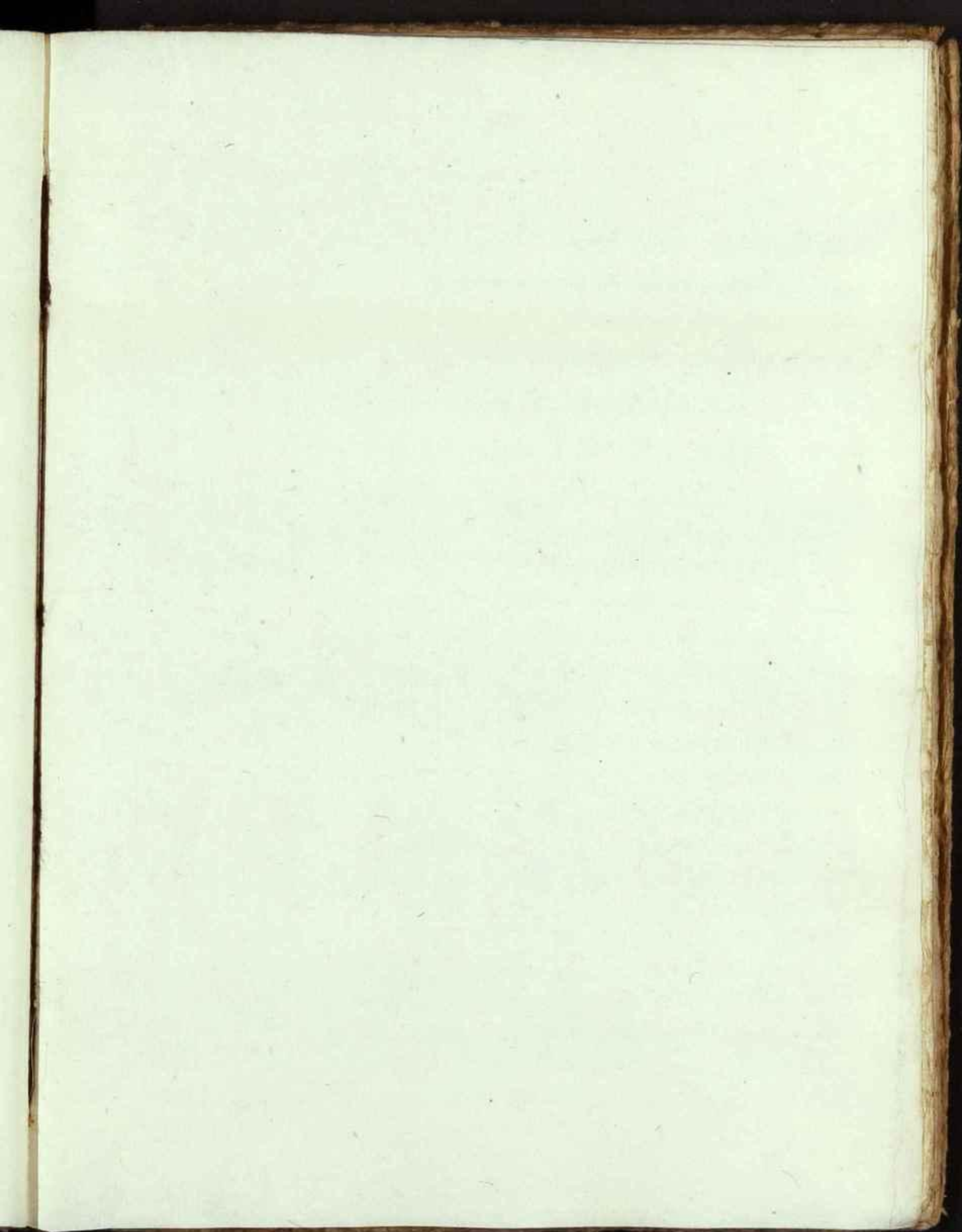
Artus Ultim^{us}. An sciā, et opinio possint ēē
simul in eodē intellu, de eodē
obito, 2do idē, et eodē tempore . . . Pag: 22.~

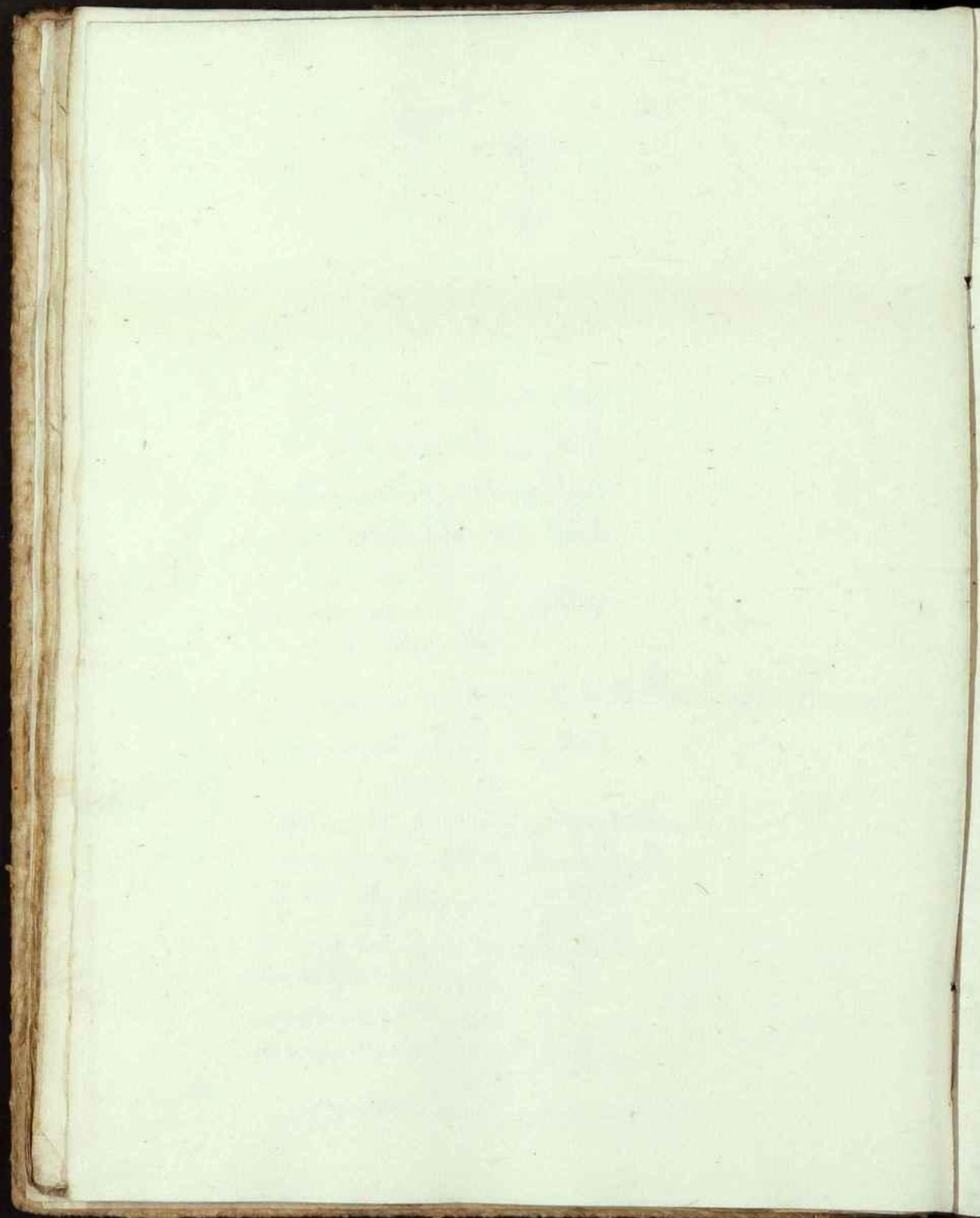
Paragraphus 1us. Inueniuntur aliqua ad resolutionem
difficultatis Pag: 23.~

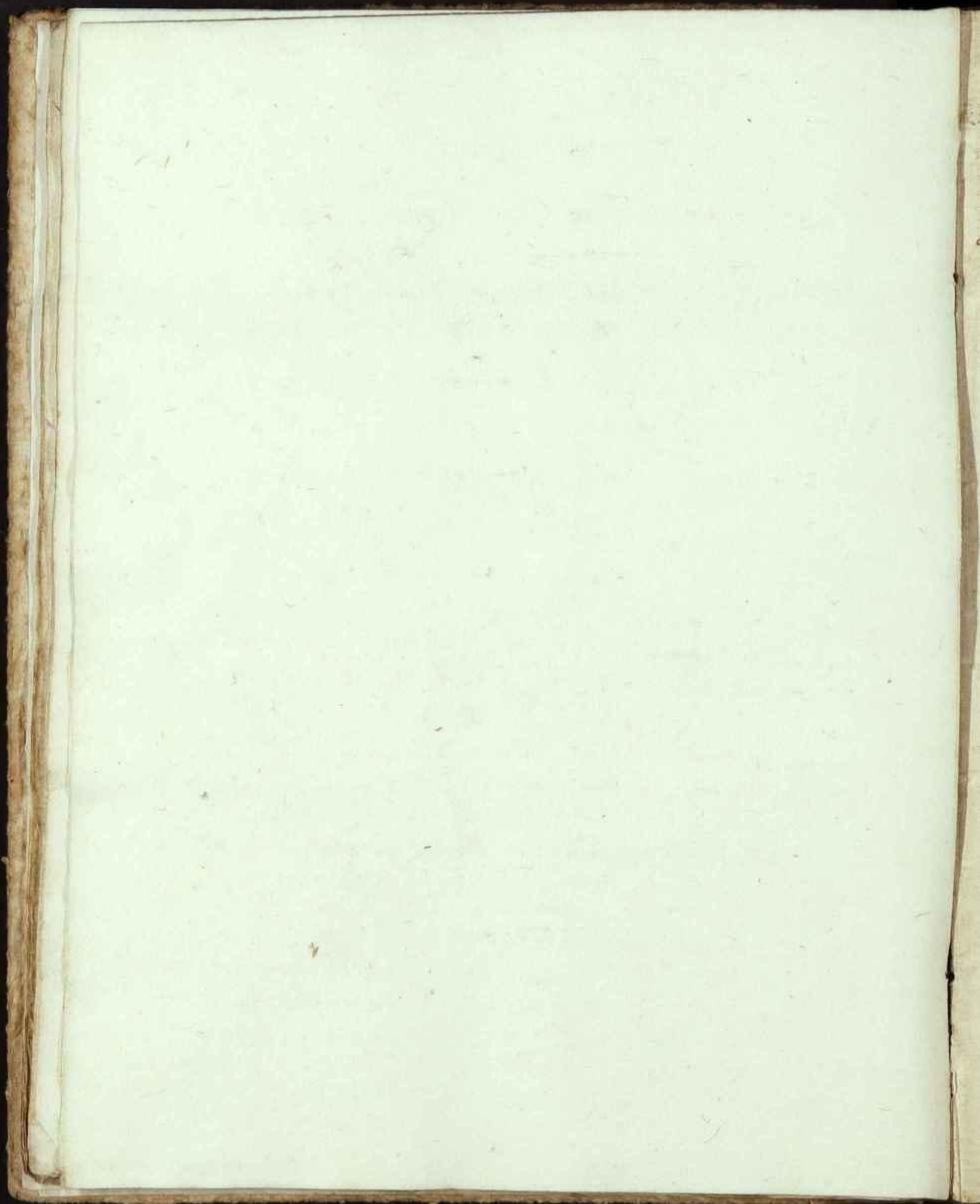
Paragraphus 2us. Resoluitur difficultas Pag: 24.~

Tractatus Scientie

Proemium

Sed innumeris, in quæ mortalium cupido suagat suam seclerantur, uanitas
et mutabile quiddam dicere conatinur, ea enim sola est, quæ et occasum
petriens spectum sibi diem instaurat, ad hanc ergo tanquam ad fe-
licitatis, hominum studia uestra coliment, atque labori, mercede, et premio

Questio Prima de Existentia sciæ

Articulus primus. Quid sit scientia.

Nomine sciæ non uenit in præsentem quæcumque cognitio veri quomodocumque acquisita
sed uenit cognitio illa de qua Aristoteles posterioribus c. 2. ait, scire
autem putamus unamquamque re simpliciter, et non sophisticis modo,
cum putamus causam cognoscere præter quod re est, et eius rei causam
esse, neque præter eam aliter se habere, sed ut sua in hoc sensu sum-
pta sit uirtus intellectus naturalis, efficiens intellectum, non erit inu-
tile dicere aliquid de uirtutibus intellectualibus in communi, idcirco.

Sciendū quinq; est uirtutes intellectuales naturales, scilicet, quæ sunt intelligentia
sapientia, scientia, prudentia, et ars. Hæc huius est, quæ habet sunt uirtutes
intellectuales, quæ sunt habitus, quibus intellectus inclinatur, et disponitur ad opus.
Quoniam sunt obiecta nempe uerum, uirtus enim est dispositio intellectus ad optinendū
optimum autem intellectus est uerum. Porro intellectus aliquid attingit ueritatem im-
mediate, et sine discursum, ut in his præcipue: totum est maius sua parte
quodlibet est et non est, et hoc spectat ad intelligentiam, quæ dicitur habitus
præter præcipuum aliquid ueritatem deducit ex præcipuo, et se notis, quæ ueritas si-
ne alio præcipuo præcipuo adducit. Quoniam ad sapientiam, si ueritas ex præcipuo partem
spectat ad suam, aliquid ueritatem assequitur, circa agibilia in quantum
recte iudicat quid agendum sit, et non agendum ad bene uiuendum, et hoc
est præcipuum prudentiæ, tandem assequitur ueritatem in rebus factibilibus,

quattuor. q. certa, regule, ita bene disponib. artefactum adeo ut nullus
contingat error in dispositione; u. g. lapidum respectu domus, colorum respectu
picture, et hoc spectat ad artem, que dicitur certa et factibilis.
Quia hi habetis pro fidem humanam, opinionem, suspensionem et esse virtuale, intelle-
ctuales effectus non enim designant intellectum ad attingendum infallibiliter
verum, sed ipse fallax.
Habetis 2do nos enumerasse tantum virtutes intellectuales, rationes, et entia.
Sed et divina, que est supernaturalis.
Concl. Scia est cognitio certa, et evidens ex vi medij, ita communiter in substa-
Pro: et explicat conclusio: Illa est bona definitio, que constat genere et diffin.
est clarius definitio, convenit soli definitio, nec est diminuta aut suffusa,
sed talis est alata definitio; go sua bene definitio cognitio et illa patet ex
dictis in summi de definitione. Pro: mi: quod omnes patet: dicitur cognitio
suo generi et hanc cum partem convenit ut fide opinionem et dicitur certa
suo diffin. et quod partem differt ab opinione; certitudo enim est firma adhesionis
intellectus ad obiectum. Hec autem repugnat opinioni, que attendit obiectum ut formidine
saltem radicali: dicitur evidens ad discrimen fidei divine, que licet sit omnino
certa est tamen obscura; dicitur ex vi medij, ut distinguatur a cogne propter priorem
que immediate sine demonstratione cognoscitur: ponit hanc ex vi medij indefinitam
ad includendam suam totam causam, tunc et effectum: est clarius sua definitio
ut patet, non est diminuta aut suffusa nisi assignetur quid dicit, aut suffusa
go alata definitio constat genere et diffin. et go bona est alata definitio.
Ob: pro Bona definitio debet explicare totam essentiam definiti, alata definitio non explicat
totam essentiam definiti; go non est bona. Pro: mi: sua debet esse de re necessaria; sed
hoc non habet in alata definitione; go et
2o con: ma: neg: mi: ad partem con: me: dicit: mi: sed hoc non habet explicite
in alata definitione con: mi: implicite neg: mi: et con: q. quoniam alata definitio
non dicit explicite esse de re necessaria dicit tamen implicite, quod sufficit, de enim ipso
et sua definitio cognitio certa intelligitur etiam quod sit de re necessaria, quia certitudo
atque imperturbabilem adhesionem intellectus ad obiectum postulat quod obiectum
non possit aliter se habere, proinde quod sit necessarium, et non contingens
solum intellectus adhereret illi ut formidine.

Ob. 2da sua distinguitur a fide & illas partes ex vi medij: qd suff. sufficit illa
partes evidens. Prob. aut. Fides & est divina: qd &

Ho. dist. aut. minus ppheter conc. aut. magis ppheter neg: aut. et conseq. Fides
de primario, et evidenter obicere e, de radio et minus ppheter evidenter dicitur:
sum, in definitione autem de poni id, qd distinguit de primario.

Ob. 3ta. Etiam p ppheta cognosci possunt ex vi medij: qd & ex vi medij sua ad dif-
ferentia a cognoscere ppheta ppheta. Prob. aut. Hoc ppheta ppheta totum e maius sua
phte cognosci possunt ex vi huius medij, sed & hanc demonstrationem corpus e
maius brachio, sed corpus e totum brachium e pars, qd totum e maius
sua phte: qd &

Ho. neg. aut. ad ppheta dist. aut. ppheta cognosci ex vi medij, sed & demonstra-
tionem impune hanc transeat aut. ppheta neg: aut. et conseq. tunc aliquid
cognoscitur ex vi medij ppheta qd attentum identitati novam inter se
ppheter identitati quod dicitur cum 3to sed medio in ppheta, hoc autem
non valet in alio dicitur in quo ratio aut attentior totum e maius
sua phte, e qd hoc obicitur se u e manifestatum ne veritatis inde:
pendenter a quocumq. medio. Tunc illa demonstratio e motu arbitra-
ria, et e ppheta explicatio conclusionis, quod demonstratio, et & hoc dicitur
transeat, qd negari potest ppheta ppheta.

Ob. 4ta. Alia definitio conuenit alteri a definito, qd & Prob. aut. conuenit etiam
sapientie et prudentie, etc. qd &

Ho. concedendo aut. in ista ppheta, licet eam sapientia, prudentia & habitant
plures notitias veras, et quidem ex vi medij adhuc & hoc ad de diffi-
cili sua & partes ponentem diffidat ab illis, sed sufficit qd distinguitur
ab alijs habitibus intellectus fide divina, opinione & sua eam ad sumis ab illis.
Ista vero citata ita stricke sed totum ppheta cognoscere subtilia et firma, et
contradictoria ab opinione. Artus 2us. Quenam certitudo sit de substantia suis
duplicate definitione suis examinandum uisum, quoniam certitudo ut de sub-
stantia suis. Duo solutione.

Nota ppheta evidenter alia e actum, alia radem. Certitudo actualis e qd
aliqua cognitio actu evidens e, sed qd actu clare apparet veritas obicitur

radicali; utro ē quando licet cognitio actu nō sit evidētia, et clara
erigit tū claritatem, et evidētiā actualē, et ad hanc inclināt, sicut
fructus acti; ē qdō ē actiūter productus, et erigit. fructus utro
radici; ē qdō erigit produci.

Nota 2da suā qd dupliciter considerari posse, scilicet in statu effectus, et in
effectu, in quo unum; statu hē quidquid requiritur ad substantiam tūc,
sed in statu effectus hē ultimum complementum nempe evidētiā
actualē, quā nō hē in statu imperfecto. Hoc u.g. potest considerari
in duplici statu, pueritiae scilicet et iuventutis, in quocumque
statu hē quidquid requiritur ad substantiam hominis, sed in statu pueritiae
non hē ultimum complementum nempe perfectus usus rationis, quod
hē in statu iuventutis. His positis.

Concl. qd suā, quod substantia nō requiritur evidētia actuali, sed sufficit
radicali; ad tūc utro in statu effectus requiritur evidētia acti; acti;.
Prob. pā pā. De ratione suā quod substantia ē adhaerere firmiter, et immobi-
liter absq. ulla formidine conclusioni deducitur ex praemissis acti; licet
nō evidētiā acti; acti; sed hoc totum habet. Et evidētiā radice sine
actuali; qd. Mi. patet in dicto Theologo, cuius acti; firmiter adhae-
ret sine evidētia acti;. Prob. Ma. Illud ē de ratione suā quod substantia
q. qd illa distinguitur ab omni eo qd nō ē suā sed ē evidētiā radi-
calē, et immobilem adhaerentem obit ex vi media sine evidētia acti;
contra distinguitur ab omni qd patet Ma. pūm cum essetia distincti-
um unum ab alio ē etiam pūm illius constitutionē, ut patet in Qualitate
quā distinguitur essentialiter bonum a malo illum etiam illum etiam essentialiter
constituit. Prob. Mi. distinguitur a fide divina, qd hē adhaerere immo-
biliter obit propter connexionē duorum ad qdō sed ppter auctori-
tatem dei loquentis, ut nō sit divina, item qd acti; fidei divinae
excludit positum habere evidētiā, nō inclināt qdō ad evidētiā
per qd destruit sicut inclināt assensum interficiunt, distinguitur ab opinione
qd hē de suo conceptu importat essentialiter formidine saltem rationem

et includit firmitates assensuum, quod si evidentiatur actum per
 Prob. utrumque per conclusionem unamquodque erigit, et inclinat in id, quod
 ponitur in statu effectus, et connotationi, quod cum sua erigit ^{et inclinat} ~~et inclinat~~
 evidentiatur actum ponitur in statu effectus, et connotationi, quod erigit
 evidentiatur actum, sed evidentiatur actus est evidentiatur actus, et
 videtur in se notabili; quod de ratione rei quod substantiam est evidentiatur
 actus, aut patet, sic quod erigit ab inhiisere ut effectus rationis
 quod quod constituitur inesse rationis effectus: per minor, quod est per conclusionem
 sionem ostenditur, sua in statu effectus, et connotationi rationis erigit
 firmat, et inobstant ad rationem ad obitum, sed etiam pacificat, et manet
 sine ambiguitate, sed ista adhesionis pacifica habetur per evidentiatur actum; quod
 quod evidentiatur actum per ista patet, quod adhesionis pacifica, et manet
 habetur, quod clare apparet veritatem obitum, evidentiatur actus actus, clare
 manifestat veritatem obitum.

Sicut contra per per Aristotem erigere evidentiatur actum ad suam, sed contra.
 Aristotem erigit evidentiatur actum in suis solum rationibus per se loquendo, quod per se
 loquendo ut stat certitudo sine evidentiatur actus, nec intellectus firmiter assensu-
 rit in suis rationibus nisi clare apparet veritatem obitum, et ut sic quod
 habetur certitudo sine evidentiatur actus ut contingit in Theologia, in qua
 intellectus est efficacia diuina Theologia assensu firmiter obitum sine
 evidentiatur actus, unde Aristotem nunquam expresse distincte docuit
 ultra certitudinem de necessitate evidentiatur, sed modo erigit evi-
 dentiatur modo certitudinem, ut habetur per posteriorum c. 2do quare
 cuius simpliciter est sua hoc impossibile est aliter se habere, quibus
 verbis exprimit substantiam suam quod certitudinem, et necessitatem obitum
 ut videtur per evidentiatur actum. Notate quod hinc per se loquendo Aristotem
 erigere per evidentiatur actum ad suam rationem, quod per se videtur
 in quibusdam suis rationibus saluatur, unaque quod substantiam sine
 evidentiatur actus ut infra patet.

Ad 1°. Ad evidentiam requiritur quod assensus conclusionis sit necessarius;
Ad 2° sine evidentiâ actû assensus conclusionis non potest esse necessarius;
3° ad 4° sicut evidenter requiritur evidentiâ actû. Prob. 1°. sine eviden-
tiâ actuali assensus præmissarum non est necessarius, sed liber, quod etiam assensus
conclusionis: hoc patet, quia quod non apparet evidenter veritas præmissarum
assensus illi prædictus est ex impetio voluntatis, non vero ex veritate obiecti
clare inspecta. Prob. consequens: Assensus conclusionis totus innititur
assensui præmissarum, quod si assensus præmissarum est liber, etiam assensus
conclusionis erit talis.

Ad 2° conc. ma. neg. mi. Ad 3° conc. an. neg. consequens. Ad 4° conc. distingue
an. quatenus ad gradum immobilitatis conc. an. quatenus ad gradum nec-
essitatis, neg. an. et consequens. Assensus conclusionis innititur quidem assensui
præmissarum quatenus ad gradum immobilitatis, si tamen intellectus non adheret immobiliter
veritati præmissarum, sed immobiliter adheret veritati conclusionis, non tamen quatenus
ad gradum necessitatis, stat enim optime quod assensus præmissarum sit liber, et de-
pendens ab impetio voluntatis, et assensus conclusionis sit necessarius,
sic patet in Discurso Theologico in quo intellectus libere adheret præmissis
et immobiliter, posito tamen assensui libero præmissarum, necessario asseritur
conclusioni propter efficacia discursus, quemadmodum posita veritate libera
sequitur necessario non ambigens.

Colligant. Pro complemento Art. 2° est quidem de ratione sui, quod præmissæ
assensus scientifici sint necessarie, non quatenus illis intellectus necessario con-
sentiat, et illas necessario affirmet ut veras, sed Int. est necessario in hoc
sensu quatenus sint veræ, et immutabiliter veræ et ut tales firmæ et
liberæ ab intellectu affirmantur, quod totum haberi potest sine evidentiâ actû, ut
patet in Discurso Theologico.

Art. 3° 2°
An deus sciat in se ipso intellectus

De veritate, et veritate per Platone antiquiores, teste Aristotele lib. 1° Metha-
physicorum c. 6. Hunc intellectum suum designarunt, nihil certo affirmari pro
docentes, eo quod res omnes sint in continuo fluxu, et motu, quod opinionem
averitatem adeo sequitur est Cratylus, ut existimaverit non debere aliquid verbo
dici, sed ad exprimendum quod volebat mouebat solum digitum, quod evadit
utilitatem prout transitoriam, quod oratio finit, huius delirio adhererunt

Achademici nihil in verbo sive sanctissima humilitate exhibent, quos merito
acutè David et D. Augustinus lib. 3to contra Academicos hinculit. Dicant
gò discipuli acti at sapienter siti, et sapienter acti, ad dictas opinio-
nes accedunt nominatè sola nomina et verba vel exclusi ad obiecta sibi
pertinere putant. Pro solutione.

Notandum qd. obiecta sensibilia alia esse sensibilia, alia v. qd. sunt, quae aliquantulum
cadunt sub sensu, ut, color, odor, motus & 2da sunt, ^{quae} sub sensu non cadunt et
talia sunt qd. propria esse: qd. sensibile est, habet est. Idem v. qd. sensibile est, et ad esse
quoad cognitionem non potest a sensu, ut ad habet. qd. sensibile acquisitum, sed
infusus a deo videtur in omni creatione, quoad obiecta sensibilia.

Notandum est. Sensibile aliud esse commune, et aliud proprium. Primum est quod a pluribus sensibus
externis percipitur, et quinque sunt ista Aristoteli sensibilia communia,
videlicet Figura, Numerus, Motus, quies, et Magnitudo, quorum singula
a duobus saltem sensibus attingi possunt, ut experientia patet. Secundum
est quod ab uno tantum sensu externo percipitur, ut Sonus, Color &c.

Transmisso igitur sensum pro falli circa sensibile commune, ut patet in eo, qui
putat se deus esse finem, quod tamen non est. ratione modum connexionis inter sensum
et sensibile commune circa sensibile proprium ut patet naturaliter sensus falli, si
organum sit recte dispositum, obiectum in debita distantia, nec adsit impedimentum
impedientum: Preterea si nullus sit effectus applicationis ratione fortis connexionis
inter sensum, et sensibile proprium posita recta applicatione sensus
externi, ut patet pro naturalis necessaria et infallibiliter attin-
gent sicut est. Hic positi.

(uncl. lab. in Haem. intell. sua de aliquib. e fere' comuni contra Aucthores velatos
in fronte Autli. dicit de aliquib. ad de magnetib. & natib. & in oculis, & in
aliqua defficiente applicatione, sua ut lab.

aliqua defficientia applicatione, sua in actum.
 Prob. p^o Omne effectibile habet capacitatem ad suum effectum, sed intell^{us} humanus
 est effectibilis à sua natura suo effectui; q^o tunc habet capacitatem ad suum
 proprium actum suum non deest naturae capacitas ad impossibile: Ita patet, q^a
 omnis natura aut accipit propriam effectione in sui creatione, & saltem accipit
 à creatione virtutem acquiescenti illi: Ita etiam patet, q^a via est operatio effectior

in ordine ad uerum unum efferre possumus, a uero autem significatur,
et significat intellectus, siquidem.

Probat ualidius et euidentius de I. Augustinus lib. 23to, Et optime contra
Academicos pluribus rationibus pro quolibet huiusmodi stolidus sit euidenter et
sine formidine ac exultatione, se loqui per italem unum ut et duo partem
ut et totum, si tria et cetera, idem ut pro simul et, et ut et quod
dabit aliquam cognitionem euidentem, siquidem scia, unde Academicos nihil uidentem
de videt Augustinus dicit, ea igitur gloria gaudet sapiens, in qua illi stulti
equant, quid si eam etiam facile superet? Quod ut testatur sua immediata
sed etiam mediata euidenter dabit, quilibet enim intellectus ita dicunt, mundi
est unus, et non, si ut et uerum, et mundorum numerus est finitus, et infinitus,
si elementa sunt quatuor ut sunt quinque, si sol est unus, et est duplex, quod
uidetur, et est corpus, et non, quod omnia diuisa euidenter inferuntur ex
his igitur nobis, et praeteritum ex illo, idem ut pro simul et ut et quod
dabit de aliquibus sua mediata; Istos Academicos oia probabilia dicentes
probabilia uocant uero simile, quod sciunt nominari uero simile, quod uident
aliquid uerum, seu videndi essent, si uerum aduocantes dicerent ut uero si:
nihil scire, si uidentem esset, qui postquam ignorans diceret Paulum uidentem
Petro, responderet hunc videndum Academicum quod famam sequitur est, cuius
auctoritate nihil est uisum, ut autem ut videndum, quod rationibus assequuntur.
quod dicunt uero simile. Sed contra quod iam uident hunc famam sequi
se autem rationibus assequi uero simile. Istos et dabit sapiens, et si siquid
quod dabit sua, sapiens enim est, qui sit sapientia, unde differt et ista.
Dico, qui si uidentem desiderat, si uis autem sapientiam sit aliquid uerum,
ut aliquid sit, si idem uis Academicum se sapientem, uocant, respondet
Academicum sapientiam esse habitum probabilem, et consequenter
videri sibi sapientiam siue, ut uero siue sapientiam. Sed contra
quod ut uidetur sapienti se nihil pro siue siue sit sapientem ut prope
siue sapientiam, tandem et Academicum probat euidenter non dari
suam, et non, si quam de aliquo dabit sua, suam sibi ut dari, si idem
quod dabit sua eam ut probat euidenter oppositum.

¶ 1^a p^a sua e de obito immutabili, sed nullus e obitus immutabilis, q^o nulla
sua: Ma: patet tunc de diffinitione sue, q^{uod} dicitur cognio veri necessarie
tunc etiam quia de re, q^{uod} mutabilis nihil pot^{est} affirmari: Mi: prob. q^{uod}
omnes res creatae sunt mutabiles, ut omⁿ patet ex ymaginibus sunt in
continuo fluxu, et motu, Hoc est d. Thomas ap^{ud} Metaphysicorum lectione
12 est p^{ro}fundamentum p^{er}sequunt^{ur} Heracliti, et Cratili.

¶ 2^a dicit Ma: immutabili quoad entia con: Ma: quoad existentia neg: Ma:
dicit Mi: immutabiliter quoad existentia transcat, quoad entia neg:
Mi: et consop^{er}, sufficit q^{uod} obitus n^{ost}r^{us} sit immutabilis quoad entia
ad de entia n^{ost}r^{us} p^{ro}p^{ri}et^{as} talis sit virtutis metaphysica, q^{uod} acta
est entia quilibet, et^{iam} sup^{er}natur^{al}is immutabilis, et^{iam} utro^{que} in creatis,
ut sit evidens dari obitum immutabile quoad existentia, q^{uod} p^{ro}bat^{ur} obitus
creatus pot^{est} existere, et^{iam} ut existere, et^{iam} p^{ro}bat^{ur} dari obitum immu:
tabile quoad entia, ita immutabiliter. Hoc est aut^{em} vane, quilibet res
creata est finita p^{er} h^{oc} de re^{bus} creatis quoad entia d^{icit} sua.

¶ 3^a dicit Ma: sua dependet a sensibus, sed sensus utramq^{ue} tantum circa existi:
tia. q^o etiam sua, q^o si nullus in creatis est obitus immutabilis quoad
existentia nulla est sua, sed contra dicit Ma: fundamentabiter, et inco:
abiter transcat, fortiter, et complete neg: Ma: con: Mi: et neg: consop^{er}
¶ 4^a dicit Ma: sua dependet a sensibus incoabiter et fundamentabiter, q^{uod}
q^{uod} sensus Gregorius Petrus et Paulus dicuntur ad intell^{us} fundamen:
t^{al}er^{um} iudicandi, q^{uod} vult^{ur} sit de entia hominis, non h^{oc} p^{ro}bat^{ur}
fortiter, et complete, nam intell^{us} habito h^{ab}et fundamento assu:
git supra sensus investigando entia vera, ad q^{uod} intell^{us} utro:
q^{ue} circa existentia tantum fundamentabiter circa entia for:
maliter, id^{est} pot^{est} dari sua de obito immutabili quoad entia
¶ 5^a dicit Ma: sua dependet existentia creatae est immutabiliter, ut exis:
tentia creata sit immutabiliter mutabilis, et contingencia necessario
contingens, h^{oc} p^{ro}bat^{ur} dari sua de ipsa entia existentia.

¶ 6^a dicit Ma: nostra cognio dependet a sensibus, sed omnis sensus fallit.
q^o omnis nostra cognio fallit, h^{oc} nulla via q^{uod} d^{icit} est cognio
certa et evidens. Ma: patet ex illo axioma^{te} nihil est in
intell^u q^{uod} p^{ri}us n^{on} p^{ro}bat^{ur} in sensu, Mi: ex p^{ro}bat^{ur} d^{icit} p^{ro}bat^{ur}.

oculus, cum u. g. uidet in aqua lignum ~~longum~~ tanquam curvum
turrin quadrata uidet à longe ut rotunda.

R. Trippliciter p^o dist. ma. Omnis cognitio sensibilium com. ad
sensibilem neg. ma. transmittit mi. et neg. conseq^m in ypothetice
h^ui distinctione patet ex p^o notabili. 2do dist. ma. Dependet
fundamentaliter, et in apprehendendo conc. ma. fortiter, et in iudi-
cando neg. ma. transmittit mi. neg. conseq^m. Intell^{us} g^o pendet à sensu
fundamentaliter in apprehendendo obiecti sensibilis, q^{ia} fantasia d^{icitur} re-
presentare intell^{ui} species obiecti, ut de illo iudicat, sicuti uoluntas
pendet ab intell^u in bono apprehendendo, et intell^{us} n^{on} pendet
à sensu fortiter in iudicando, immo ipse sensus corrigit sicuti
uoluntas n^{on} uult aduersario quicquid intell^{us} proponit, sed g^o dependet
sit impie de fallibilitate sensus n^{on} infertur ipse fallibilis, Omnis co-
gnitio, et de facto pendet quidem intell^{us} à sensu in apprehendendo neg.
Mundo, & p^olo, non utro in iudicando, nam independenter à sensu
iudicat intell^{us} mandu^m esse, & n^{on} esse canem, solum si d^{icitur} canis, n^{on} esse
duplicem, et sit de ceteris, ut in 2da ratione 2de ypothetice. 3to
conc. ma. de cognitio sensibilium distingo mi., Omnis fallis sensus circa
sensibile commune transcat, circa sensibile proprium, et posita recta
applicacione neg. mi. et conseq^m. Accole 2da notabile, Adde q^{od} uidi:
utrum sensus n^{on} falli, et lignum in aqua esse simul rectum et cur-
uum aduersarius me conuinceret recurrendo ad ypoth^{es} euident^{er}
impossibile scilicet esse idem esse rectum, et n^{on} rectum, g^o id fatetur.
id, q^{od} negat, dari scilicet p^olo.

Ob. 3to. ut d^{icitur} sua de obiecto de cognosci diff^{erentia} illius ab omnibus rebus
sed hoc est impossibile, g^o impossibile, sua: ma. patet, ita em ut d^{icitur}.
sua de h^{abitu} de cognosci d^{icitur} diff^{erentia} ab omni eo q^{od} n^{on} est illud. mi. et
patet, q^{ia} ut cognoscat diff^{erentia} obiecti ab omnibus rebus debet cognosci
omnes res, q^{od} est impossibile, g^o p^o.

R. dist. ma. de cognosci in comuni, et confere conc. in partib^{us}, et clare
neg. ma., et distincta mi. neg. conseq^m. Debet igit^{ur} cognosci res omnes
sub conceptu comuni opposito diff^{erentia} obiecti, q^{od} cognoscat, q^{od} n^{on} est

impossibile, ita ut cognoscatur, e.g. Hod, minus diff. e. v. alitas
sufficit cognoscere alia v. sub concepta communi d. v. alitati.

Artus 4us

An scilicet de nouo acquiritur.

Fuit sententia Platonis, scilicet ad acquirit de nouo, sed de puram ve-
miniscencia velut antea putatur, eo quod crediderit a. v. rati-
onality, & ab Platone, & g. alio saltem tempore creditur extra
corpus, quo tempore ne esset obiectum conceptus illi, scilicet verum
specificationes illi, quae sunt in corpore, a cuius societate est pendere
aggravari, et abstrahi in illud dicebat, vult hae sententia in suo fun-
damento, ut de fide sit a. v. instanti quo voluit. Scilicet unum
corporis, ut statutum e. in consilio laborandis sub Leone in rationib.
In etiam a fide praesumentibus saluta ostendit, unde sit.

Conclusio. scilicet de nouo acquiritur, e. Aristoteli, quo metaphisicorum, et catholico.
vult omnino, praecedat autem de iis, mediatis, nam cogit praed. opinionem
sunt infusa, ut in praecedentibus dicimus.

Prob. 1us. Pr. difficultate, et labore quibus suis assequimur, si scilicet esset
infusa in a. v. ante unionem, & in ipsa unionem ad corpus ad requirere.
vult. tantus labor ad illud remiscendum, quod citantur requirere.
labor scilicet ut sunt infusa. Prob. 2us. scilicet ante, id est nullus requi-
rit. labor ad speciem cognitam praed. opinionem, et eorum, quae ad illa
immediata sequuntur. si immediate proportionantur ut experientia
patet, quia ipsorum speciem infusam habemus, quod 2do experientia
quo remiscimus vult omni cognitione remiscimus etiam cognitioni, omni habito, sed
Nemo dicit hinc suam u. g. Logica vult alia illud scire, quod sua vult habere
f. puram remiscendum, quod de nouo acquiritur. Confir. quia si sua habere vult. f. omni
sufficientia ad eruditionem unius speciei, erudientur omnes speciei eiusdem purae
ratione conductionis, et deinde quod inuicem habet, siq. potest quia in instanti
effectus loqui de, sed ad eruditionem unius speciei ut erudientur omnes eiusdem
scilicet eam gradatim acquiritur. quod 3to aliquibus congruentibus, quia pro si sua

essent infusae, hanc essent eiusdem opinionis, utriusque enim est una, sed videtur
quod capite tot opinionibus. go. 2do qd nullus error dari possit in Hone. qd am
Hone sit a natura est incommensurabilis, error autem est quid contrarium sit, et
de facto nullus error est debilis, in Hone circa pra. propria inbita a natura, sed circa
alias suas tot errorum datur in Hone. go. 3tio qd in illis potest semper esse in
actu 2do intellectus, sed ad intelligendum requiritur species obiecti, et voluntas
applicans intellectui obiectum, et speciem, sed species sunt infusae, et voluntas potest
semper applicare intellectui. go. 3

Pro. po. intellectus humanus, saltem in instanti creationis sit ingenuus, species vero mundi
go. sit infusa sua vero mundi. Prob. aut. omnis potestas in pra. instanti sui
esse habet ingenuitatem propriae operationis, sed species sunt propriae operationis
intellectus, go. 3. Pro. qd semper potestas est infusa ad potentiam scilicet ex se
ad actum verum, qui patet, qd species est similitudo obiecti, ex obiecto autem et
potestas gignit habitum.

Pro. neg. aut. ad quodam dicitur. Pro. qd se tenet ex parte conc. sua, ex parte
obiecti neg. ma. dicitur. Pro. species sunt propriae operationis, qd se tenet ex parte obiecti conc.
ex parte potestatis neg. ma. et consequenter. Itaq. omnis potestas sit ingenuum propriae
operationis, qd se tenet ex parte potestatis, et ita ocula ingenua est facultas
visiva, quae est propriae visionis, ex parte oculi, vero est qd potestas debet. pro. quanta
in se potestas operari, ut sit sit ingenuum propriae operationis, qd se tenet
ex parte obiecti, et ita ocula ut sunt ingenuae species omnia visibilia
quae propriae sunt visionis ex parte obiecti, vero est qd ut se tenet ex parte
potestatis ut debet. pro., ut autem species sit propriae operationis intellectus
se tenet, tantum ex parte obiecti cuius est similitudo, ideo ad se ingenua
intellectui, scilicet ocula ingenua est ocula species visibilia, in qua potestas
utroque argueretur.

Ob. 2do. Scia est effectus naturalis hanc, sed omnis perfectio naturalis eiusdem est a
de. naturaliter infusa go. ma. patet ex pra. praeterea hanc praecedenti
ma. patet in facultate u. g. dicendi, quae utroque effectus naturalis hanc
est illi ingenua.

Pro. dicitur. Pro. effectus acquisibilis conc. sua. inquisibilis neg. ma. dicitur. Pro. Pro.
effectus inquisibilis conc. acquisibilis neg. ma. et consequenter. In pra. praeterea hanc
praecedenti, dicimus omnem naturam effectibilem in sui creatione acquirere ad
effectum debitum, et facultatem ad eundem acquirendam, alia go. est effectus

inagrabili, et alia agnoscibili, p^{er} o^{mn}ia quae conueniunt, p^{er} de rei, et ista
infundit de^{us} ad p^{ro}ducit ad e^{ss}e rei, q^{uod} agnoscere n^{on} p^{ot}est, talis sunt facultates
dicendi, videndi, audendi, q^{uod} id^eo sunt ingenita, id^eo est q^{uod} id^eo p^{er} se
ad p^{ro}duci e^{ss}e rei, et infundit n^{on} de^{us} ad p^{ro}ducit ad e^{ss}e rei tantu^m consequenti
s^{ed} agnoscere p^{ot}est, q^{uod} talis est visio, q^{uod} n^{on} infundit oculo, et sua q^{uod} n^{on} de^{us} e^{ss}e
ingenita intell^{ectu} h^{ic} q^{uod} p^{ro}ducit in infundit oculo, q^{uod} n^{on} de^{us} intell^{ectu} sua.
Ado p^{ro} argumentu^m reuertendi in uisione, q^{uod} licet sit natu^m effectio homiⁿis,
non tu est oculu^m ingenita.

Ob: 3° his, q^{uod} querens suam, t^{em}p^{or}is nouit illa^m, t^{em}p^{or}is, si p^{ri}mu^m; q^{uod} n^{on} agnoscitur
de nouo, si idem; q^{uod} frustra querit, si uult frustra q^{uod} quereret edocuit
fugitiu^m, q^{uod} p^{ri}u^m n^{on} nouit: sic Plato.

Ad: q^{uod} querens suam p^{ri}u^m nouit illa^m in confuso sub quodatu^m conceptu com^{mu}
moni, ut sit ingenita suauis natu^m, q^{uod} q^{uod} hoc saltem confuso, et uidetur
cognoscit effectiorem sibi debita^m, non tu nouit illa^m clari^m sub conceptu
p^{ro}p^{ri}o, clari^m e^{ss}e notitia^m in sua querit, h^{ic} autem p^{ro}uocatio confuso^m
s^{ed} sufficit ut querat^{ur} utiliter, ex qua patet diuinitas ad exemplum
de ceruo, si e^{ss}e rei confuso, n^{on} clari^m illa^m nouit frustra querit, utiliter
uero si saltem confuso^m nouit.

Ado q^{uod} ueritas, et sua se manifestat intell^{ectu} sicuti aliu^m se oculo manifestat,
ceruus autem fugitiu^m n^{on} se manifestat, sed occultat: igit^{ur} p^{ro}.

Articulus Quintus

An et quomodo H^{omo} appetat sua.

Cum sit n^{on} sicut H^{omo} infusus ut ex articulo p^{re}cedenti, et ex alia parte
p^{ri}uocatio generat appetitum, istis illis tenet in effectiua^m H^{omo} appetit, unde
ait Philosophus 1° 1° H^{omo} n^{on} sicut desiderat, ut autem clari^m diffinitas
p^{ro}posita sequitur.

Notandum p^{ro} Appetitum q^{uod} est ordinatio rei in bonu^m sicut duplex est in aliis,
et elicitu^m p^{ri}u^m est ordinatio q^{uod} q^{uod} uer^{um} dirigat ab dubio^m sua^m in bonu^m suu^m.
D^{ix} est ordinatio, q^{uod} q^{uod} uer^{um} se ip^{so} dirigat in bonu^m ex cogit^{ur} boni. P^{ri}u^m
d^{ix} natu^m, q^{uod} compellit uoluntate sua^m: 2° d^{ix} d^{ix} lib^{er}, q^{uod} est actus p^{ro}p^{ri}o lib^{er}
uolenti sua^m tantu^m conueniens. P^{ri}u^m fortiter et in incognitu^m, ut de lapide
patet, et non distinguit^{ur} dubitatu^m a p^{ro}p^{ri}o. 2° fortiter tantu^m in incognitu^m

est distinguere - volentem a voluntate efficitur actus in quibus sunt
diffinitio inter utrumque appetitum.

Notandum 2° appetitus inatus, & elicitus est efficacia, & inefficacia. Sic
qui praeiungit movet ad actualia veri appetibile acquisitionem, sic appetitus
inatus efficax est in sua disponente ad formam, ad cuius actum acquisitionem
praeiungit disponit movet; elicitus efficax est in hanc ponente medium
ad debitum apprehensionem necessaria opera sicut meritoria. 2° id est
inefficax est qui non movet praeiungit ad actum veri acquisitionem, sic appetitus
inatus inefficax est in sua non disponente ad formam ad cuius acquisitionem
in actu non movet. De defectu disponentis; elicitus inefficax est in hanc
qui appetit volare, voluntas enim non movet ad ponenda media necessaria
ad volandum.

Notandum 3° appetitus elicitus utroque actu voluntatis, quod est potestas libe-
ra affectionem voluntatis, libertatem tunc est participare duplicem autem
est libertas contradictionis, seu exercitii; et contrarietatis, seu specificationis.
De qua respicit actum, & negationem actus, amorem u.g. & non amorem.
De qua respicit actum, & oppositum actus, amorem u.g. & odium, huius
duplex libertati opponitur duplex necessitas, quia licet contradictionis,
seu exercitii quae tunc respicit actum, & negationem actus, haec nec-
essitate cum bono clare cognitur necessitas absoluta voluntatis
ad actum amorem, ita ut actum omittens non possit. Idem licet contra-
rietatis, seu specificationis, quae tunc respicit actum, & oppositum actus
haec necessitate bonum limitatur cognitur necessitas voluntatis in
supponit quod velit operari ut non possit illud odio habere, potest enim illud
non amare, non tunc potest illud odire, quia bonum ut bonum non est odibile.

Hi, quodlibet tria quodlibet

De autem, est quod appetitus huius appetit tria, & inatus, & elicitus, 2° autem appetit omnes
collectiones, & distributiones, 3° libere, & necessitate, quae tunc libertas & neces-
sitate

(concl. pro) Non appetit tria, sed inatus, sed elicitus est communis.

Prob. per praeiungit, quod quia non effectibilis naturaliter, et intrinsece appetit naturaliter suum
effectum, sed non seu natura huius est naturaliter, et intrinsece effectibilis & suum
quod naturaliter appetit suum per appetitum inatum, ma. patet, quia quodlibet verum
est effectum in se est effectibilis, si autem effectibilis in naturaliter est inclinat

et ordinata ad sui effectum, siq. illud appetit, aut ex dictis appetitibus sit ordinat
 et inclinatio, mi. patet ex dictis in precedentibus. 2do qd qd ordinat ad aliud
 appetit naturaliter illud, sed intellectus hunc ordinat ad suum: qd appetit naturaliter
 suum: Ma. patet, quia cum idem naturaliter appetit ut contineat, qd ordinat ad illud
 et ita a priori e quia appetitibus naturalibus inclinatio est naturalis a natura
 e eundem ordinat in bonum, mi. etiam qd intellectus ordinat ad intelligibile, et
 hoc.

Dicta contra per rationes priores. Non omnis natura effectibilis appetit effectum;
 qd licet intellectus p. prob. aut ad omnis natura capax effectum, sicut inclinationem
 ad illud, et prob. qd sit circa illud indifferenter, et tunc passivus se habere
 ut patet in ligno, qd ad sicut positum inclinationem ad statum, cuius e capax:
 qd.

Ad contra dict. aut effectibilis extrinsece con. aut, intrinsece act. aut, et consequ.
 sicut in priore natura effectibilis naturaliter, et intrinsece appetit naturaliter
 effectum, qd appetitibus naturalibus utpote intrinsecus natura de se tantum circa ea,
 in quibus natura e intrinsece effectibilis: Mi. patet disparitas ad abstrahendum
 ab eis, qd ligant in ordine ad statum e capax tantum artificialiter, et ex-
 trinsece, idem perfectio illa extrinsece ad appetit intrinsece, et con-
 tra intellectus hunc in ordine ad suum e capax naturaliter et intrinsece
 sicut illa perfectio illa intrinsece intrinsece appetit.

Proba per appetitus elicitus e inclinatio in bonum contra cognitionem propositam
 sed dict. in hunc hunc inclinationem erga suum qd dict. appetitus elicitus erga
 suum, ma. patet ex p. notabili, prob. sui. Quilibet intellectus proponit voluntati
 suam ut bonam, dict. in voluntate inclinatio ad suam, sed intellectus proponit
 voluntati suam ut bonam; qd p. Ma. patet, qd voluntas e inclinatio ad bonum
 nisi cognoscit, et proponit ut tale. Prob. sui. Intellectus proponit qd cognoscit
 sed cognoscit suam ut bonam; qd p. Ma. patet qd intellectus nescit proponere
 incognitum, mi. etiam qd cognoscit se officii, et quietari p. suam.

Concl. 2do Hic ut appetitus appetitus in bonum omnes suam collectionem sed ad tot quia plures
 appetitus elicitus officii tot distributionem ad plures ita dicit Thomas p. pte
 quest. 86da Art. 2do p. 1o

Prob. p. p. appetitus in bonum hunc e ipse virtus intelligens tunc p. intellectus
 lectum, sed hunc ad effectum in omnes suam collectionem sed in ad tot quia plures

2

sequentia probat, quia eadem est veritate oppositorum.

Dicitur autem aliquid velle male in seipso. quod hoc potest ostendi per hoc. Probatur autem quod
quodammodo odio habet seipsum; ideo quod aliquid suum sunt prohibere, ut odio habet.
Et autem non prohibere nisi quod habet aliquod velle malum;

Sed contra negatur autem, ad quod probatur Aristoteles autem, odio habet seipsum quia difficile
convenit, quia suum negatur. Sicut quia tales boni sunt nec possunt nisi amari.
vi, quia tunc suum est acquisitio est difficile, et laboriosa appropinquare aut
Propter aliquod velle malum in seipso, proinde odio habet laborem in seipso
quia taliter, negatur. Dicitur autem odio habet autem, odio habet, et consensum, cum eo
convenit, quod propter odio habet laborem autem ad suum, odio habet
et suum, quia sunt consensum convenit ad laborem, contra enim.

Distinguo autem si convenit sit essentialiter convenit autem, si accidentaliter negatur autem,
convenit essentialiter est inter ea, quod unum est per se habet ad quod sine alio,
ut videtur inter veritatem, et veritatem, idcirco ad quod odio habet
veritatem sine veritatem; convenit accidentaliter est inter ea, quod unum
est per se habet ad quod sine alio, ut videtur inter veritatem, et albedinem,
videtur odio habet per veritatem sine albedine, ut si odio habet
aliquid in proposito labor est convenit quod accidens cum seipso velle
extrinsecum, cuiusmodi debilitas, sicut contractus ex hoc per se, et
vult quod per se habet, et data sunt per se sine labore, ut in Adam labor
fuit per se, sicut per se odio habet labor sine seipso.

Ad id autem probatur Aristoteles autem sunt prohibere quod accidens convenit sunt prohibere
est per se negatur autem, igitur aliquid suum prohibere ad quod per se ex malitia
sicut extrinsecum, sed quod accidens ex malitia sicut extrinsecum
procedente ex abusu hominis, sicut prohibere arma ad quod per se aut sunt
bona, sed quod accidens velle abusus, quod si prohibere ad tantum
abusus, sed etiam si hoc fit propter ut tollatur omnis occasio
abusus, suum quod ad sunt prohibere quia male, sed male quod prohibere
et ideo male malitia tantum extrinsecum, et quod accidens, idcirco quod per se adhuc
sunt boni nec possunt quod per se odio haberi.

Probatur per hoc quod probatur per conclusionem implicat appetitus in homine, qui non
sit media cogitatio sed appetitus inatus est sine media cogitatio, quod implicat

in hunc appetitum inatum, huius probatur ex eo notabili. prob. ma.
Appetitus in hunc est volitio, sed implicat in hunc volitio sine media
cognitio ergo per huius probatur quia vel volitio quia per cognoscitur. confirmat.
per appetitum ad primum est appetitus ad verum, sed implicat appetitus ad
verum sine cognitione; ergo est implicat appetitus ad viam sine cognitione. Prob.
huius. Intelligitur ita ut sit ad verum, sicut volentes ad bonum, sed implicat
appetitus ad bonum sine volitione, ergo per confirmat. 2do appetitus huius
est appetitus lapidis magis differunt, quam duo appetitus lapidis, sed hi duo
sunt inati; ergo per primum unus inatus alter elicitus, sicut appetitus in hunc est inatus.
No. neg. ma. ad primum dist. ma. Appetitus liber conc. ma. natus neg. ma. concessa
huius dist. consequens eodem modo in hunc igitur solus appetitus liber volens
vix sicut est volitio, ut ut actus per liber, appetitus vero natus, non est
volitio, sed inclinatio nra effectibilis ad perfectiorem, inclinatio inquam entis
sine indistincta ab ipsa nra, certe implicat in hunc appetitus sicut est sine
cognitione, et ut est implicat appetitus natus, sine volitione, et consequenter
sine cognitione de facto est omne effectibile appetit effectivum, et tunc
sine volitione, ut patet in lapide, huius etc. et loquitur de hunc in illis,
in primum ad volitionem est effectibilis, cognitio illa quae quae supponit ad volitionem
nram, ergo illud appetit, sed ut per volitionem, quae est posterior, ergo per inclinatio
tionem, quae ut est volitio, ut ergo dist. in hunc appetitus sine cognitione, et sine
volitione dist. appetitus inatus ad primum confirmationem
Ad primum confirmationem conc. ma. dist. huius implicat appetitus liber ad
verum sine cognitione conc. appetitus natus, neg. huius ad viam primum conc.
ma. dist. huius eodem modo, sed est volens, sicut appetitus natus
in bonum sine volitione, et certe nulla media volitione sicut per modum nra
in primum volitionem ut patet, viam vero a primum est quia ut aliquid natus
sicut in bonum nra ut sit necessario cognoscere illud de facto ad
Ad 2da confirm per retrogressum argumentum, appetitus lapidis, et igitur
magis differunt, quam duo appetitus lapidis, sed hi duo sunt inati, ergo per
per unus inatus, alter elicitus. No. 2do magis differre ex alio capite
ex parte per, obli. modi per.
No. 2do in primum per 2da. Intelligitur noster per cognoscere obli. infinite; ergo
per appetere omnes vias quoniam sunt infinite. Prob. autem dist. credit omnia
infinite sed intelligitur noster per cognoscere deus, ergo per
No. neg. aut, ad primum conc. ma. dist. huius in futuro aditum lumine glorie
conc. huius per obli. per obli. utque sublinguo per multum effectibus, quod

existential conc. sui. Id est et quo ad infinitatem, seu quiditatem cog-
ni. et consequ. Intellectus noster utique in futuro possit videre
Deum in sua essentia adiutus lumine glorie suppletur imperfectionem
natura intellectus, et in perscrutari cognoscit Deum totum in se habere
si intellectus effectus, seu vis cordis, quod ex quo dicitur conuenire ad unum
Deum tanquam ad per causam non ducunt in cognitionem Dei quod existat
ad uerum quo ad quiditatem, seu infinitatem; deinde dabo quod intellectus noster
cognoscit Deum adhuc ad per cognoscere obiecta infinita sine ullo governatore
Vnde est per Deum infinitus actus, et effectus, adeoque cognoscit per in se
immediate ad sui obiecta intellectus, quod sunt infinita in se.

Ob. 3°. Omnia obiecta collectivae sumpta sunt proportionata intellectui quod per
illa simul appetere. P. autem proportionis obiecta intellectus ad obiecta attendit per
res ueritatem, et subtilitatem, sed omnia obiecta quamvis infinita con-
ueniunt in ratione ueri, quod per.

R. neg. aut. Ad primum dicitur. Ita ut proportionem ad obiecta conc. sua sine proportionem
neg. sua conc. sui neg. consequ. Proportio intellectus ad obiecta attendit quidem
per res ueritatem, et subtilitatem obiectorum, sed ut proportionem ad illa unde
sicut obiecta in ratione entis, sunt infinita successione ita etiam in ratione
ueri, et subtilis, quod dicitur, et uerum conueniunt, si scilicet sunt infinita
successione, sunt etiam appetibilia ab intellectu solum successione praeiudice
et hoc quia plura, et hoc quia per se proportionem sui obiecto.

Ob. 4°. appetitus inatus ferit in effectum adequatum suum, sed omnes
sunt simul sumpti, sunt effectus non per intellectus huius; quod app-
etibus bonis ferit in omnes, sicut simul sumpti. Prob. sui quilibet
sua uisionem accepta est effectum inadequatum, quod per prob. conueniens. Valde
argumentatur a distributione ad collectivam; quod si omnes sua uisionem acc-
pta est effectum inadequatum omnes sicut simul sumpti erunt effecti-
um adequatum, quemadmodum quilibet pars corporis: V. G. Brachium,
manus, & ceterum, et divisionem accepta efficit inadequatum solum, quod om-
nes partes corporis simul sumptae efficiunt adequatum, et integratum
Hocem.

R. conc. sua neg. sui. Ad primum conc. aut neg. consequ. Ad primum dicitur. aut
in sua finita, et designata conc. aut, in sua infinita, et inde designata
neg. aut, et consequ. Argumentatur a distributione ad collectivam

valeret procedendo a partibus ad totum actum, et completum, ut patet in exemplo adueto,
ut uero procedendo a partibus ad totum incompletum indeterminatum et confusum
ut constat in simili, quilibet creatura promittit seorsum accepta promittit
a parte rei; ergo nec omnes simul accepta promittunt a parte rei?
falsa coniectura quia collectio omnium creaturarum est quid confusum indeterminatum
et potentiale, et essentialiter in suis partibus includit indeterminatum, et infinitatem
hincategorematicam, in eam uero nostram hoc ipsum contingit, quia collectio omnium
suum ut parte infinita est quid incompletum confusum, et indeterminatum, proinde
etsi quilibet sua seorsum sit effectum adequatum non ualeat inferre;
ergo omnes simul sumpti sunt effectum adequatum.

Quid ergo quodnam erit effectum adequatum appetitus inati?

Res est uis pluralis, et pluralis in infinitum, ita ut non sit assignabilis eius,
que ultima adequat intellus, et ideo est, quia effectum adequatum est proportionari
potest, sicut ergo pro intellu utique hoc intelligit, quia plura possunt in-
telligere, ita eius effectum adequatum erunt tales, ut tot quin plures
non tam collectivae, et ad huiusmodi effectum proprii appetitus inati.

Artus Sextus

An Notum suum debeat esse necessarium, et inuicibile

Quodammodo pro an quid suum considerandum obicit, debeat esse necessarium et
qua necessitate. Ideo an debeat esse univale, an uero de singulari,
ut singulari dari possit uera illa. Pro solutione

Notandum pro pro conclusionem necessarium aliud est absolute, aliud
ex suppositione. Primum est necessarium ab intrinseco, et inuicibile in sua
sua, et tali necessitate Deus est iustus, hoc ualeat. Secundum est necessarium
ab extrinseco, et uariabile in sua sua, inuicibile tantum facta suppositione,
ratione scilicet necessarii conditionis, duorum contingentium, quod uno
supposito, necesse est aliud contingere, et tali necessitate supposito curra-
dam. factus, et supposito solus dam. dicit, dubitatur ergo an hoc 2da necessitate
sufficiat.

Notandum 2do pro 2da sua pro dari in actu conuictis de quolibet obito habentia
essentialiter propriae euidenter attingibilem, nam sua est cognitio euidentis, nec necessarium
si causa, que cognitio euidentis dari potest de quolibet quod cognoscitur habere euidentem
si quod absolute rationem propriae euidentis promittit propriae demonstrationi.

Notandum tertio, si dicitur quod de singulis rebus aliquid quoddam commune
pluribus, et deinde: ex. g. de Petro et his, dubitatur. In singulari vedu-
plicatione de Petro ut. g. ut Petro, sed ultimate diffinitio individualis, an de
eo dicitur possit sua diversitas, et in actu diversitas: dicitur diversitas, et in actu
diversitas, quia reflexio, et in actu signato certum est dicitur pro, sicut dicitur de
quolibet ut subiecti sed conceptus ut subiecti, ex modo quo in cogno-
scibilibus cognoscitur diversitas est cognoscibilibus et cognoscitur reflexio sub conceptu
ut cognoscibilibus. His positis.

Concl. pro, Necesse est ex suppositione quod est obiectum tunc.

Prob. et aduersitas sufficit pro se, quod sufficit ad concludendum necessarium
videtur conditionem predictam ut subiecto, ut hoc sufficit ad demonstrationem
sed ita ut hoc reflexio ex suppositione quod est prob. in: ex suppositione unionis
extremorum ut metris in quodammodo, extrema necessarii et coniunctur
inter se in conclusionem iuncta illud, quod erat eadem quod est.

Confirmatio: tam est necessarium quod est tale ex suppositione, quod est est tale abso-
lute, sed hoc est obiectum tunc ut patet, quod est illud, sicut prob. in.
Nam est invariabile facta suppositione necessarii ex suppositione, quam
sit invariabile necessarii absolute, ut enim ait Philosophus Omne
quod est necesse est esse consequenter.

Conclusio 2da singularis creatur, qua singulis requiritur obiectum suum est commu-
nion: dicitur singulis creatur, de deo etiam licet singulis qua tali datur suum
ut est essentia diuina singularis demonstrari possit per se, et est contra.
Prob. singulis qua tale ut est essentia et quod demonstrabit per se, sed
per se est convenientiam sibi, qua singulis et quod demonstrabit et alia
quod est conceptus patet ex 2da Notabili. prob. per se autem pro, quia natura diuina
tota essentia individuali. 2da quia singularia ut differunt essentialiter inter
se, nec est singularitatem essentialis quod sit, sed quis sit, quod singulis
qua tale ut est essentia. Prob. 2da pars autem per se est aptitudo
ad operandum, sed a singulis qua tali ut emanat per se aptitudo ad
operandum quod ut emanat per se, sicut prob. in. nam totum singu-
laritas est una agendi ad condicio, item ut est ultimum per se, et ultima
fortiter contradicenda in metaphisicis, ubi fusius hoc omnia tractantur quod est

confir: licet singl^{is} habere certitudinem et firmitatem ut potest in eis certitudinem
demonstrari & firmitatem, t^{amen} est contra; q^{uia} ut potest dari tunc. Prob. aut^{em}
firmitas illa ut potest evidenter cognosci, nam firmitas cognoscitur a posteri-
ori tunc op^{er}atione, sed tunc op^{er}atione ut cognoscitur firmitas tunc
quibus ut nulla sit op^{er}atio ex i^{is} quae cognoscuntur, quod ut cognoscatur
sunt posse compellere alteri individuo tunc.

Ob: p^{ro} in p^{re}dicto necessarium est supponere a simpliciter contingenti q^{uia} ut p^{ro} p^{ro}
p^{ro}bat^{ur} dependet a simpliciter contingenti a simpliciter contingenti. sed
necessarium est supponere a simpliciter contingenti q^{uia} p^{ro} Prob. tunc in hoc
syllogismo p^{ro}curat tunc ut p^{ro}bat^{ur} curat q^{uia} movet. Motus p^{ro}bat^{ur}
p^{ro}bat^{ur} a cursu p^{ro}bat^{ur} simpliciter contingenti, q^{uia} p^{ro}.

R^{es} p^{ro}bat^{ur} aut^{em}, ad p^{ro}bat^{ur} conc^lusioⁿis tunc. dependet a simpliciter contingenti in p^{ro}bat^{ur}
diviso conc^lusioⁿis tunc in p^{ro}bat^{ur} composito neg^{at}ioⁿis tunc et consequ^{en}ti^{um}. Motus igitur p^{ro}bat^{ur} p^{ro}bat^{ur}
det a simpliciter contingenti in p^{ro}bat^{ur} diviso tunc nulla videtur fiat supponere
tunc, at in p^{ro}bat^{ur} composito supponere videtur tunc, tunc ut est contingenti
p^{ro}bat^{ur} necessarium, nam omne q^{uia} est q^{uia} est necessarium est, ne videtur ut, et ut tunc,
ideo est supponere tunc motus ut p^{ro}bat^{ur} a simpliciter contingenti, tunc
ut est simpliciter contingenti

Itaq^{ue} tunc est necessarium tunc p^{ro}bat^{ur} q^{uia} supponere, ut h^{oc} est simpliciter
contingenti q^{uia} p^{ro}bat^{ur} tunc.

sed contra dicitur tunc in p^{ro}bat^{ur} diviso conc^lusioⁿis tunc composito neg^{at}ioⁿis tunc. si q^{uia} tunc p^{ro}bat^{ur}
tunc in p^{ro}bat^{ur} diviso a supponere, et in p^{ro}bat^{ur} ad q^{uia} tunc tunc
q^{uia} supponere tunc simpliciter contingenti, at in p^{ro}bat^{ur} composito
supponere, q^{uia} videtur est supponere tunc ut est simpliciter contingenti
ideo p^{ro}.

Ob: 2do. Necessitas p^{ro}bat^{ur} p^{ro}bat^{ur} est necessitas conclusionis, sed h^{oc} est nec-
cessitas simpliciter, q^{uia} p^{ro}bat^{ur} tunc, et conclusio tunc effectus demon-
strationis. tunc p^{ro}bat^{ur} est tunc necessitas in p^{ro}bat^{ur} syllogistica ut p^{ro}bat^{ur}
in illo p^{ro}bat^{ur} q^{uia} tunc eadem p^{ro}.

R^{es} tunc tunc dicitur tunc. sed h^{oc} est necessitas conclusionis, ut con-
sequ^{en}ti^{um} est est necessitas simpliciter, conc^lusioⁿis ut consequ^{en}ti^{um} est neg^{at}ioⁿis tunc et consequ^{en}ti^{um}
conclusio q^{uia} ut consequ^{en}ti^{um} simpliciter necessaria est absolute p^{ro}bat^{ur} est a p^{ro}bat^{ur}
syllogistica simpliciter necessaria, conclusio ut consequ^{en}ti^{um} est simpliciter
necessaria q^{uia} est in p^{ro}bat^{ur} simpliciter necessaria, tunc q^{uia} tunc tunc
est valet, sed p^{ro}bat^{ur} est tunc, q^{uia} est valet, et est necessaria in supponere

trigredi eas rationi. quod videtur, quod existit in intellectu, velut in
subiecto, et talis est species impressa. Item effectivum, quod ab intellectu
velut a causa efficiente velut quodammodo, et talis est cognitio.
Item obiectum, quod propter eam cognitur, nullum aliud esse habere
potest, et talis est ens. Mirro levius, de hoc ultimo quodammodo autem ponit
rationem suam.

Concl. affirmativus et prob. De illa dicitur. scilicet quod habet uno modo essentiam
et proprietates, sed ens rationis habet uno modo essentiam, et proprietates, quod
patet ex hoc. Autem. Prob. III. quia essentia entis rationis consistit
in eo, quod habet esse tantum obiectum in intellectu, consequenter habet etiam
proprietates, quod ad essentiam necessario sequuntur, quod si consideramus ens rationis
esse totum obiectum constitutum ex duplici parte in compositibili tanquam
ex partibus, quod quilibet habet essentiam, et proprietates, quod etiam ens rationis
habet uno modo essentiam, et proprietates, autem patet in Mirro levius constituto
ex Mirro, et levius, consideramus probatur, quod quod competit parti competit
etiam toti, quod si essentia, et proprietates competit partibus, competit
etiam toti enti rationis, Propter quod. Propter quod duo entia rationis differunt essentialiter
inter se, aut impossibile differunt inter se, sicuti possibile idem
patet, si ens rationis habet essentiam, et proprietates, quod quod essentialiter
differunt.

P. Deo datur vera demonstratio de Hone cane, si Hone canis est autem rationale, non
rationale, sed rationale, non rationale est visibile, et invisibile, quod Hone canis est
visibile, et non visibile, sed via potest dari de eo, de quo datur demonstratio.
quod si

Notandum pro ista conclusione dupliciter esse ens, scilicet accidentem, aliud accidentalitatem
rei, et id exprimitur in hoc, quod si idem est aggregatum plurium, ut accensum
lapidum, incendium, Hoc aliter, scilicet Aliud accidentalitatem causae, ut sunt
effectus fortuiti et casuales, ut quod inventio thesauri ex fossione
terre, de quo non est questio, ad nequeat demonstrari, quod causa
designatur, difficultas igitur est de hoc.

Concl. 2da etiam de ente, scilicet accidentem, accidentalitatem rei potest dari
sua, sed minus rigore, Autem contra Martinum, et alios.

Prob. nam Arithmetica e de numeris, Musica de numeris sonoris, per se
 spectiva considerat quantitates visuales, Politica Republicana,
 Militaria creditur, Architectura edificiorum, quae sunt entia & acci-
 dens. 2° & 3° sua p^o davi de eo, q^o suo modo h^o entia, et p^orietates,
 sed eas & acciden^o h^o entia, et p^orietates, 2° & 3° Ma. patet ex dictis
 prob. mi. Quod essentialiter differt ab alio h^o entia, et p^orietates, diff^o
 enim entia, oritur ab entia, sed unum eas & acciden^o differt ab
 alio essentialiter u.g. Numerus sonorus ab Hominis albo, cuius ratio
 est, q^o etiam acciden^o differt ab alio essentialiter albedo u.g. a quan-
 titate; 2° h^o entia, u.g. et p^orietates, quae ad entia necessarios se-
 quuntur, idem &.

Sicut in utraque conclusionem davi sua minus vigorosa, nam sua vigorosa
 debet ee de ente reali, et 2° & 3°, ut in utrumq. scilicet d^o ra-
 tionis, et & acciden^o habeant suo modo, idem minus vigorose cen-
 tiam, et p^orietates sunt obiecta sua minus vigorosa.

Ob. p^o in p^o. Ent rationis n^o e reale; 2° & 3° prob. aut, q^o n^o e verum n^o e reale,
 sed eas rationis n^o e verum; 2° & 3° prob. mi. q^o veritas e passio entis
 realis.

Ad 2°, q^o n^o e ver, n^o e reale, videtur rationis n^o e ver, ut dicitur ens reale; 2° & 3°
 Ma. patet ex definitione sua, quae dicitur cognitio veritatis, et cuius d^o uti adu^o p^o.

3° Ob. q^o n^o e causa p^orietatis, n^o e reale, ut ens rationis n^o e causa p^orietatis; 2° & 3°
 4° Ob. q^o n^o e mutabile n^o e reale, sed ens rationis e mutabile, ut uarietur ad
 arbitrium intellectus. 2° & 3°

Sto tandem ex Aristotele non entis non est fieri, sed ens rationis est non
 ens; 2° ens rationis n^o p^o ee obiectum suu.

Res. neg. aut de sua minus vigorosa; ad p^o probem Arist. Ma. q^o n^o e verum
 nec veritate reali nec obiectiva conc. tantum reali, neg. Ma. Arist. mi.
 non e verum veritate reali conc. obiectiva, neg. mi. et consequ. Quale
 e ens, talis passio, et talis veritas, si ens reale veritas realis
 si obiectiva obiectiva, ens autem rationis e verum saltem veritate obiectiva
 sicut e ens obiectiva, ut 2° habet veritatem minus vigorosa, sufficit
 ad sua minus vigorosa, sicut sufficit ad cognoscere.

Ad 2° dico ens rationis esse veritate sumptum, et minus rigorose, sicut
cum ens ponitur lato modo pro ente reali, et rationis, ita et
veritas, cum igitur ens reale sit ens, et veritas lato modo, et minus rigo-
rose erit subtile sua minus rigorosa.

Ad 3° item dist. ma. quod non est causa proprietas nec realis, nec obiectiva
concreta realis tantum neg. ma., et distincta tri. neg. consequen.
cum causa debet effectui esse quod habet, et entia realis, et causas proprie-
tatis realis, et entia obiectiva proprietatis obiectivae, ad suam autem
minus rigorosam sufficit causa proprietatis obiectivae.

Ad 4° item dico ens rationis esse mutabile, quoad existentiam quam
habet ab intellectu, immutabile quoad essentiam, quod habet a se, cum sit im-
mutabiliter ens habens tantum esse obiectivum in intellectu, cui autem
necessitas essentiae sufficit ad essentiam rigorosam, a fortiori suffi-
ciat ad minus rigorosam.

Ad ultimum dico Aristoteli loqui de non ente, tum reali, tum obiectivo,
et si loquitur de ente reali negat de illo suam absolutam
et rigorosam, quod de ente rationis non admittimus.

Alias obiectivae omittit utpote probantes dari non propter ens rationis; conclusio autem
nostra procedit tantum, quod de suppositione dicitur.

Ad 2° in eadem plura simul. pro unitate sua deservit ab unitate obiecti
sed ens per accidens non est unum ens, sed plura, igitur de ipso non potest dari una sua.

Ad ens per accidens habet essentiam, quae non est per se una nequit esse causa
unius proprietatis; igitur ens per accidens nequit esse actus unius proprietatis,
consequenter nec obiectum suum.

Ita obiectum suum de propter definitur, sed ens per accidens nequit definitur; igitur

Ad traditum quod Aristoteles negat suam de ente per accidens.

Ad 1° pro ad primam con. ma. dist. Min. non est unitate rigorosa,
et per se con. unitate minus rigorosa, et per aggregationem nego minorem, et distinguo consequens; Non
potest dari una scientia unitate rigorosa, et per se
concedo consequens, minus rigorosa, et per aggregationem nego consequens.

potest unitas huius descriptio et unitas obiecti et propterea qualis est unitas
 obiecti talis unitas huius ita ut si obiectum sit unum h. u. unitas vigorosa
 etiam unitas huius sit vigorosa et cum proportionem si minus vigorosa
 est h. u. accidens ut est quidem unum h. u. idem de ipso ad quod dicitur sua
 vigorosa, et h. u. una, qualis dicitur de ente h. u. uno, et tunc unum h.
 aggregationem ita accedens legibus est unum accidens, et pluri-
 res similes unum deservit, idem de ipso dicitur sit sua huius
 minus vigorosa aliquo modo una, sicut aliquo modo est unum
 obiectum. Ad 2^{am} con. Ma. dist. huius. respondet de causa proprietas
 talis unum h. u. con. unum h. u. aggregationem neg. mi. et con.
 sequenter. Qualis essentia talis proprietas. Essentia h. u. est causa
 proprietas h. u. essentia h. u. accidens una similis h. u. aggregationem
 est causa proprietas h. u. aggregationem sicut essentia obiectum in
 ente rationis est causa proprietas obiectum, ad huius vero minus
 vigorosam sufficit ~~essentia~~ ^{unitas} huius vigorosa essentia et proprietas
 pro minus pro absolute negari, non plura quod in ordi-
 ne ad se constituent unum h. u. accidens, in ordine ad effectum
 effectus sunt causa h. u. unum effectus et proprietas, sic duo huius
 u. g. tractatus navium in ordine ad se constituent unum
 h. u. accidens, ut h. u. accidens unum, sed in ordine ad effectum
 sunt h. u. causa unum effectus tractatus militum navium. Ad
 verum tunc dicitur causa h. u. unum, non tunc causa unum h. u.
 sicut est rationis, bene dicitur vera causa ^{unum} proprietas, ad huius
 causa proprietas unum.
 Ad 3^{iam} huius ad huius minus vigorosa sufficiens obiectum pro de-
 finire definitionem minus vigorosa descriptio similis cum
 sufficiens obiectum habere essentia aliquo modo duplicabilis. Cum autem h. u. accidens
 sit definibile saltem definitionem descriptio idem per Ad. transmissio
 ens per accidens non pro definibile a huius tunc pro huius
 alia via h. u. aliam scilicet in tribus modis scilicet h. u. descriptio u. g. divisionem.
 Ad ultimum huius Aristoteli negare sicut de ente h. u. accidens accidentalitate

causae fortuito subiectae, et casualiter, unde de eisdem habentur accidentalia
vel negare suam vigorem.

Questio Secunda

De Scientia Abituali

Nomine abitus intelligitur in potentia inclinatio quaedam, et promptitudo pro
ad aliquos actus, diffinitionem habens, huius est habitus firmus, et generalis in
potentia, quae ab Aristotele collocatur in praeparatione qualitatis, et non
est pura remotio impedimentorum, quia certe circa virtutibus ad quae
inclinamus impeditur ad minus, et tunc sicut habet virtutibus ab illis
retrahimus, ita habet virtutibus circa illa evadimus promiores,
de habitu sic considerato.

Aristoteles dicit, Quis sit Scientia Abituali.

Suppono admittendum esse habitus in intellectu, nam etiam si intellectus sit pura
designata ad unum inordinatum habitus, ut validius, et promptius
agat, sicut maior impulsus lapidis aliquem designato ad statum
ut citius descendat, et quia invenit habitus ut intellectus obiecto, cui
per eum per se forte demonstratione assensum dedit, sine pro-
pria forte demonstratione sensus assensuali, ut sit facilius ordinem
speciei per demonstrationem, quod sensus instituit, ut sit per se
demonstrationem ordinem, et refertur ad actum eiusdem obiecti
scilicet, unde Philosophus in 6 Metaphysicorum ponit habitus
priorum priorum sapientiam, et suam in intellectu a parte aequae.

Quaerimus itaque hic quid sit habitus hic, pro scilicet
an distinguatur a speciebus intelligibilibus, et ordinatis, et
ordinatis in Memoria. Iste enim habitus hic totalis, puta
physicus sit una simplex qualitas, aut ex pluribus qua-
litatibus aggregatus.

Noto habitus considerari pro quoad in se, et quoad, statum
sui abitus talis est quoad entitatem, et quoad substantiam pro
ex sua sua dicitur ordinem ad causas immobiles, sic quia

qualitudo, et color cito variari possunt, et facile mutantur, quare
corporis, differunt in habitibus, ubi uero sunt in se obiecta nec
cessaria et immobili dicitur esse habitus hoc est qualitas diffinita
mobili, tunc est talis, quoad statum, quod in subiecto qualitas
perfecta est radicalis et actus frequentatione.

Concl. fiat habitualis esse qualitatem distinctam a
speciebus obiectum coordinatis, et radicalis, immo fiat totaliter
esse simpliciter qualitatem, ita ut d. Thomas per 2de quest.

84 Art. 4. in corpore.

Prob. per quatuor. Sicut habitualis dat facile potest, et procedendo a pri-
uilegio infusionis, procedunt ad actus, species dat simpliciter
potest, et procedunt ad actus, quod sicut habitualis ut consistit in sola
speciebus coordinatis, atque dicunt, per se intelligibilis 2do
de dare simpliciter potest, et procedendo ad actus ut sunt ordinati
contra eam. Species esse ordinata potest intelligi dupliciter
per se representant extrema illogismi apud opposita
in ma. Deinde in mi. 2do quod species sunt magis nota
intellu, in quo uero dicuntur esse radicalis. Si per se sunt sim-
pliciter potest, et procedunt ad actus, quod uiget argumentum. Ans
patet, non consensu uero procedunt, haberi in se, si 2do
contra est, non stat quod per se actus sunt procedunt habitus
sicut, quoad extitit, et tunc species illa, non sunt adhuc ita
nota intellu, et usitate, quod in speciebus magis usitate
consistit simpliciter habitus sicut. Ans docet a d. Thoma
per 2de quest. 84. Art. 3. et probat. Vnus actus sicut sit
subdit totaliter intellu, quem necessitat ad assensum,
ut minus uiuat insensibilis, aut errare, quod inclinat illum
circa tale obiectum, quod stat per tunc per se. hoc quod species
sunt magis nota intellu, et usitate, et probat. aliquid in spe-
ciebus, et in intellu non in speciebus, quod in intellu, quod uiget stat
per habitus, ut qualitas distincta a speciebus. Prob. per quatuor

3. ponit in specul.

species aut eadem quae per acquisitionem sunt; ergo hinc est
frequenter una species tota inmutatio est in intellectu quattuor
hic agunt abilitatem ad promptum utendum speculativum et recte
indicandum illas

Prob. 2da pars. stat quod una habitualis se extendit ad multa, et
sit una et simplex qualitas; ergo. Prob. autem. Non licet se exten-
dat ad multa est una, et simplex; ergo. Prob. consensum. Abi-
tus est proportionari pars; ergo prob. autem, perfectiorum est propor-
tionari oppositibili, sed habitus est pars perfectior; ergo 2da
ideo pars est una et simplex, licet per quod tangit ea prout
conveniunt in aliquo uno, ut n. g. plures colores in unius
ratione visibilibus, sed etiam habitus visus tangit multa conve-
nientia in eadem luce definitionis subiecti, ut ex sequenti probetur, tangit in uno, id
est, per quo gradationem naturalem eadem propria conclusionem; ergo.

Ob. pro contra per Angelum per 2da quest. 50 autem quod ponit abitus in
intellectu sapientiae, scientiae etc. et in corpore intellectus nihil aliud ponit
nisi species intelligibiles. ergo Ob. 2da. Probatur habitus scientificus consistit in speculativo.

Res. com. autem neg. consensum cum fuerit universaliter. S. probatur autem in intellectu
sit aliquis habitus, sufficit ad eius intentum monstrare esse in
eo species intelligibiles quae sunt rationes abitus, sed aliud est an
sit abitus an talis habitus hoc est scientificus. Nam ad missi-
onem, designant enim intellectus ad singula intelligibilia, ad intellectus
sunt illi, ut tabula rasa. Idem negamus propter probationem.

Instatur species intelligibiles habita ordinatione, sunt etiam habitus
scientifici esse debet ergo. Prob. autem species ordinatae ad unam
rationem formalem subiecti constituent sufficienter abitus ^{intelligibiles} prob. autem, de ratione
habitus scientifici est quod se tenent ex parte pars ut
difficile probetur habent unitatem et simplicitatem, sed
species ordinatae se habent ergo. Prob. per pars per speculativum
sunt propria forte, et de ratione pars ergo. Prob. 2da pars,

Species sunt in intellectu tanquam forma corruptibilis, sed quod
 nullo est difficile mobile, et firmiter manet, quia patet ma.
 quod intellectus intelligit in abstractis intelligibilibus a differentia
 sensus, qui solus procedentia attingit.

R. neg. aut Auctoritatem afferibilem ut duplicem, pro virtute.
 Thomas videtur colligere rationes habitus scientifici in speciebus
 ordinatis, intelligendum est de ordinatione quasi activa intellectus
 quoddammodo est in qualitate habitus, dividit et componit
 species illas, et ordinat illas utque insuper intelligendum est ve-
 quivocum speciem ad habitus sui, quoddammodo quo plures
 sunt species eo magis habitus facit intellectus, quod ad hoc
 plura ordinata cognoscere, immo species dicuntur ad ordinem
 in aliquo loco forte habitus, quod representat obiectum per ordinem
 ad quod habitus determinat speciem, ad hoc neg. aut. ad problem. 1. de anima. con-
 sentium
 neg. per transmissa mi. neg. consequens. Habitus scientificus dat tantum
 facile propter quod producit actus, et species illae per ordinem
 dant simpliciter propter, et procedunt actus et ex specie, ideo
 non habent omnes habitus scientifici conditiones, dicitur
 scilicet, quod quod ad quod duas partes negavi per, et ad sequens
 problem. per partes dicitur autem dant simpliciter propter con- facile
 propter neg. aut. et con. q. ad per 2. de per dicitur ma. in-
 corruptibilis con. ma. corruptibilis. neg. ma. transmissa mi.
 neg. consequens; habitus, sicut perceptione, habitudine corrumpi potest
 et per Thomas, quod 3. aut. 3. non sic species intelligibiles,
 nisi ratione rationis, quod immortale est, nisi ratione sui, quod contra-
 videtur cavet, immo sunt potius immobiles quam difficile mobile.

Ob. 2. Habitus est facilitas ad cognoscendum obiectum, sed hec
 facilitas habet a speciebus ordinatis in 2. de anima.
 go. prob. mi. cognos obiectum habet a speciebus, quod facilius
 cognos obiectum habet a speciebus. prob. consequens. cognos obiectum

habere i specibus experimentibus ipsius, quod facilius cognoscitur ab ipsis magis
experimentibus, quatenus modus per combustionem habet. Et igitur maior combustio
habetur ab igne magis applicato quod patet ita de langhis.

R: conc. ma. neg. sui. et suppositum; ad primum dicitur. aut una ad intellectum
conc. aut, soli. neg. aut, et dicitur consequens. Ratione intellectus motus abentis
conc. aliter; neg. consequens; ad primum dicitur. eadem modo aut, et consequens
De proutaten conc. aut, et dicitur consequens, ut supra. Facilitas quoque ad entitatem
non habetur i speciebus ordinatis in eodem sensu hoc est unitatis, nam
produci ex probatis i per actu sui, item quod specibus sunt ordinatae
id est unitate non infert aliquid ut tenetur esse per se autem ut sit
sensu eodem, et si hoc negamus supponitur, sed ut tenetur esse per se in
perfectis, qui concurrunt ad intellectionem una aut specibus. Et est causa
motus expressionis, et cognitionis, quatenus ratione habitus designat.
ad motum utendum specibus, quod autem combustio, et melior com-
bustio sit ab igne est quia igitur est causa adequata comburendi
atque non sic specibus est causa adequata exprimentandi verbum
sed est verumque intellectus, et quo melius intellectus utitur specibus.
est habituali designatione, etiam specibus magis exprimit obiectum.
R: contra ad primum. Ita una sua totaliter sunt plures sui difficultates,
quod est plures habitus, viz. p.

R: dist. aut. Illustratur eadem lucis definitionis conc. aliter neg. aut, et con-
sequens; in una sua totaliter sunt plures conclusiones, et difficultates mate-
rialiter quatenus nova conclusio affertur novae difficultatis, sed
que vivit per se ipsam, quae intellectus iam habet unde non potest novum
habitu, sed solum extendit praesistentem.

Instatur. Diversi actus generant diversos abitus, sed per quolibet
conclusionem est diversus actus; quod est diversi abitus.

R: dist. ma. Diversi actus ut subordinati conc. ma. subordinati neg.
ma. dicitur cum proportionem sui. neg. consequens idem habitus per se ex-
tendit ad plures actus subordinatos, et quodammodo ex uno fonte emanat
sed ut patet in cavitate.

Obi: pto. haec simpliciter qualitas quod producit?

R: produci ab illo per actu triendi, quia qui acquirit notitiam speculabilem

ad intellectum suum, puta cum quis in physica incipit cognoscere corpus
mobile constare ex factis esse et materia, et forma.

Instabit. quod qui sunt per physice conclusionem habet totum habitum physicum.
Respondeo. dicitur consequenter. habet totum habitum entitativum conclusionis. extensionis,
et specificis neg. consequenter. Hoc est habet quidem habitum
scientificum, sed illa entitas non est adhuc entitas ad omnes conclusiones, extenditur autem
cum ipso specificis in adiacenda physica.

Repliat. Unus actus sciendi requirit producere habitum; quod prob.
aut. Habitus fit ex frequentatis actibus quod confirm. habitus incho.
bis moralis. V. g. demonstrantis ad generalem ex unico actu sciendi. quod.
Respondit. aut quoad statum effectus conclusionis aut quoad entitatem neg.
aut et consequenter. Habitus considerari potest simpliciter ut
de notabili. Ad confirm. conclusionis aut neg. consequenter. disparitas
est quod unus actus sciendi ut quod non invenit resistit appetitus
volubilis, et una quod si se nota convincit intellectum ad
attentivum firmiter conclusioni.

Aut. Totus

Pro de summa. Physica, et purificatio suavitatis

Hec difficultas quae agitari solet in pro libro proterione pro:
cedit problemum de triplici speculationi, de quibus ibi Aristoteles
agit, et quidem a liberalibus. pro solutione.

Physica alia est generica opposita divisioni in plura genera, quae
unitate rationis aeternae est una, alia specifica opposita divisioni
in plura species, quae unitate rationis non est una, alia indivi.
dualis opposita divisioni in plura individua, quae proterione
est una.

Hic ad agendum de individuali, de qua in metaphysica videtur de generica, et
specificis, videtur de suis dimensionibus suam unitatem, et speciem ab aliis.

fortiori et ad metaphis. sumpto; cuius ratio est nam istum obiectum
metaphis. sumptum potest spectare ad plures res, ut de deo agunt,
Theologia, et metaphisica, et igitur talis obiectus designari per aliquam
rationem, ut unius ad unam potius rem spectet, quam ad aliam.
Solutio Thomistae differunt a Scotistis et Averrois circa rationem for-
malizantem, et designationem obiecti ad hanc potius rem, quam ad aliam
nam illa ratio fortis, quae a Thomistis dicitur ratio fortis, quae spectat
ad obiectum entitativum consideratur dicitur a Scotistis ratio fortis, sub
qua specificativa naturae, sic phisica considerat corpus mobile
mobilitas dicitur a Scotistis ratio fortis, sub qua specificativa phisicae
quatenus phisica omnia considerat sub ratione mobilitatis, a Thomistis
vero dicitur ratio fortis quae, hoc est obiectum forte quod attingit a Phisica
Rationem vero fortem sub qua constituitur in modo definiendi
et procedendi per talem abstractionem a materia quo quo.

Paragraphus Ius

De Unitate Generis secundum

Nota pro obiecto sensibili et obiecto intelligibili, sed dependentem
ab aliquo medio, nam ratio est cognitio esse ut Thomae; verum itaque
ad obiectum suum pro quod intelligibile sit simpliciter ratio quod
sit intelligibile esse ut in medio.

Nota. Obiectum esse intelligibile proportionatur scilicet intellectui per abstrac-
tionem a materia unde indifferenter obiectum intelligibile dicitur esse
abstrahit abstractione forti a conditionibus individuantibus
hoc dicitur dicitur esse ipsa quidditas rei sine singulis maxime in casu
de materia, unde materia non sit de singulis.

Nota. Genus in duplici genere esse videtur ut ex d. Thoma patet
quest. 85. art. 1. pro alia ratione est materia singulis, et individua, et alia
communis, quae dupliciter est alia communis essentialiter, alia communis intelli-
gibilis, quae dupliciter est eiusdem materiae diversione consideratur, prout
cum consideratur. Materia cum forma substantiali dicitur communis intelli-
gibilis, quatenus requirit cadere sub sensu sed recipi potest a solo
intellectu prout consideratur affecta aliqua qualitate sensibilibus.

puta calore, frigore & alijs. *ma* communis sensibilis, sensibilis,
 prout uero e' affecta singularitate, et conditionibus individuanti-
 bus, & quae e' uero aut hoc individuum ut distinctum ab alio; *ma* singulari,
 sicut triplici e' *ma*, triplici etiam e' immutabilis, & tri-
 plicem uocamus, scilicet abstractionem a *ma*; alia e' in qua consi-
 deratur obiectum sine *ma* singuli, sic Physica, et medicina considerat
 mutationes sensibiles in comuni abstractendo a loco, tempore &
 alia, in qua consideratur obiectum sine *ma* nudum singuli, sed
 etiam sensibilis; alia, in qua consideratur obiectum sine *ma*
 etiam intelligibili, ut metaphysica, quae considerat ueritatem,
 bonitatem, et alia, in quibus ad inuentionem *ma*, ut possint conuenire
 ueris, etiam spiritualibus, his bene gradibus.

Concl. diuersitas generis suauis desumitur ex diuersa abstractione a
ma, quod dicit obiectum, aut mediis identificantur unius, sicut ab obiecto
 per medio aliter, sicut ita d. Thomas per posteriorum lect. 4^a.

Prob. & id sicut differunt inter se, & quod etiam differunt obiecta sensibilia, sed
 obiecta sensibilia differunt & diuersa abstractione a *ma*, quod etiam sicut *ma*.
 patet, quia sicut sunt in ordine ad obiecta. Prob. 2^a. Obiecta sensibilia sunt
 talia fortiter & abstractionem a *ma*; quod etiam differunt & per alia patet
 ex 1°, et 2° notabili. Prob. consequens, ex quo forte dicitur forte, diuer-
 sitas forte dat diuersitatem fortiter; quod si immutabilis, per abstractionem
 a *ma* e' obiectum sensibile, diuersa abstractio dicitur constituere diuersitatem
 fortiter, nempe diuersam sensibilitatem, scilicet intelligibilitatem ex in medio.

Ob. per 1^{am} dicitur esse sensibile, aut intelligibile dicitur quod positum, sed abstrac-
 tio a *ma* non e' nisi pura exclusio *ma*.
 R. conc. *ma*, dicitur huius, dicitur explicita & modum forte positum, conc. dicitur quod
 positum in se neg. 2^a, et consequens. Non facilius exprimitur quid res
 non sit, quam quid res sit, et per hoc formam intelligibilitatis exprimitur
 & ueritas

q. videtur a sua, sed in re talis forma est quod positiuum, et subiectum illa acti-
uitas, quae versatur in obiecto facta separatione a sua tanquam potest, et opposita.
Ob. 2da abstractio a sua ad eam subiectum in obiecto; qd. et prob. aut
abstractio non est in re de obiecto demonstrat. sua passio, et opposita
qd. prob. aut non ideo. Hoc est visibile, qd. est abstractus ab individuo
sed qd. est reale, qd.

Ad huc. aut. pura abstractio per conu. medium in tali abstractione neg. aut
et consequenter. Ad probum dist. aut, et consequenter eodem modo. Ad probum
conu. aut, dist. consequenter similiter. Aliud est considerare obiectum ut
intelligibile et aliud ut subiectum. Obiectum intelligibile dicitur solum
illud quantitatem actum, quae representat, velut lux separata a sua
tanquam opacitate. Obiectum subiectum autem, qd. ex vi mediij passio de suo
subiecto demonstrat, et nos alij. admittimus. Medium requiri ad rationem
subiectum, et ex diuersitate mediij propter diuersam abstractionem assigna-
mus subiectum diuersum, diuersimodum enim subiectum obiectum illud quod
cognoscitur. qd. definitionem, tanquam qd. medium, quae abstractit totaliter
a sua, ad subiectum illud obiectum, qd. cognoscitur. qd. definitionem, quae minus
abstractit a sua.

Collige omnes vias mathematicas u. g. Geometria, et Arithmetica
et unius generis, qd. definitiones qd. quae demonstrat. sententia obiecti abri-
uq. hnt eandem hanc generalem nempe immaterialitatem qd. reuer-
sum a sua sensibili, respiciunt enim quantitatem ad eam est accidentis
Phisicis qualitatibus sensibilibus affectum, sed 2da se prout est entitas,
et continetur in longum, latum et t. spissum, et in ratione numeri,
Metaphisica, et logica conueniunt pariter in eadem abstractione a sua
intelligibili.

Paragraphus 2us

De Veritate specifica suarum
videmus rationem subiectum huiusmodi a medio, qd. demonstrat. sententia obiecti
et diuisum ex diuersitate generica mediij desumpta ex diuersa ab-
stractione a sua desumunt diuersitatem genericam subiectum conueniunt
huc itaq. diuersum est ex diuersitate specifica eiusdem mediij subiectum
etiam diuersitatem specificam huc est desumendam. Modus quoniam

est unde una species sit specie ab alio huiusmodi. pro quo.
 Nota 1° aliam esse immutabilitatem & modum 3^oni a quo, aliam & modum 3^oni
 ad quem, sic Angeli u. g. habent eandem immutabilitatem & mo-
 dum 3^oni a quo, quia omnes possident a materia corporea, non habent
 tamen eandem immutabilitatem & 3^oni ad quem, quia unus Angelus est
 perfectior alio, unde habet immutabilitatem simpliciorum, et magis actum
 quam alter, & quod est proximior actui primo, qui est deus.

Nota 2° hoc ualere de suis, nam tunc species distincte intra idem ge-
 nus conveniunt in eadem abstractione a materia & modum 3^oni a
 quo, sic Geometria, et Arithmetica specie distincte intra
 idem genus Mathematicae abstrahunt a materia sensibilis, tanquam
 a 3^ono a quo. Differunt tamen in abstractione a materia
 & modum 3^oni ad quem, quia Arithmetica addit quantitati
 quod est obiectum mathematicae, rationem numericam, quod est uale
 simpliciter et actus, geometria uero addit quantitati rationem
 continuam, et considerat magnitudinem, quod est magis simplex, et
 actus, quam ratio numeri, ex quo requiritur essentiam obiecti Arithme-
 ticae demonstrari & definitionem habentem lucem magis simplicem
 et actum, id est magis abstractam a materia & modum 3^oni ad quem
 luce illa, seu abstractione, quod habet definitio obiecti Geometriae.

Nota 3° in Angelis pro posterioribus lect. 4^a 2^a propria in aliqua
 facultate acquirere unitatem a pro, nempe a definitione subiecti, requiritur
 inde, quod lux, et virtus idem proprium licet diuisa sit, et mul-
 tiplicata, tamen est nisi una lux definitionis subiecti in pluribus actibus
 radiis propagata, et hoc requiritur ad unitatem tunc, nempe quod
 ratio fortis, sub qua illuminatio obiecti sit una, seu a b obiecto

formali unitatem

non
 capere.

Concl. Diversitatem specificam medij. Argui ex diversa immutabilitate & modo
huius ad quod.

Prob. Medium specificum est tale & abstractione a materia, et ut huius lux
illuminans obiectum, ut clare eius essentia cognoscatur; quod ubi est diversitas
in abstractione, seu diversa lux, ibi est diversa species medij,
sed ubi lux, & medium est magis & minus immutabile & modum
huius ad quod, nempe magis & minus, et actus, est etiam diversa
species huius, aut medij; quod diversitas specifica medij habetur
ex diversa immutabilitate & modo huius ad quod. Prob. tri. subsumpta.
est magis, & minus in actu fundat diversam speciem & perfectionem, quod
sicut est magis, & minus calidum non fundat diversam speciem calorem.
quod magis, & minus accedere ad immutabilitatem & modum huius ad quod
non facit medium speciem diversum.

Sed contra est magis, & minus in actu actus de linea essentiae fundat
diversam speciem perfectionis, sed medium, aut magis, aut minus
accedere & est magis, & minus in actu actus de linea essentiae; quod
est magis, & minus in actu & recedat a materia, et accedat ad immu-
tabilitatem fundat diversam speciem huius, videlicet medij; materia patet quod essentia
verum se habet sicut numeri, quibus nihil add. pot., aut detrah. quin
variantur, unde consistunt in indivisibili. Prob. tri. huius definitionis est in
actu cum proportionem ad essentiam finitum, aut patet quod explicat essentiam finitum;
speciem diversam de calore est quod est magis, & minus calidum non attingit
speciem essentiae caloris, sed per modum essentiae, aliter per participationem
subiecti, ad per modum ipsius essentiae actus.

Artus Tertius

De subalternatione scientiarum

Subalternatio sive est subordinatio, et dependentia unius scientiae ab
altera, Unde illa est subalternans sub qua est altera: Illa subal-
ternata, quae est sub altera. Via quae sunt in presenti; primo quot
conditiones requirantur ad veram subalternationem. Deo an subal-
ternata in absentia subalternantis sit vera scientia. Et an
omnes omnes sive metaphysice subalternant. Pro pri solutione.

Notandum tribus modis, una videlicet subalternari pro more
obit, quod obitum unius est sub obitu alterius, sic musica subal-
ternari arithmetice, nam hae considerant numeros, illa numeros
et generos. Ideo videtur propior quod una via assumit aliq-
quid ad probandas suas conclusiones, quod ad probat sed supponit
probatum et alia, sic medicina subalternari physice, nam
assumit ut et vnde ducimus calorem tolli a frigore, quod
non probat, sed supponit probatum a physica. Hic videtur finis
quod finis unius est sub fine alterius, sic ars equestri subalternari
militari nam gubernat equi, quae est finis equestri subordinationem
victorie, quae est finis militari. Adnotabit hic philosophus hunc
3^{ium} modum non esse conditionem ad subalternationem inter duas specula-
tivas, quae specificantur ab obitu sed inter duas practicas, quae speci-
ficantur a fine ut patet de arte equestri, et militari, quae sunt
sue practicae, ideo melius ars aliqua alteri subordinata ratione
finis, ad de huius specie subordinata, sed potius alteri instructa
hoc posito.

Concl. 3°. Conditiones necessariae rigorosae subalternationis, et tres, prae quibus
obitum. Et est idem certitudo. Ita quod de est evidenter hinc inde. 3^{ia}
quod subalternata assumat aliquam partem, quae non probat, sed supponit probata
a subalternante, vnde patet et 2^{ae} conditionis, quod huius non possit dependere
ab alia, nisi obitum sit certitudo idem, et evidenter hinc inde et obitu
alterius, quod huius patet conditiones sunt omnino necessariae ad rigorosam
subalternationem, quae de dictis est dependentia unius huius ab altera.
Prob. ant. huius non possit dependere ab altera, nisi obitum dependat ab obitu
alterius, nam huius specificatur ab obitu, sed obitum non possit ita dependere ab
alio nisi sit certitudo idem et evidenter hinc inde. quod prob. ant. si enim esset
certitudo hinc inde, non esset dependens, sed dissimularet, si nam evidenter
hinc inde non esset dependens, sed omnino idem cum nihil dependeat a se
sicque etc. Hae 3^{ae} conditionis est tunc quia est commune axioma subal-
ternationis iniquum ubi dicitur subalternari quod quod conclusionem subal-
ternanti, quae videtur probantur a subalternante cum parte huius subal-
ternante, quae videtur huius subalternata non probat, sed supponit, sed
quod non potest huius certitudo dependentia in obitu, sine dependentia in parte.

que virtualiter continetur in nobis, sicq. 5.
Quod ad idem debet pte certum e qd sua subalternata ad subalternatione
explicata e pte sua, et id maxime contingit qd ad subalternante
coniungit, ut qd musica e simul ad arithmetica, videndum modo an sua
subalternata in absentia subalternanti, sit eadem sua, utrum scilicet huius
musica, et ad arithmetica sit eadem, sicut qd pte intelligi dupliciter, 1. quod
substantia, 2. quod habet effectus, iuxta dicta in pte ante questionis, qd ad
quod nos remitto.

Partem adhibent differunt scilicet ad seculo, effectus sustinent Thomae, comen-
tarius ad I. Thoma. ante conclusionem.

Nota ppia alienius e decepta dependenter ab hominis testimonio, pte tenet
et sustineri debet fide humana, et consuetudine morali, sed etiam consuetudine
phica naturaliter infallibili, et hoc ppter duo, pte qd accipiuntur talia
ppia ad a vni calculatore sed ad arithmetico pte, et sicut tunc
em audire talia ppia ea tenet sine ulla hesitatione, et hoc consuetu-
dinem de veritate illorum, si si illa veritate cognoscere, ut cum tal
experiencia illa em accipit ad a puro homine sed a nichilo, et a
demonstratione. Ad qd illa ppia accipiuntur non ab aliquo pte
culturi magistro, sed in omnino arithmetico vni sole, attestatis
em eorum verbis, et scriptis, ut pte naturaliter ea fallere et
in contradictione, sicut em attestatis omnino oculorum de existetia.
Hoc e infallibile, et certa, et e naturaliter impossibile in sol-
lutione, qd omnes conveniant in descriptione et falsitate
dico naturaliter impossibile e em impossibilitas fundata in aliquo
phico utrumq. in varietate ingeniorum, et in indicatione
in iusto sue fame, appetita in veritate, et probitate cuiusque
ppier que si aliqui pte, magister delinquit aut evert non
in omnes delinquit, unde qd qui appropinquat ppia omnia
in tota arithmetico vni sole ad tenet illa solus qd fidei humana
sed qd quando notitia corroborata iuriscia unanimi omnino
Doctores consensu, sicq. ad certitudinem infallibilem suffi-
cientem ad conclusionem scientificam.

Nota Do sua subalternata in absentia subalternanti, habere eam
veritatem naturalem que e origo et evidentia actus, vno e
pa unaqueq. sua erigit coniungi ad suo ppia a quo inci-
pit ad qd talium coniunctione ppia. Pote sua su-
balternata incipit a subalternante, in qua huius evidentia

actum suum proprium, non vero originem ducit a testimonio
hominis seu fide humana adveniente talia propria est enim
quod fides humana est ut primum supplementum, et per
hoc applicans propria subalternanti, quod propria non appli-
cavit si ad hoc suum subalternantem in habente subalter-
nata, itaque sua subalternata incipit a propria, evidenter.
subalternanti, petit quod conjunctionem et resolutionem
ad hoc propria omni ducit, usque habet evidentiam validam, quod
qua nihil aliud est quod exigentia eundem actus, hic notabilis.
(Solutio. Habens suam substantiam sine subalternante est sub-
alternanti suam ^{habet} non ex parte usque dum simul possident subal-
ternantem.
Prob. quia primum illud est suum quoddam subiectum, qui habet cognoscere
certum, et eundem validum ex immediato, sed hoc suum
subalternata, sine substantia habet cognoscere, et quod est vera. patet
ex dictis, in qua quodammodo. Prob. quia primum suum.
si non habet cognoscere certum maxime quod non cognoscit primum
propria in se inestabile sed solum dependenter ab hominis
testimonio, sed hoc non officit quod propria aliumque suum ac-
cepta dependenter ab hominis testimonio potest teneri
non solum consuetudine morali, sed etiam physica naturaliter in-
falsibili, quod evidenter patet ut in primo notabili, quod. Prob. etiam primum
suum. Evidentia validi est exigentia evidenter actus, sed hoc
suum subalternata sine subalternante habet cognoscere
exigentiam suam validam quod habet cognoscere validum, sui.
patet, quod sua subalternata potest continuari cum subal-
ternante tanquam cum proprio et connati habet moris
proprium ut dicimus in primo notabili suam subalternantem
habet omnino evidentiam actum, siquidem subalternata
potest evidentiam actum exigens conjunctionem cum
subalternante potest evidentiam subalternam.

Prob. ab. Ille d. e. effectus videtur qui est proprius
 naturae essentiae et immobilitatis sed etiam pacificae et suavis
 per se habet claritatem illam notitiam sed hanc suam subal-
 ternatam ad suam subalternantem et possidet et eadem
 va. videtur et eadem illam notitiam. go. patet minor
 sua est subalternata non auctoria. Quod dicitur in
 propria nisi coniungatur ad subalternantem, a qua inquit, et inquit, et inquit.
 R. pro habet subalternatam sine subalternante et hoc
 conclusionem videtur go. ad eadem videtur. Prob. aut. cer-
 titudo conclusionis, quod est a certitudine propria per
 quod videtur sed hanc et ad hoc certitudinem propriam
 go. et quod. hinc. Ille d. hoc certitudinem propriam sufficientem ad con-
 clusionem videtur, qui d. cognovit talia propria in se evidenter
 et immediate, sed hanc suam subalternantem sine et cognovit propria
 in se immediate, et evidenter go. et hinc. patet ad propria subalter-
 nantem videtur et evidenter nisi si propria subalternantem, cuius
 sunt conclusiones.

R. neg. aut. ad propter con. ma. neg. hinc. ad quod neg. ma. go.
 ad suam quod subalternantem, et in statu infirmitatis talis est et propria
 et quod. deditur aut. conclusionem, quantea est de se evidenter
 sita, et praesupponit evidenter demonstrata a sua superiori
 et patet in theologia quae est vera sua quod subalternantem, quantea
 non cognovit evidenter sua propria quae traduntur a deo cui
 sunt eadem, et videtur videtur. go. ille evidenter, et immediate
 cognovit nisi in statu effectus ad vero in infirmitate, ad quod
 sufficit et talia propria de se certissima possidentibus sine
 ulla hesitatione, et patet in musica, quae possidentem propria
 praesentem, hoc propria de se certissima, quae musica demonstrat
 illa ab arithmetica a qua demonstrantur, et a fide hinc
 quae praesentem applicat illa propria.

Instabit, propria de se certissima accepta dependenter ab homine
 testimonio et sufficientem ad conclusionem evidenter go. habet
 prob. aut. testimonium hominis est fallibile; go. Prob. aut. omni
 hoc videtur go.

Hic nos in ad probum dicit. aut testimonium hominum ut aut
 puri homines et pauci est fallibilis. con. ut sunt sapientes
 et multi, immo sancti est fallibilis neg. aut, et dicit. consensum
 eodem modo. Pyia alimius sicut u. g. arithmetice accepta
 dependenter ab hominum testimonio et ut ex se notabit, in
 dicit quod illa fides qua musici tenent pyia accepta ab
 arithmetico non est simpliciter humana, quia non est in ordine ad
 hominem ut hoc est, sed ut mens, et demonstrator, credit
 enim musici arithmetico non quia hoc est sed, quia mens, et
 demonstrator, ideo habet certitudinem et ueritatem talis
 pyiorum, ac si illa evidenter et immediate cognosceret, sicut
 credens existentiam Romae attestanti, et illam indifferenter
 illi credens ac si illam cognosceret, insuper talis fides, sup:
 plene quidem sicut in balis partibus, et uirtute ipsius operatur.
 proinde pyia accepta et talis fidem participant
 certitudinem subalternam, sicut sunt omnino certa.
 Vegeti. Fides praestitit magistro non reddit in illis principalis;
 Omnis certum de pyia, quod adducit, quod huiusmodi
 statu sine et unquam habet certitudinem quod sufficiat ad
 finem; prob. autem potest discipulus dubitare ab eo magistro illo
 qui docet habet uerum suum, quod
 Ne nos autem ad probum dicit. aut impudenter transcat autem,
 prudentes neg. aut, et consensum. quod communis consensus
 est quod talis magister sit uere mens, et doctus in minimis;
 prudentes et temere potest discipulus dubitare de illius do:
 ctina sicut qui impudenter discederet parthi attestanti
 existentiam Romae, quod communis consensus est quod Roma existat
 deinde hoc solum probat quod pyia alimius sicut accepta ab aliquo
 parthi magistro non sunt omnino certa sed uere si accipiuntur
 in sola arithmetica ueritate, et habeantur. Quoties inuenerit
 communis et indubitata doctorum omnium consensus; att:
 habet enim et ut in se notabili.

Ad id non potest dari cognitio intellectus evidens, quia conclusio est nulla
vel laborat in falso supposito. probatur non dari cognitio intellectus evidens
quia non videtur evidens.

R. nego aas. Ad primum con. aas non conueniunt. Disparitas est quia si deficit
certitudo intellectus, cognitio est actu dubia, et formidolosa scilicet sua non est,
ubi uero cognitio intellectus evidens, sicut est uisibilis in balnearia,
cum enim una pars sit cognitio cum perfectione certitudinis, et ex altera parte
cum iniquitate et imperio actu evidentibus sicut in superioribus, fidei lumen
sed habente ut prout supplemento per applicationem est sua quod ad substantiam
si non in statu effectu idem dari potest cognitio intellectus evidens. Sed per
et sane hanc conclusionem Theologia est cognitio intellectus evidens.

Colligunt quod sicut in Aristotele 2do de celo, c. 2. mille tales sub eodem numero
conuenientes, proijcere impossibile est. ita ut collectio talium reddat abso-
lutum impossibile, quod omnes simul eundem numerum binarium u. g. sortiantur,
ita collectio arithmetica attestantibus propria est uera reddit absolute
impossibile quod omnes conueniant in descriptione, et facultate, proinde
illa propria ut accepta in tota arithmetica scala reddunt certitudinem
morali sed etiam physica saltem approximantem saltem tenentur possunt
sicut in coloribus moralibus sed etiam physicis saltem approximantibus
est certum quod mille tali simul providenti non possint reddere eundem
numerum.

Artus Ultimus.

Ani sua et opinio possint esse simul
in eodem intellectu de eodem obiecto

Idem idem, et eodem tempore.

Sensus questionis est an actus sciendi et opinionis possint simul esse in intellectu
a diversis, cum ad est dubium, circa idem obiectum. Sed idem, quia cum in
eodem obiecto considerari possint plures facultates, potest intellectus habere
sua de obiecto idem una facultas, u. g. de pomo sed et dubium
rem, et opinionem de illo sed et color, insuper quia eodem tempore
quia de eodem de re de qua intellectus prius opinatus fuerit. Sed medium
probabile postmodum cum sua acquirere potest. Sed media sicut si fuerit
in hac difficultate possunt fieri uarię comparationes, ubi sicut
sua, et opinio componi possunt comparando actum cum actu, habi-
tum ad habitum, et habitum cum actu, sed resolutio principalis fiet de actu
sua comparatione ad actum opinionis, ex qua apparebit quid dicendum sit de alijs
comparationibus. Hec est.

Paragaphus p^{us}

Sequitur aliqua ad resolutionem difficultatis.

Proinde opinionem definiri ut colligitur ex Aristotele p^o posteriorum c. 26, et p^o p^o ibidem ratione 26 assignatur designatur ad unam p^{ar}tem ad formidinem alterius q^{ui} hoc q^{ui} sit assensus convenit opinio ad unam, addit. designatur ad unam p^{ar}tem q^{ui} quae p^{ar}tes differt a dubio q^{ui} dubitari in rebus p^{ar}tes declinat, et differt a suspitione, q^{ui} licet suspitione magis propendat in unam p^{ar}tem q^{ui} est alia non tamen illi p^{ar}te approbatur designatur q^{ui} motus utroq^{ue} lenis ad inducendum ad assensum designatur, ubi vero opinio h^{ab}et motus fortiora et ibi tunc p^{ar}te designatur, addit. sed ad formidinem alterius, q^{ui} differt opinio a via q^{ui} adhuc immobiliter obito sine ulla p^{ar}te formidine.

De definitione assignata constat de sententia opinionis est formidinem, p^{ar}tes formido dapp^{er} est alia actus, et est q^{ui} intell^{ect}us adherens obito, actu iudicat p^{ar}tes aliter se habere, alia v^{er}itas, et est q^{ui} intell^{ect}us licet actu non iudicat p^{ar}tes t^um iudicare v^{er}um p^{ar}tes aliter se habere, q^{ui} a^{ut}em p^{ar}tes p^{ar}tes ad fallibilitatem suam statim evanescit in formidinem, quid, quid autem sit obito de v^{er}itate opinionis debet dici formido actus, p^{ar}tes n^{on}, designatur ad p^{ar}tes de v^{er}itate opinionis est formidinem v^{er}itatem, p^{ar}tes p^{ar}tes d^{ist}inctione d^{ist}inctione inter v^{er}itatem, et opinionem n^{on} quia v^{er}itas ab intell^{ect}u est cui opinio adheret est fallibilis, q^{ui} a^{ut}em intell^{ect}us ad illud v^{er}itas p^{ar}tes p^{ar}tes p^{ar}tes formidare, q^{ui} obito aliter se habeat v^{er}itas opinio p^{ar}tes talis, v^{er}itas in v^{er}itate h^{ab}et p^{ar}tes p^{ar}tes de opposito.

Dicitur contra hoc ultimum ex Aristotele p^o p^o c. 3°, nonnulli qui opinantur n^{on} arbitrantur sed arbitrantur, v^{er}itas v^{er}itas, sed illi qui arbitrantur p^{ar}tes formidare n^{on} possunt, q^{ui} opinio de v^{er}itate sua n^{on} licet p^{ar}tes formidandi, sed formidantur v^{er}itatem.

Ido qui h^{ab}et opinionem v^{er}itatem de obito necessario, h^{ab}et notitiam conformem obito, q^{ui} n^{on} p^{ar}tes aliter se habere, ad cognoscere conformi, obito q^{ui} n^{on} p^{ar}tes p^{ar}tes non importat formidinem v^{er}itatem immo excludit, q^{ui} p^{ar}tes.

Itio si opinio importaret p^{ar}tes formidandi, sed v^{er}itatem p^{ar}tes v^{er}itas opinio debet evanescere formido v^{er}itatem, sed hoc

est falsum quia multipliciter rationibus probabilibus auctis opinio
firmius formidat, et inconstitudo. quia opinio ^{decentia} importat pro formidanda
con. auctoritatem, neg. mi. licet opinatus arbitratu obact
se in re adhuc possunt formidare, quia possunt venire in
notitiam magis fallibilis. Deinde illi ad mat. opinio opinante
ad invicem quia possunt habere viam quam non habet
Ad 2um dist. ma. quod non potest aliter se habere in re con. velate
ad cognoscendum neg. ma. dist. mi. Dum in re tunc velate
ad cognoscendum ad importat per con. mi. tantum in re et ad
velate ad cognoscendum neg. mi. et consequi. Quamvis has
opinionem velat de obito necessario habet notitiam
conformem obito ut est in re proinde ut habet proam
formidandi ex parte obiti, quia tunc illud modum quod proscit
non licet necessaria connexionem cum obito, ideo velate ad
cognoscendum sens. hab. proam formidandi, et si adnotat tale
modum est fallibilis statim fluctuabit.

Ad 3um dist. ma. proam formidandi quia accessus ad formidationem
evadente per con. ma. quia velat a formidatione acti evadente
neg. ma. con. mi. neg. consequi. Opinio ad importat proam
formidandi quia accessus ad formidationem, quia quo magis auctat
ad formidationem importat velat. imo destruit per, et per est la.
biat, et suspicio, sed quia velat ab acti formidatione, quatenus
opinio est opposita, quia est probabilior et minus formidare per.
unde evadente opinione ad evadit talis proam formidandi quia
evadent rationes probabiles, adeoque magis velat a formidatione, neg.
firmius proam formidandi ad tunc animam tollit, idem ad est
opinio opinio talis hoc illustravit per paritatem, licet enim dispositio
precedens formam dicit cavet per, et tunc evadente dispositione
ad evadit cavet per imo magis hoc appropinquat ita ev.
pendente opinione ad est evadente proam formidandi, et inconstitudo.
Resolutio. Difficultatis pendet potissimum a duobus modis quibus
opinio considerari potest distincta a sua etiam si opinio veritatem
circa obitum in re, et ab intrinseco contingens veritas est ad per
componi ut sua, hoc enim erigit obitum necessarium, si veritas
circa obitum in re necessarium sed ut formidatione acti ex eo
quod ut bene comprehendat necessaria connexio inter potest.

et subiectum. ad hunc comantem tenentur doctores cum via componi
non possit, quae propter omnimodam contradictionem actus formationi
adversatur; difficultas quoque videtur ad opinionem necessariam circa
obitum necessarium, et sine actus formatione consideratur, nam
sic idem obitum est visibile per argumentum demonstrativum,
et opinabile per argumentum proprium.

Notandum opinionem hoc ultimo modo sumptam prope diffinitive considerari.
propter quod est assertiva quodlibet obitum esse vi medij probabili ita quod
talis assertiva propter diffinitivum medij propter quod est omnino certum, et infallibile
habet in radice formidinem, et propter fluctuandi, in qua eveniret
intellus si adveniret ad fallibilitatem medij. 2do propter considerationem
assertivae designatur circa veritatem obitum esse vi medij probabili, sed
consonantia sua ita determinatur ut evadit propter formidinem, in pro sensu
est opinio propria talis et evidens, et de hac procedit questio, in 2do
sensu est opinio propria talis et evidens, quare autem in 2do sensu non
sit opinio propria talis, est propter ut colligitur ex Aristotele, de Thoma certis
opinionibus explicitis per inclusionem formidinis, convegnatque opinio propria
talis si in actu valde in radice debet habere formidinem, propter illam
actum quo ad presentiam suam indicio obitum ita esse esse vi medij probabili
non habet nec actum, nec radice formidinem, propter medius ad influent
in talis actum ut probabile, et ad hoc diffinitivum plane contradictionis, cum
ille diffinitivus contradictionis impertiat a consortio suo probanda hoc
inducit designatur de veritate obitum habetur in consortio suo per medij
dicitur probabile poterit dici ut de Thoma firmior existimatio, propter
etiam cum opinio pro inditio quodam quo indicamus obitum esse probabile
esse vi medij probabili, hic autem actus ut est opinio propria talis, indicat
etiam obitum esse probabile esse vi medij probabili est certum eo modo, quo
est certum obitum esse necessarium esse vi medij necessarii.

Paragraphus 2us

Resolvitur difficultas

(sach. opinionem evidens sumptam quoad dicit formidinem radice
medij diffinitivus componi propter cum via in eodem intellu circa idem
obitum per ita de Thoma loco citato, et alibi. scilicet utriusque dixit
pauli.

Prob. Affectus fortiter contradi. 2us. diffinitivus componi possunt a malis

in eodem subiecto, sed si est opinio excoerule sumpta ad formidinem
vultu importet effectus fortiter contradi. in eodem subiecto scilicet intellectus.
gō. p. sua. admittitur ab omnibus; impossibile enim ē. Item ēē, et non ē
simul. etiam idem, qd ē effectus contradictionis, prob. mi. siā impor-
tet in intellectu actus iudicium immutabile, qd res nō possit aliter se habere
opinio importat saltem pōā iudicandi qd res possit aliter se habere
sed iudicium immutabile qd res nō possit aliter se habere, et pōā iudicandi
qd res possit se habere fortiter contradi. gō. sua. patet ex dictis in initio
avelli de diffinitione opinionis. prob. mi. iudicium immutabile oppositū
contradi. aut iudicio mutabili, sed pōā iudicandi qd res possit
aliter se habere iudicium mutabile, gō. sua. patet, qd immutabile dicit ad pōē
mutari, mutabile dicit pōē mutari, non pōē mutari, et pōē mutari
sunt contradi. gō. prob. mi. actu iudicare qd res possit aliter se
habere ē iudicium actu mutari circa tale obiectum gō. pōā iudicandi
qd res possit aliter se habere est iudicium mutabile.

Ad. gō. que non opposuit, possunt stare simul, licet et opinio et gō. prob.
mi. si opposuerunt, tunc pōē obit, t. nudi, t. ex pōē ipsorum actus
t. ex pōē subiecti scilicet intellectus, sed ex nullo capite opposuit, gō.
pō. pō. mi. patet, qd idem obiectum ad id ē opinabile, et scibile.
Idem pō. et tunc, quia cum sunt distincta nō unum ē iudicium
aliud pōabile, sciens iudicium autem nō oppositū quod dicit pōabile. Prob.
3. h. pō. mi. Actus scilicet, et actus opinionis sunt duo actus positivi, gō. una non
excludit aliam, siq. p. prob. pō. pō. mi. si intellectus nō pōt obiectum hoc actus simul
transire qd ē certus, et incertus, sed hoc non, gō. Prob. mi. Opinio non facit
intellectum incertum, gō. Prob. mi. opinio ē dicit aliqualem certitudinem, gō.
Ad. conc. sua. neg. mi. Ad probum conc. sua. transit pō. et 2da pō. mi. nego
consequ. et pō. Ad probum 3. h. pō. mi. sunt duo actus posi-
tivi oppositi contradictorii, privatiue saltem mediati conc. aas, aliter neg.
aas, et consequ. sua. et opinio sunt duo actus positivi, quorum unus trahit
intellectu privationem alterius; immutabilitas enim iudicij requiritur ad suam
qd res non possit aliter se habere, trahit sed privationem iudicij mutabilis
qd res possit aliter se habere, qd ē intellectus opinio immutabilis, siq. isti actus
oppositi privatiue saltem mediati, id ē p. Ad pō. conc. sua. neg. mi.
Ad probum neg. aas. Ad probum dist. aas, habet aliqualem certitudinem
certitudinem aentitatem ad pōā formidandi conc. aas, non conescam neg. aas, et
consequ. licet opinio ex pō. perfectionis qd includit, licet aliqualem

aliqualem certitudinem, tñ hñ en intrinseca sui ratione annuuntur pñ
formidandi, ut constat ex totis dictis; qñ nullo modo pñ stare in intellectu
scientie, qui excludit omnem potestatem formidandi de oppositis.

Obi. 2do non magis opponuntur sua, et opinio de eodem obito, quod gaudium, et tristitia,
sed voluntas Christi de eodem obito nempe de sua passione gaudebat simul
et tristebat, qñ etiam de eodem obito poterit intellectus agnoscere simul et scire.

Re. transeat sua. dict. sui. sed voluntas Christi de eodem obito etiam dicitur
ratione fortis gaudebat & conu. etiam eadem & act. sui. et conu. qñ
difficultas in intellectu prouenit de eodem obito etiam eadem fortiter
considerato ut etiam dicitur, potest voluntas Christi gaudebat simul, et trista-
bat de eadem passione etiam dicitur ratione fortis etiam passio
Christi prout erat redemptiva hominum causabat letitiam, prout
etiam erat contraria, et afflictiva nam hñ afferebat idem. ~~idem~~
unde gaudium, et tristitia erant de eodem obito manifeste ut etiam dicitur
et ideo in Christo componebantur, qñ etiam dicitur totis contradic-
tiōe ut ai. componi possunt sua, et opinio de eodem obito etiam idem
qñ intellectus qñ. sicut adhuc illi obito etiam illa fortiter considerato
ut tali firmitate, ut videtur ut habeat potestatem formidandi, ut act. possit
et habere, et s. opinionem ita adheret ut licet actus formidet tñ pñ
formidare, et si reflecteret ad fallibilitatem motus actus formidaret,
qñ nullo modo compelli pñ ut sua

Obi. 3do. sua matutina, et vespertina, intuitiva, et abstractiva stat simul
in eodem intellectu Christi, et Angelorum, qñ a pari. Prob. conu. 2do. qñ
qñ illa cognoscunt differunt etiam sua. et sui. qñ operationes, sed etiam sua. et
opinio differunt etiam sua. et sui. qñ operationes. qñ si confirmari. qñ
intuitiva, et abstractiva differunt inter se prout sua. et sui. clari-
tate, sed etiam sua. et opinio ita ut habet, qñ si pñ possunt & etiam dicitur
conu. 2do, quod ut habet ut magis et minus sicut lux solis, et candellae
comparantur. ad invicem, sed sua. et opinio ut habet ut magis et sui. qñ
Re. conu. aut. act. conu. 2do. qñ prout conu. sua. dict. sui. dicitur modo ab illis conu.
sui. eodem modo act. sui. et conu. 2do. sua. matutina, et vespertina ex d. Thomae
pñ 2do. qñ. 67. aut. 3to differunt prout ex pñ obito cognoscibili,
nam cognitio matutina ē de rebus naturae, quod habent in actibus. (con-
gruis autem vespertina ē de rebus. etiam qñ habent in propria natura, vel
autem ut habet ea in actibus sunt obito dicitur a se ipsis, ut habet ea in propria
qñ ea in propria natura ē imperfecta respectu pñ et quod habent in actibus sua.

[illegible]

gastabilis. go frustra et in uanis promittunt. vañes probabilit ad de-
monstrationes, si ubi a demonstratione conueniunt.

24. ad. subsumptis conseq. Rationem em illa rationes probat ad ha:
bent aliquat notitiam de obito pro illo tempore, ita et intell. q. illa
magis apta, et promptus reddit. ad frigienda demonstrationes vniuers
ut transmissib. ille opinio procedat in firmitate existimatione.

Colligant opinionones à nobis, ea praesenti quæst. considerari credite
 pprie, ut proa formidandi ut ex se notabili, et si componi ad pt
 ut sua, qd intell. g. sua consideret immobiliter obitu g. opinio:
 notu utro immobiliter, ceterum si negamus proa componi ut sua
 cognita eiusdem obitu g. media probata, que pprie praesentiam
 sua ut possunt inducere proa formidandi, pprie tali, cognita
 non e opinio pprie tali, sed t e opinio signata, et imprie, t fiv
 prior existimas quod bene notandum, que omnia cadunt
 in laudem Dei

Omnium scientiarum fontis.

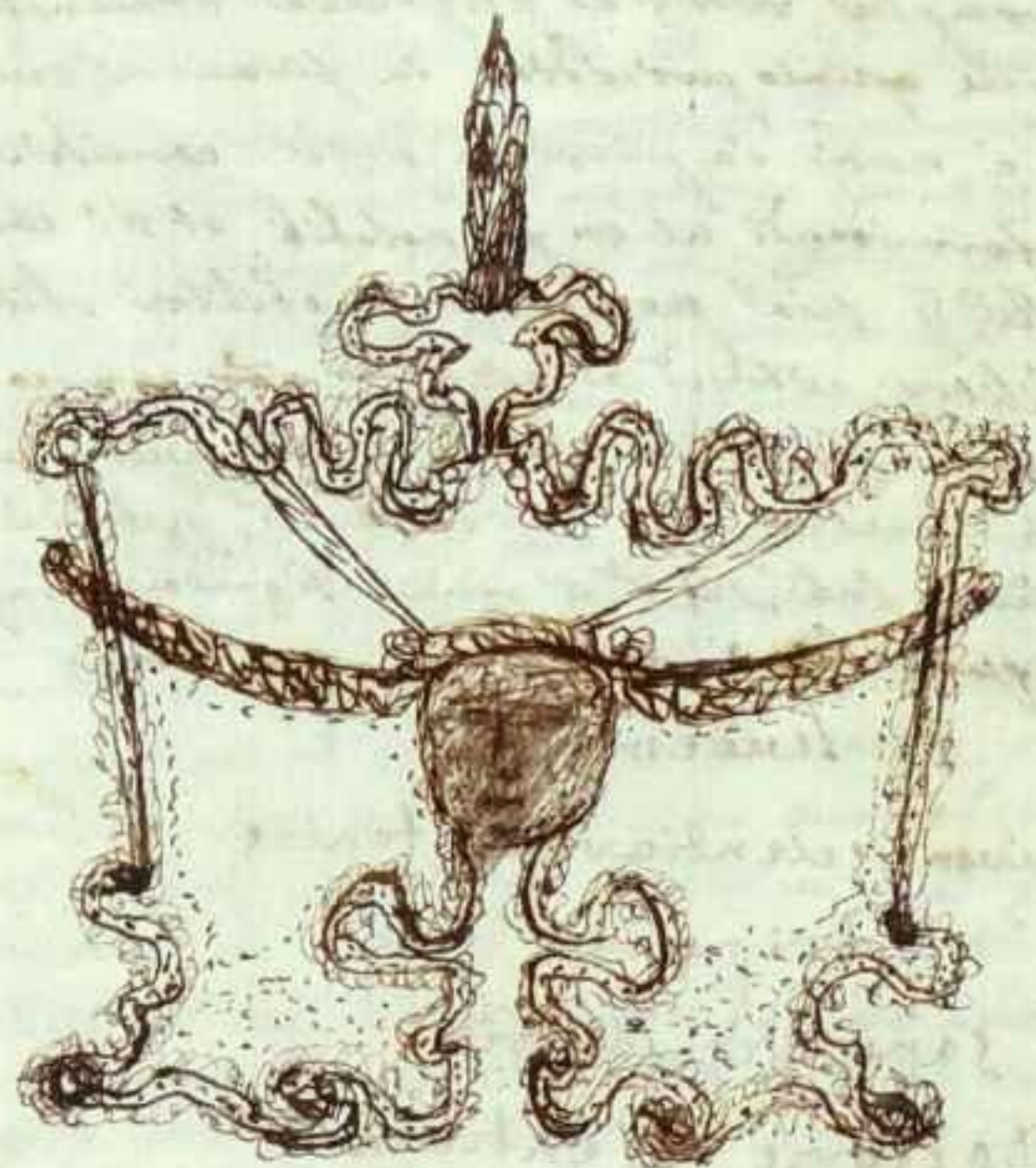
Teipave

sapientie Ma bis

Doctoris Gentium.

et Angelici ~

Dicendum igitur alias suas proprias non subalternari metaphysicis
vnde est quod obiecta aliarum suarum sunt diversa essentialiter et obiecta
metaphysicis, sed quia alique sunt etiam in absentia metaphysicis sunt
verae nam sunt independentes a propriis metaphysicis prout phi-
sica ut quod evidenter demonstrare. Ex propria propria, calorem et frigus
in summo non potest esse simul scilicet per negationem. Dicam propria aliarum suarum prout
ex propria metaphysicis quilibet est, et non est: ut ait Philosophus. Contra enim
quod vera subalternatio est dependentia a propriis partibus illius quod non autem
a propriis communibus, quales est assignatus in quo ut ait philosophus metaphysi-
cally prout propria aliarum suarum sunt ex reductionem scilicet ad impossibile non
via obversiva, prout vaquens ad veram subalternationem.

Insuper de

Vicendū

